

Lo Camin'òc

Magres son los estornius pr'amor van totjorn en tropèth.

Jornal dels calandrins d'APRENE 1 - 2018-2019

N°1 - Setembre de 2018

Benvenguda a tots en aquesta prumèra edicion deu nòste jornau : *Lo Camin'òc*.
En aquesta prumèra pagina, vos vam presentar l'equipa :

Kevin, dit « lo cantaire escapaire » : que s'escampa totjorn cap a la segonda votz !

Cristèla, dita « la motarda » qu'a una beròja motocicleta e l'agrada de l'encamar.

Nicolau, dit « l'informatician » ,Qu'es hèra hòrt dab un ordinador aqueste òmi !

Jonatan, dit « lo d'aquí » tot le monde lo coneish.

Emilia, dita « l'arquitectura » l'agrada de descobrir hera de causas.

Valèria, dita « la mamà » qu'a cinc mainats e son tot per era

Auròra, dita « la joventassa » es la mei joena de l'equipa

Maevà, dita « la Bearnesa » e òc ! Ven deu Bearn

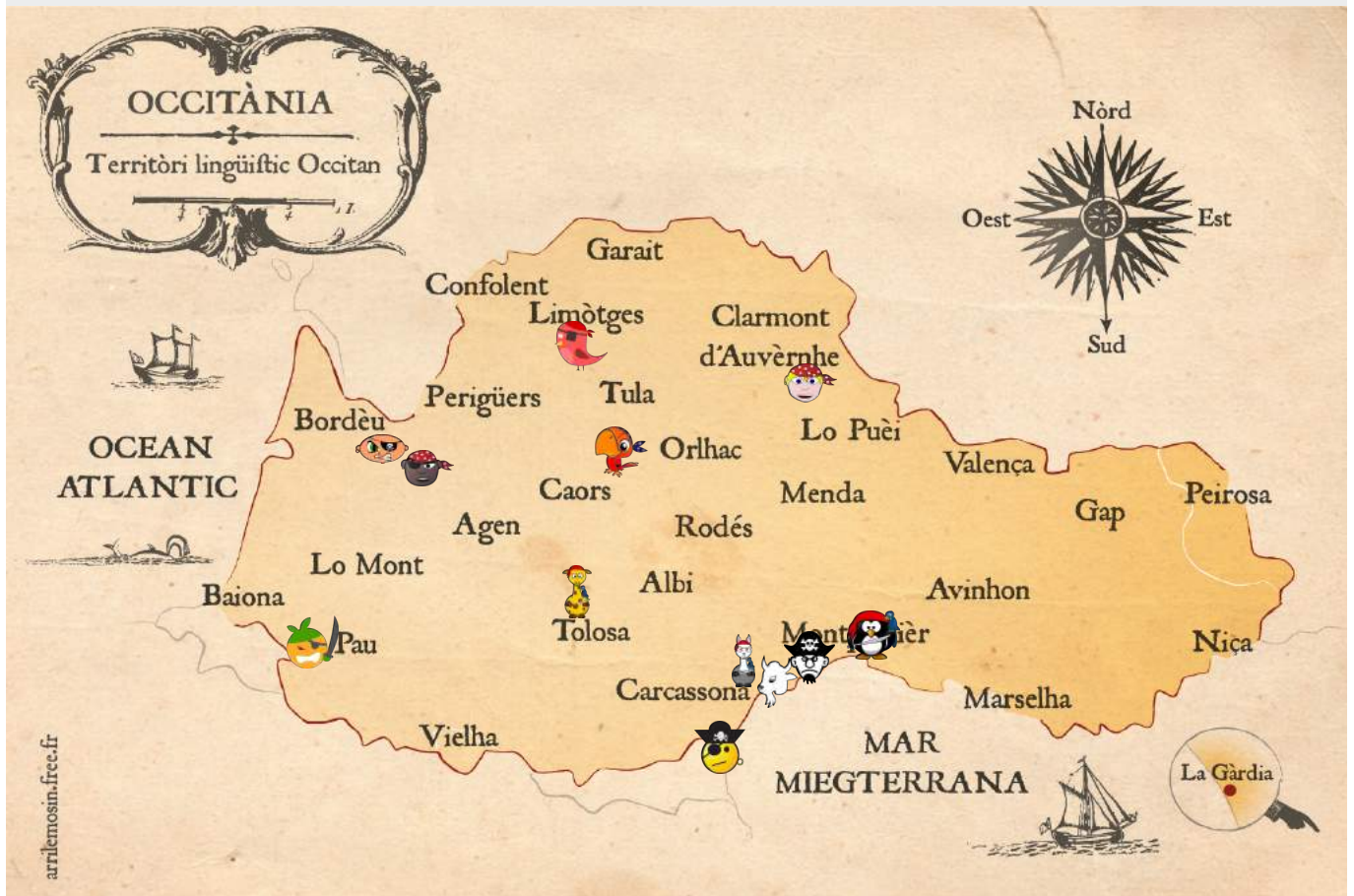
Adrianà, dita « l'auvernhatà » : com dens la cançon

Anna-laura, dita « la caminaira », que farà de remplaçaments dins doas escòlas, aquò usa los soliers.

Marion, dita « la timida » es timida, timida com Timid dens Blanca Nèu.

Crabòta, la mascòta

D'ont venèm

Auròra

Kevin

Nicolau

Maevà

Adrianà

Jonatan

Cristèl

Emilia

Anna-Laura

Marion

Valèria

Crabòta

Ont anam ?

Ensenhador

- 2 D'ont venèm
- 3 La rentrada
- 3 Al reveire estiu!
- 4 Contèt
- 4 Jornalisme ?

- 5 Recèpta
- 5 Astrucs ?
- 6 La dintrada
- 6 Cant : lo galerian
- 6 Un pauc de lectura

- 7 Viatj'advisor
- 7 Lexic
- 7 Jòc & devinhòlas
- 8 Crabòta
- 8 Orosçòp

La rentrada

Augan, la rentrada escolara qu'ei drin especiau tà un detzenat de personas qui entran en formacion Aprene 1, dab jo. Los futurs, regents de Calandreta que se'n tornan tà l'escòla, mes tà estudiar !

La biarnesa qui soi, a anar cap tà Besièrs, cap tau lengadocian e l'Orient... Despaisament sancèr, peu decòr, un drinòt la lenga, mes mei que mei per las costumats de tot dia. Mes ahortiment culturau e descobèrta garantits. Lo camin tà anar en vath d'Aussau tot matin l'an passat, que's cambia en un cotranspòrt gaujós e vitèc dab las amigas calandrinats. Las seradas davant Netflix que vaden aperitius, arríders, e clucs au bòrd de la piscina deu campatge. La vita de monaisha que vad ua vita en comunautat en un ostau mavedís.

Los purmèrs dias que caló har coneishença dab la «còla», com ac disen aciu, escambiar a perpau de las expéncias, descobrir las personalitats e troçicòts de vitats. Tanben, qu'èm poduts tornar sus las espròvas de francés e de matematicas de la Jurada. Autant díser que'n

tornant tà casa, o meilèu, tà l'ostau mavedís, qu'avèvi lo cervèth comparable au milhàs, esglaihat peas calculs.

Las cantas apresas que'ns muishan que l'equipa nosta ei plea de talents. Aqueste moment musicau que'ns permetó de'ns ligar mei los uns aus autes, e n'ei pas sonque lo començament ! Que'm triga de véder çò qui ns'espèra enqüera augan.

Maevà CAUBET

Al reveire estiu !!

Lo revelh es a sonar... Sèm lo diluns 3 de setembre e uèi es ora de tornar a l'escòla. Mas aquela dintrada es un pauc especiala, uèi passi de l'autre costat, veni calandrina !

M'an totjorn dich que caliá pas partir sens dire adieussiatz, es descortés, doncas...

Disi al reveire a l'odor de la mar que grotilha las nasicas, a la doça sabla jols pès. Al mercant de glaças, de bonhetas e de «chochós» !

Adieu a las partidas de petanca acompanhadas de mossur Ricard, als balètis que s'acaban al pichon matin.

A lèu lèu lo flotador (amb forma d'unicòrn) e lo banhador, lo quasèrn de vacanças plan emplenat (...o pas).

Ô ràbia!!! Ô desesperança !!

ESTÒP!

Que disi adieu mas pòdi dire bonjorn tanben!

Bonjorn al novèl camin que se dobrís sul quin aprendrem un fum de causas!

Bonjorn a de novèls rencontres amb una còla de calandrins venguts d'Occitània tota! A de novèlas amistats, de descobèrtas e tot plen de bons moments partejats!

BONA DINTRADA A TOTES !!!

Cristèl CAYLET

Contèt

Vaquí una corteta istòria que m'agrada de contar als enfants, una de Bodon....

La que lo Diable manda son filh lo drac cambiat en caval.

Vint-e-dos joves que se'n anèron dançar per la vòta dins un vilatge Albigés vesin, e que quand volguèron dintrar, rescontrèron la pluèja los joves s'aparèron sota lo teulat contra una paret d'una glèisa e lo flume que se ditz Viaur conflava (aquí un ligam amb la cultura occitana qu'es ligat a las condicions de clima e lo fait qu'abans i aviá pas de pont.) Alara que ploviá farats, al moment de passar lo flume de las aigas nautas se presentèt un caval.

E los vint-e-dos joves èran bandats, que lo vin de Galhac es plan bon, montèron totes dessus.

Totes mas.???

Doncas, un d'entre eles abans de passar sul pontilh se senhèt.... perque, lo jove se soveniá que son paire li diguèt de se totjorn senhar abans de passar sus un pontilh....

Alara lo drac desapareguèt.

Aquel conte, fa descobrir als enfants la fèsta, la dança, e balha l'enveja d'anar quèrre la cultura

de lor parçan.

M'agradariá de menar un jorn los mainatges a l'ostal de Bodon. Quitament se sa filha nos expliquèt qu'èra vertadièrament pas lo sieu qu'èra el lo capdet e non pas lo primièr dels enfants.

Aquí pensi que per comprene melhor Bodon e s'anujar pas, caliá d'en primièr anar en cò d'el. Ont que i a de salas dedicadas a son òbra.

De resumits de libres, d'explicacions ... e subretot lo caval que nos espèra dins la cors dels bastiments.

Istòria tirada de Contes de Joan Bodon, Contes del Drac, titol "Lo caval de la calquièra".

Valèria LEROY

Jornalisme ?

Afrós mas verai: lançat lo diluns 27 d'agost, lo novèl JT del Joan-Pèire Pernaut, se pòrta fòrt plan. Passat l'efièch de curiositat del primièr numèro (40,4% de part d'audiéncia, 4,89 milions d'espectators), lo dimècres 29, Pernaut atraiguèt encara 40,3% dels franceses (4,94 milions de personas). Aquel jorn d'aquí, las enquèstas «còp de punh» se succediguèron: « Pluèja d'estiu, sorga de bonur pels ortalièrs », « la comuna d'Ussel s'es ofèrta una novèla ret d'aiga », « Nolay : l'avaliment de las linhas fixas preocupa los vièlhs », « 70 ans del Scrabble : la version «duplicate» es fòrt apreciada ». O encara « Sant Mamert-del-Gard: la plena sason de las figas ». Macarel ! Autre scop : « Lanais : paradís dels gastronòmes ». E puèi, per acabar de menada bèla : « Aprofiechatz d'una passejada polida al fial de l'aiga de Soma ».

Lo jornalisme aquò's tan simple coma lo fial de l'aiga...

Espèri que lo jornal nòstre « Lo Camin'òc » serà a la nautor per vos presentar polits articles de fons e d'aver tan d'audiéncia coma lo jornal del Joan-Pèire.

Jonatan Rosello e la còla

Revirada d'un article del *Rit encadenat* dins la rubrica « Lèu dich » del dimècres 5 de setembre de 2018.

Astrucs ?

La reflexion prepausada aquí pren sorga dins ma primièra annada a Calandreta dins d'escòlas montpelhierencas. La passèri amb d'enfants de cicles 2 e 3, e m'avisèri qu'al cap de 6 a 7 ans d'immersion, lo nivèl general de lenga èra pas lo qu'aviái imaginat. Perqué ?

D'unes me diguèron que lo nivèl d'exposicion a la lenga pòt èsser mai feble dins las escòlas que las comunas ajudan. Dins lo cas de Montpelhièr, la comuna balha, en mai dels luòcs e del personal d'entretèn, los

animadors e las ajudas mairalas. E es rare qu'i aja qualqu'un que parle la lenga. Es particularament damatge per las ajudas mairalas que passan la jornada tota amb d'enfants pichons qu'an de capacitats bèlas per aprener de lengas, e que son a bastir las fondacions de lor occitan. Vegèri dins los nivèls mai nauts, fòrças enfants qu'aviàn «fossilizat» de decas de conjugason o de construccion sintaxica totjorn presas al francés.

Per çò qu'es de l'occitan en defòra de l'escòla, pensi que lo fach d'aver aquel confòrt

material poiriá tanben limitar l'investiment en temps dels parents dins lo sosten de l'escòla e de mancar d'escasenças de dintrar eles-meteisses dins la lenga, çò que poiriá benlèu ajudar de la far dintrar a l'ostal.

Sentissi coma a una mena de cercle vertuós que mancam de far virar.

Fin finala, la me pausi la question : son astrucs, aqueles enfants d'èsser tant ajudats ?

Nicolas MIARD

Recèpta : Genovesa a l'avelana o a l'amètla

Vos propausam una recèpta de genovesa a l'avelana o a l'amètla aisida de realizar, leugièra, mofla e deliciosa.

Un vertadièr regal!

Degustar sol o amb la confitura e las fruchas frescas, lo glacet e lo colís o lo chocolat fondut o amb autras causas segon vòstre gost.

Pòt servir de basa per un bavarés o un majofièr, un pastís rodat o una soca de Nadal.

B O N A P E T Í S !

Adriana KOVACOVA

Ingredients :

- 5 uòus
- 5 culhièras de sucre
- 3 culhièras bombudas de farina (per las personas sens glutèn : farina de ris)
- 1 culhièra bombuda d'amidon de milh o de trufa
- 3 culhièras bombudas d'avelanas o d'amètlas trissadas
- 1 pecic de sal

Preparacion :

- Metre lo forn a calfar a 180 °C.
- Preparar lo plat : graissar e enfarinar.
- Separar los clars dels rosses.
- Batre los rosses amb lo sucre.
- Ajustar la farina, l'amidon e las avelanas o las amètlas dins la mescla de rosses e sucre. Mesclar.
- Batre las clars en nèu amb lo pecic de sal.
- Incorporar las clars en nèu dins la mescla de farina e mesclar pauc a pauc.
- Vojar la preparacion dins lo plat.
- Enfornar e laisser 20 a 30 minutas (segon lo forn e lo plat).

Lo galerian

Per Frederic Mistral

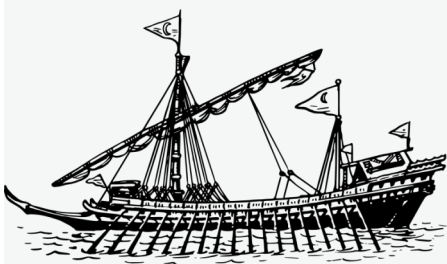
Ausissi amont lo gau
Que canta sus lo teule,
Adieu patron Sigau
Lo brandi de Sant-Eume.
Lo gau o non lo gau
Fasèm coma se l'èra,
Lan-lira, lan lèra,
E vòga la galèra.

Ausissi lo siblet
Dau mestre d'equipatge,
Adieu lo risolet
Dei filhas dau rivatge.
Siblet o non siblet
Fasèm coma se l'èra,
Lan-lira, l'an lèra,
E vòga la galèra.

Ièu vesi Garlaban
Emai la Santa Bauma,
Cal metre pè suls bancs
La Magdalena embauma.
S'acquò's pas Garlaban
Fasèm coma se l'èra
Lan-lira, lan-lèra,
E vòga la galèra.

Ièu vesi au mirador
Marion tota esmòguda,
Eme son mocador
Nos fa lo benvenguda.
S'es pas lo mirador
Fasèm coma se l'èra
Lan-lira, lan-lèra
E vòga la galèra.

Cançon de Frederic Mistral
trapat dins lo «Librot de
cants, viatge al País Basc» de
Juhn 2004, solet escrivaire a
aver rebut lo prètz novèl de
literatura.

Un pauc de lectura

Se i a quicòm que me pòt far de ben, es de legir. Lo libre es lo meu canton, lo meu refugi.

Cinc minutas de liure me sufison per m'escapar dins d'autres parçans, mondes meravilhosos o estranhes, poetics o afroses. Un genre literari que m'agrada quand ai pas tròp de temps davant ieu es lo roman policièr.

Lo darrièr que legèri es *Un tant doç fogier* de Joan Ganhaire.

Un vilatge pasible de Dordonha, d'estatjants coma los autres, e lo fogier que reculhís las armas perdudas.

Una paureta victima e qu'es tota l'òrror de la fàcia amagada de l'uman qu'es descricha aquí.

Ne vos dirai pas mai mas vos convidi a cabussar dins aquel mond de falsa aparéncia, amb totjorn l'umor discret e una escritura viventa que nos tòca al fons del còr.

Bon escapada !

Emilia LACROIX-GAUCHER

Sorga : Joan Ganhaire, *Un tan doç fogier*, roman, crimis, IEO Edicions, novelum – IEO, 2017, 143 p

La dintrada

Coma d'enfants, excitats e impacients, sèm dintrats lo diluns 3 de setembre en formacion per far de regent.

D'unes se rencontran pel primièr còp e d'autres se son ja vistes pendent lors annadas en Calandreta, en estagis o pendent las espròvas de la Jurada.

Cadun carreja amb el sa valisa de coneissenças personalas, culturalas e pedagogicas mas tanben son dialècte, per fin d'enriquir la còla Aprene 1 de 2018.

Ongan sèm 11 e una en espèra de la responsa per la mitat del mes de setembre. La majoritat de las regions d'Occitània son representadas : Aquitània, Lemosin, Miègjorn-Pirenèus e Lengadòc.

Tota l'annada, aprendrem a faire coneissença, a partejar e escambiar nòstres vejaires, nòstres problèmas e nòstras descobèrtas que serviràn per faire de nosautres de melhors regents(as).

Aquela còla serà una novèla familha de còr.

Cada jorn serà fach de descobèrtas, d'emocions e de suspesas

Anna-Laura Vesentini

Viatj'advisor

Qu'avem ensajat per vosautes la hèira de Vias : **Europark** !

Duas crotz tau prèt, mes n'èra pas car sonque pr'amor qu'èra la darrèra dimenjada donc tots los manetges qu'èran a 2€. Senon, que seré meilèu quate !

Quate crotz tà l'encastre pr'amor qu'es pro beròdi : pas luenh de la plaja e a l'entorn que son camps. En mei d'aquò, com es ubèrt sonque la nueit, quan arribèm que i avè lutz de pertot e aquò que balhava un ambient hestiu.

Tres crotz tà la netetat pr'amor los camins que son pro nets mes l'aiga pas briga... (que put !)

Que passèm la dimenjada tota au parc, mes qu'es possible d'ac tot har en ua serada, de segur. Que's pòt trobar causas tan taus grans com taus pichons : que i a la pesca aus guits o la « dark zone », que i a lo pichòt trin o la montadevara.

Fin finau, que ganhèm Crabòta, la mascòta de la còla, au jòc de las corsas de chivaus, donc que v'aconselham d'anà'i !

Lo prèt : ✦✦

L'encastre : ✦✦✦✦

La netetat : ✦✦✦

Auròra BAILLET

Jòcs & devinhòlas

Avèm causit de prepausar cada setmana de pichons jòcs o devinhòlas. Traparetz las respensas dins lo numèro seguent.

Istòria de pòcha

Ai un quicòm dins la pòcha mas ma pòcha es voida.

Qu'es aquò?

Qual soi?

Ai una garganta mas pòdi pas parlar. Ragi mas me nègui pas. Ai un lèit mas dormissi pas jamai.

Qual soi?

Qual soi?

Pòdi soscar mas ai pas de cervèl. Pòdi escriure sens estilò e legir sens uèlhs.

Qual soi?

Cristèl CAYLET

Lexic

Vocabulari deu campatge :

Mobile home :

ostau mavedís (gascon) ;
mobile home (lemosin) ;
ostal mobil (lengadocian)

Caravane : caravana

Tente : tenda

Lit sans lattes : mau de rea

Sac de couchage :

sac de dromir (gasc.) ;
saca de dormida (lang.) ;
bassac (vivaro-alpin)

Eau froide : dochàs lèu lèu

Piscine : piscina

Apéritif : que i cau passar

Sport : petanca

Moustiques : gratèra /
crudanha (gasc.)

Crabòta : una mascòta en viatge

Vos presenti Crabòta, qu'es la mascòta de la còla APRENE 1 2018/2019.

Son ròtle es de nos acompanhar tot au long de l'annada, nos representarà e farà un brave viatge.

M'expliqui : chadun prendrà Crabòta temps d'un estagi, la menarà dins las classas e la presentarà aus calandrons. Prendrem de fòtos per contar sa virada.

Nos seguirà entre chada setmana a Besièrs, chanharem a chada retorn au "Pòl de formacion".

Veiqui, farà lo torn d'Occitània, coma nosautres.

Marion GATARD

Oroscòp : pr'amor sabèm pas çò que l'annada nos resèrva

Marro :

Pas aquí ? Pas d'oroscòp.

Taure :

Cap en avans, idea en cap, vòstras ideas van vos portar luenh, luenh... desbrambatz pas de demorar sus tèrra.

Es l'istòria d'un gahú e d'un taure que parlan sonque en frances. E lo gahú que ditz : « moi, ma femme, elle est chouette » e lo taure de tornar diser « moi, ma femme, elle est vache »...

Bessons :

Tot es question de dualisme, mes attention a l'esquizofrenia.

En amor : Fonccion sonque a dus sabetz ? E quan l'un ditz òc, l'autre ditz non, es la vida...

Cranc :

Luenh deus uelhs mes vesin deu còr : vòstra maison es pas tan luenh.

En amor : La familha es totjorn aquí quan besonh, desbrambatz pas aquò e tot sera plan.

Leon :

D'un hami devorant, anetz

minjar shens vos arrestatz tots los sabers qu'anem vos prepausar. Vòstre caractèr glorios e chovin botarà aujor.

En amor : Tot es possible peus qu'aven pas grana causa, serè lo debut d'una novela istòria ?

Verge :

Aquest mes, seretz com una pagina verge prest a l'emplec per aprener tota una espartida de causas.

En amor : Navera anada, naveth benparat : los que son solet poderan deishar lo celibat.

Balança :

Tot es question d'aplomb : trivalhar es important mes fau tanben se har plaser e los dus se pòden har d'una pèira dus còps.

En amor : òmi e hemna son com dus costat de la medisha pedaç... ne pòden pas se veser.

Escrepi :

Tot com l'escrepi qu'a sabet nhacar Hercule, saberetz véncer e pravar d'aquesta anada.

En amor : mainats e òmi

saberen vos captir.

Sagitari :

Jamai aquí, es pas tròp possible de comptar sus vos. Los absents an tojorns tòrt.

En amor : Es pòssible per vos d'encontra, un leon, una leona.

Capricòrn :

Vòstre gaujor de viver es contagiosa e es un plaser per tots, contunhatz aquò.

En amor : Va plan, e... va plan.

Aquari :

La vida es un long arriu suau. Profieitzatz.

En amor : Vos mainats vos aiman, es tot çò que compta.

Peish :

Etz dens vòstra navèra vida com un peish dens l'aiga. E dens la vida, n'i a pas mei plan qu'avançar a hum de calhau sus lo camin.

En amor : Conesetz la mar grana ? I a moment suau e i a beròia andada.

Kevin HAYET

Lo Camin'òc

Camina que caminaràs, susa que susaràs mas viu que viuràs!

Jornal dels calandriers d'APRENE 1 - 2018-2019

N°2 - octobre de 2018

La Palanca de Mazamet

Lo dissabte 15 de setembre foguèt inaugurada una palanca en dessus del vilatge medieval d'Autpol. Aquel vilatge domina la ciutat de Mazamet a 300m, es lo gardian de la dintrada dins la Montanha Negra. En una dimenjada, son pas mens de 1000 personas qu'an agut lo coratge de crosar aquel edifici unenc en Miègjorn Pirenèus.

Longa de 140m, larga de 1,20m e fixada a 70m en dessus del void, permet d'aver un impressionant panoramà sul ròc del guerrièr, los vestigis de la glèisa Sant Salvaire o la verge d'Autpol. Los ensages de cargas foguèron

efectuats lo dimècres precedent amb de sacs de 42 tonas de calhaus. 15 tonas, es çò que pesan los elements metallics de la palanca fabricats per una fabrica de Mazamet.

Per i anar : se cal aparcar al parcatge gratuit de la carrièra de la Ressa e podèm pujar a la palanca pel camin de Jamarié o pel caminòl dels Jardins Cormouls-Houlès. Per contra cal preveire de bonas cauçaduras e lunetas de solelh

Cristèla CAYLET

Jòc de societat : Awalé

Material :

un platèl de 12 traucs;
48 bilhas o granas.

Punt sul jòc :

jòc african que trapa son origina dins l'antiquitat. Es un jòc de reflexion basat sul calcul. Se jòga a dos.

Preparacion :

installar 4 bilhas dins cada trauc abans de començar lo jòc.

Un jogaire possedís las granas que son sus los 6 traucs davant el e son adversari possedís las granas dels traucs en fàcia d'el.

Debanament :

Cada jogaire, torn a torn, pren totas las granas d'un trauc que se trapa dins son territòri e las semena una per una en començant pel trauc immediatament a la dreita del trauc dins quin ven de recoltar.

Pòt prene las granas unencament que sus son territòri : los 6 traucs en fàcia d'el mas las pòt semenar dins los traucs següents, que sián sus son territòri o sus lo de l'adversari.

Quand la darrièra grana semenada es la segonda o la tresena d'un trauc sul territòri de l'adversari, recupèra las granas d'aquel trauc.

Se sul camp de son adversari, lo trauc dins quin ven de recoltar es precedit d'un trauc amb dos o tres granas, pòt recuperar aquestas granas e aquò fins a arribar dins un trauc qu'i a ni doas ni tres granas.

La tòca del jòc :

S'arrèsta quand es impossible de jogar. Se demòra encara de granas, los jogaires las se despartisson en dos. Lo jogaire que ten lo mai de granas a ganhat la partida.

L'estrategia :

Cal anticipar sus las presas de l'adversari en comptant sas granas e los traucs per evitar de pèdre granas.

Faire son pròpri jòc en classa :

Material : una boita de dotze uòus ; pintura; pincèls; granas (mongetas, ceses).

Faire quitar las etiquetas de la boita d'uòus. Causir la pintura e decorar lo cobertor e tanben los traucs. Daissar secar. Puèi prene las granas (quaranta uèit) per jogar.

Anna Laura VESENTINI

Ensenhador

-1 La Palanca de Mazamet	-5 Recèpta	-7 Viatj'advisor
-2 Awalé	-5 Estampariá	-7 Lexic
-3 Actualitat	-6 Halloween	-7 Viatj'adisor 2
-4 L'occitan a l'escòla	-6 Cant : O mon país	-8 Crabòta
-4 Lo bram	-6 Un pauc de lectura	-8 Albums liures

Actualitats : «Avaloracions de CP-CE1 2018-2019»

eduscol.education.fr:

A fin de permetre a d'ensenhaires d'adaptar lors praticas pedagogicas a lor classa, los escolans de CP e CE1 seràn avalorats en francés e en matematicas a la debuta d'annada (mitat-setembre) e CP un autre còp a mitat-camin (febrièr).

Tres objectius:

- donar de referéncia als ensenhaires per ajudar los escolans a progressar;
- permetre d'aver localament d'elements per ajudar los inspectors dins lo pilotatge de proximitat;
- ajustar los plans nacionals e academics de formacion e prepausar de ressorsas pertinentes.

Tre que las donadas per una classa son completas, l'ensenhairaire las sasís per l'intermediari de l'aplicacion nacionala dedicada. Recebrà en retorn lo perfil de cada escolan e lo perfil de sa classa. Es pas necessari de procedir a una correccion prealabla.

Stella Baruk, cercaira en pedagogia de matematicas, extrach de:

«Novèlas avaloracions: l'enfant cargat de chifras»
... en matematicas, per exemple pels pichòts de CE1...

Auràn entre las mans un libret de 9 exercicis.

Lo menaire de joc es convidat a se sometre a un protocòl precís...

Es demandat tre la debuta de pas aver paur. I a doncas luòc d'aver paur ? ...

Serà doncas amb insisténcia, demanda als mainatges de se'n faire pas: se sabon pas «es pas grèu» mas se sabon «un pichòt pauc» es conselhat de respondre, quitament se son pas «fòrça segur» ...

Sus los 8 exercicis consacrats a de «nombre», 5 son de QCM. Per exemple:

ex1: Un còp dictat «setanta tres», enrodar un d'aqueste 6 nombres :

63 38 37 70 73 83

I a 10 ocurréncias, la pagina compòrta doncas 60 nombres, avèm 1 minuta.

ex 2: Calcul mental: per exemple $8 + 6$, enrodar un d'aqueste 6 nombres:

13 2 14 8 6 15

I a 60 nombres sus dos paginas, lo tot en 2 minutas.

Doas questions de fons apareisson:

- La practica de QCM pels mainatges joves. Aver recors a de sciéncias cognitives per comprendre que «causir» una responsa a res d'equivalent a ne prepausar una de son invencion? Al luòc de sollicitar l'atencion d'un enfant fàcia a una tasca precisa, lo destornam en multiplicant de supausadas temptacions...

- La cultura de la velocitat, del rendement. Rapidament, la fatiga fàcia a de paginas negras de signes e l'estrès degut a la necessitat d'anar lèu, se fan sentir per plan d'escolans que supausan «fragils».

Los resultats seràn tractats per una maquina. S'identifica simplament un just/fals, aquesit/non aquesit, i a pas besonh d'aquesta manifestacion de chifras. Se prepausa d'analizar la responsa en question, que revelan las errors «causidas»? ... Que comprendrem d'una error qu'a pas res de veire amb la que benlèu seriá realament temptada de far...

Qué dire de l'exercici 4 de comparasons de dos nombres, per exemple 81 e 68, barrar lo mai grand. Mas i a 60 ocurréncias. Los mainatges an doncas 120 nombres jos los uèlhs. Consigna: «Es un exercici de velocitat. Dura solament 1 minuta. Acabaretz segurament pas mas es pas grèu. Çò que compta, es de ne faire lo mai possible.»

Qué dire de 5 problèmas en QCM a resòlvre en 7 minutas (ex 5). «Benlèu capitaretz pas a cada còp, es pas grèu.» Aver pas paur e escotar l'enonciat, per exemple:

Sofia jòga al jòc de l'auca. Es sus la casa 9. Recuòla de 7 casas. Sus quina casa arriba?

Entornar la bona responsa entre 6 proposicions: 1 ; 17 ; 9 ; 2 ; 7 ; 16
Puslèu que d'èstre dins una tranquila reflexion a partir d'un enonciat escrich, l'enfant a 1 minuta 30 segondas, pas per trobar mas per esprovar – dins totes los sens del tèrme – çò que es prepausat a partir de «nombre en l'aire»...

Per una dintrada res es pas mai fecond que las descobèrtas progressivas que fan los ensenhaires de lors escolans, de lor ritme de trabalh, ... res es pas mai «normal» pel pichòt escolan que lo desir de grandir, d'aprene, de descobrir de sabers... A aquò prèp per que perduren a l'escòla, cal que tota causa aja de sens...

Revirat per Adriana Kovacova

L'occitan a l'escòla

L'istòria dels dialèctes de la lenga francesa es complicada. Als sègles 16en e 17en, coma a l'Edat Mejana, l'ensenhament se fasiá amb lo latin. Dins sud de França, ont l'occitan èra la lenga mairala, una iniciacion al francés s'impausèt coma necita abans tot aprendissatge. Veirem dins aqueste article la volontat de l'estat francés d'anaquelir los patés e tanben lors resisténcias.

Dins las escòlas primàrias instuidas per formar los ciutadans, las autoritats revolucionàrias volián universalizar l'usatge de la lenga francesa. La lei del primièr de mai de 1802 tornèt afirmar l'interdiccion de l'usatge del patés a l'escòla. Per anihilar lo patés, es preconizat un sistèma amb un medalhon (sonat lo senhal) que pòrta las letras EP (escòla publica), balhat a un escolan, que lo passarà al primièr qu'es susprés a parlar lo patés fins a l'ora de la sortida : aquel que l'aurà serà punit.

Lo 6 de genièr de 1881, Juli Ferry, ministre de l'instruccion publica, balhèt a las escòlas primàrias un reglament que precisava : «Lo Francés serà sol en usatge dins l'escòla » (art. 14).

Lo govèrn de Vichy, el, promoguèt las culturas regionalas en reabilitant las lengas dialectalas per arreatat ministerial, Jiròni Carpocina autorizèt lo 25 de decembre de 1941 als regents d'organizar, en defòra de la classa, de

corsas facultatius en lengas regionalas. A la liberacion aquelas mesuras seràn abolidas. Lo 11 de genièr de 1951, Maurici Deixonne deputat socialista farà adoptar la primièra lei republicana en favor de l'ensenhament de las lengas e dels dialèctes locals : « Los regents son autorizats de recórrer als parlars locals dins las escòlas primàrias e mairalas a cada còp que ne poirà tirar profit per l'ensenhament e en particulier per l'estudi de la lenga francesa ». Los candidats al bachelierat poirà presentar una espròva de lenga regionala (breton, basc, catalan, occitan e lo còrse a partir de 1974) que serà pres en compte per l'obtencion de mencions.

Entre 1976 e 1995 i aurà divèrses adobaments per afortir las lengas regionalas : Capes bivalents, institucion d'un ensenhament bilingüe dins lo primari.

En 2018, la Confederacion Calandreta compta 67 escòlas, 4 collègis, 1 licèu expandits sus 18 departaments amb 3894 enfants escolarizats, 223 regents e 300 emplegats

Jonathan ROSELLO

Archuis departamentals Aude : Occitan, Occitania : libret de la mòstra 2017

Siti internet Aprene e Cirdòc.

Midi libre del dissabte 8 de decembre de 2017.

Lo bram

Una còp èra una escòla qu'espelissia a l'entorn dels novèls parents e de segur son regent.

Una dimenjada, per sortir del ritme escolar, e per far viure l'associacion, los parents prepausèron una sortida per anar descobrir lo brame dels cèrvis.

Quin astre pels petits d'una escòla que los parents se pòscan rescontrar en defòra amb una locacion de jaç en bravant lo freg, la pluèja, lo lassatge e la nuèit.

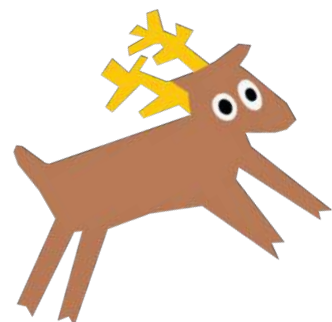
La tranquillitat d'una serada negra e silenciosa mas... pas tan qu'aquò. Sabètz, es complicat, lo silenci, pels mainatges...

Après al mens doas o tres oradas d'espèra, que

mai que mai pels enfants la nocion del temps es subjectiva, d'un còp, una crida que se fa ausir de luènh, puèi de mai en mai pròche.

Puèi una responsa... una altra crida. Es aital que se passa lo bramement...

Valèria LEROY

Estampariá

Per l'abaudiment, aguèri l'astre de participar a la lançada d'un novèl talhièr, lo de l'estampariá, i aviá los bèls e acostumats que podían èstre composaires. I aviá tanben los que sabían faire de fons. Una mena de collaboracion s'es impausada tre la debuta.

Quin plaser de veire los enfants començar de metre en òbra un primièr tèxt, e lor primièr dessenh causit. La mesa en forma de las fresas, lo biais d'installar las letras sus la banda que servirà après per la pintura

E los talhièrs èran pas mens interessants que los mainatges devían faire la representacion al gredon d'aquàrela d'un paísatge.

Quand metèron d'aiga dessus, quitament l'autor del projècte foguèt espantat del resultat. Los morres avián tan de sinceritat, los uèlhs èran tant esmeravilhats que me faguèt dòl de los arrèstar.

Valèria LEROY

Recèpta : La «socca» niçarda

Preparacion : 10 min

Coseson: 15 min

Ingredients (per 4)

- 70 g de farina de cézers
- 30 cl d'aiga
- 2 culhièras de sopa d'òli d'oliva
- De sal segon lo vòstre gost

Aisinas

- 1 forn
- 1 bòl
- 1 ensaladièr
- 1 culhièr de fusta
- 1 mòtle de tarta

Etapa 1

Far precalfar lo forn en calor viranta a 270°C (termostat 9), atencion utilizar pas lo grilh.

Etapa 2

Dins un bòl, mesclar la farina de cézers amb un pauc d'aiga per constituir una pasta espessa e copar los grumèls. Apondre l'aiga que demòra fins a obténer un mescladís omogèn de consisténcia de lach

Etapa 3

Apondre l'òli d'oliva e la sal en tastant lo mescladís. La «socca» se manja salada.

Etapa 4

Quand lo forn es a temperatura, calfar lo mòtle de tarta oliat en lo plaçant al nivèl mai naut possible. Lo daissar pas mai de 20s per cremar pas l'òli.

Etapa 5

Vojar lo mescladís dins lo mòtle calfat (la preparacion deu cracinejar en tocant lo mòtle !) e daissar còire fins a obténer una polida color daurada, e mai grasilhada als bòrds) – environ 15 min

Etapa 6

Degustar sens moderacion.

Nicolas MIARD

O mon país

Vath d'Aussau

Paraulas e musica :

Georges Sanchette

e Jean-Claude Coudouy

O mon país que t'an tots
quitat

Qu'an preferat la vila

Aqueths garçons tant embejós

Qu'avèn trobat richessa

Ça-i donc tanben princessa.

Nani mossur, qu'aurèi gran
degrèu

De deishar mas aulhetas

Tant que viurèi, las guardarèi

De montanhar enquèra

Non's hè pas mei bergèra

Que harèi jo shens mon
cujalar

Tot cobrit de verdura

Si'm cau partir, lèu vòi morir

Tant pis per tu la bèla

Demora t'i fidèla.

Un pauc de lectura

L'Ingeniós gentilhòme Dòn Quichòt de la Mancha

Miguel de Cervantes, revirat per Sèrgi Gairal.

A ten, encara un classic ! Mas qual auriá pas legit aquel roman del sègle16en tan conegut?

Perque l'òme que se bategèt contra los molins d'ièr es lo meteís que lo d'uèi. La modernitat d'aquela istòria, son universalitat fan qu'es a l'ora d'ara, lo libre, la segonda òbra, la mai publicada dins lo mond aprèp la Bibla! Subretot en Euròpa mas tanben dempuèi l'anniversari dels 400 ans de la mòrt de Cervantes, en mai de 150 lengas diferentas dont de lengas d'Àfrica.

E... Vaquí que nos arriba la version occitana. Publicada en 2014 per l'IEO, Sèrgi Gairal causiguèt de tèxtes e nos prepausèt aital una version apassionanta del famós roman.

La lenga, amb son subreponder de metafòras, la precision e la diversitat del vocabulari, nos fa tornar tombar, cap baissat, dins las fadas aventuras d'un eròi que sabíá assumir los seus sòmís, totjorn acompanhat de la seuna bona estela, lo benvolent Sanche.

L'avètz ja legit ? E ben tornatz-i donc que vos anatz, un còp de mai, cacalassar, regalar, vos farà de ben, e demembratz pas de viure vòstre sòmi, gardar e cultivar son esperit d'enfant.

Emilie LACROIX GAUCHER

Halloween : Trick or treat ?

Halloween es una hèsta hòrt populara dens tot lo peu monde empenat : cadun coneish lo « trick or treat », las cujas grimacejadas e mei. Mes se pòt díser que digun ne saben vertadeiramente d'on ven aquera hèsta e totas las tradicions.

Au començament, i avèva una hèsta celtica que s'aperava Samhain e qu'es hòrt mei vielha que las hèstas crestianas. Ad aquera hèsta, èran los brushs que hasèvan un huec per contrar los maishants esperits e que distribuïvan

aqueste huec a cadun per botar a la humalèra de l'ostau.

Es venguda la que conéishem en arribant aus Estats-Units dab los Irlandés e Anglés que hugevan la hamièra.

Peus desguisament, n'ic sàbem pas tròp : sembla qu'i avèva tanben dens la Samhain la tradicion de se desguisar dab pèth de bèstia mes pas de broisha nimeí de mòrts.

Lo nom de Halloween que ven de la contraccion de « All Hallows Even » que se pòt revirar « la velha de tot los

sants ».

Per las cujas ? Sembla qu'aquesta tradicion veni d'un auta legenda : la de Jack'ò Lantern mes atau aquò es una auta istòria...

Kévin HAYET

Viatj'advisor : Lo Vintage Cafè - Pau

Cosina : ✂✂✂✂
Servici : ✂✂✂✂✂
Qualitat-prètz : ✂✂✂✂✂

Pendent la purmèra setmana d'abaudiment, duas calandrinhas (n'í a ua qu'ins deishè) qu'ensagèn un pichòt estanquet a tapàs qui hè tanben restaurant.

Aqueth estanquet que s'apèra « Lo vintage Cafè » e que's situa a Pau :

Quate crotz tà la cosina, que prenom la tauleta « vintage » dab croquetas de cambajon e hromatge, cambajon, saussisson, pastèr, crespèths d'esquiras, patanas, crespèths de calmar. Qu'èra perfèit mes ne podem pas balhar cinc crotz pr'amor ne gostèm pas las autas causas.

Cinc crotz tau rapòrt qualitat/pretz : qu'èra rasonable e hèra bon donc que s'ac vau !

Cinc crotz tau servici : la servidora qu'èra hèra charmanta.

Auròra BAILLET

Viatj'advisor : Lo Gueuleton - Pau

Cosina : ✂✂✂✂
Servici : ✂✂✂✂✂
Qualitat-prètz : ✂✂✂✂✂

Pendent la dusau setmana d'abaudiment, qu'èram tres calandrinhas a aver passat ua bona serada per la capitala deu Biarn ; que mingèm au Gueuleton, un restaurant de « benarrit » com e's descriuen e de produits locaux.

Que podom minjar carnsalada de las bonas, un risòtto de trufa negra e camembert rostit acompanhats de drin de vin roi e de vin blanc. En dessèrt, la mossa de dus chocolats n'èra pas la mei bona deu monde, mes lo banoffee que n'èra.

Lo servici qu'estó arcuelhant e agradiu. Que'ns balhèn de bons conselhs suus vins.

Tà acabar, los produits qu'èran d'ua hèra bona qualitat, sustot la carnsalada, lo lòc qu'èra agradiu e l'ambient calorós.

Maevà CAUBET

Lexic

Vocabulari deus mainats

Le partage :

Los pedolhs (Gasc.)

Los pesolhs (Leng.)

Los peulhs (Lem.)

Les billes :

Las bilhas

Las canicas (Gasc.)

Ranger : Har lèu-lèu

S'amuser : Se divertir

La médiation :

Lo còp de punh

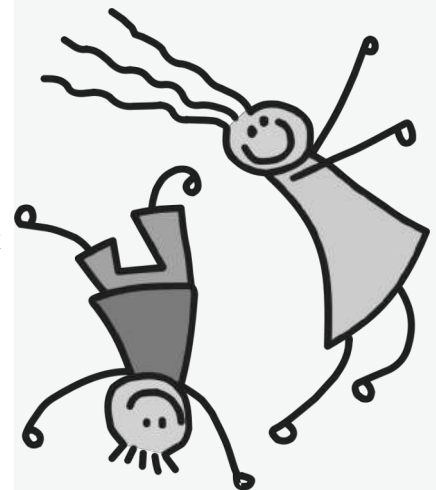
Réfléchir : Soscar, pensar

Jouer calmement :

Esbrusà's dens la prova (Gasc)

Se voludar dins la polsa (Leng)

Découverte : Descobèrta

Crabòta a Mureth

Prenguèri Crabòta per doas setmanas a la Calandreta del país murethin. Visquèt a Tolosa amb ieu.

Abans de descobrir la classa, passèrem la dimenjada ensemble.

La primièra etapa èra lo supermercat : La pichòta èra revoltada de veire la laissa de fromatge de craba e de descobrir l'exploitacion dau lach de sos camarads !

A rencontrat los calandrons de la Calandreta de Mureth, pendent doas setmanas, demòra dins la classa de CM1-CM2.

Agrada fòrça als mainatges :
« la pòdi prene amb ieu a l'ostal ? »

« Va venir amb nosautres a la sortida a Mureth ? »,

« la pòdi prene ? »...

Èra plan contenta de visitar la vila de Mureth amb los mainatges, a pogut descobrir la vila vièlha.

Marion GATARD

Albums liures : l'après Papagai ?

Amb la desaparicion de Papagai e Plumalhon, los enfants occitanofòns veson tarir una sorga d'istòrias en òc, qu'èran adaptadas a lors nivèls e que podián far existir la lenga en defòra de l'escòla.

Ara, cossí emplènar aquel manca ?

Vos prepausam de gaitar cap al site www.storyweaver.org.in que parteja d'albums jos licéncia Creative Commons e que prepausa un talhièr reviradas.

A l'ora d'ara, traparetz mai de

9500 istòrias en 120 lengas.

Son classificadas per nivèl de lectura e per lengas.

Per default, son jos licéncia CC-BY 4.0 : tot es autorizat, quitament l'utilizacion comerciala, a condicion de plan citar los noms dels autors, illustrators, traductors (=BY).

Pel moment, sonque una istòria es disponibla en occitan. Es «Qualqu'un coma ieu», que parla d'un caval que cerca qualqu'un exactament coma el. S'avisava qu'es un enc e n'es fòrça fièr.

Es de nivèl de lectura 1, e foguèt revirat par Quentin Pagès, un tolosenc a fogat de lenga e de revirada de logicials.

Dins l'encastre de la formacion, desiram far qualques reviradas a partir d'aquel site. La primièra serà una causida nòstra. Per las seguentas, vos volèm prepausar una pichòta enquesta, per causir tèmas e nivèls, siá directament siá amb una seleccion d'istòrias.

Nicolas MIARD

Lo Camin'òc

« *Auba roja, Vent o ploja* »

Jornal dels calandrius d'APRENE 1 – 2018-2019

n°3 - Novembre

Mercejaments

Dins l'encastre de nòstre primièr estagi «lenga e cultura», avèm caminat cap a Auvèrnha e mai precisament a Lavouta Chillac. Foguèt per la còla tota l'escasença de descobrir la lenga auvernhata, sos dialèctes diferents e las particularitats culturalas. De segur, foguèt un biais de se mai conéisser e d'establir de ligams entre nosautres.

Sabèm pas se es l'aire de la montanha, las cançons, las danças, los contes mas èrem coma dins una comedia musicala. I aviá una atmosfèra de curiositat, de libertat e de jòia. Totes a cantar amb nòstres diferents accents e lengas, èrem coma la tropa de Kusturica. Mas coma tot bon filme, vos deviái presentar e mercejar los actors principals d'aquela sortida en Auvèrnha.

Patrici Bec : Cantaire, musicilòg, musician.
Quand una nòta de musica passa, Séhner Bec es pas jamai luèn. A fach un trabalh de collectatge de musicas occitanas formidable.

Cristian Omelhier : Un potz de saber. Un diccionari a el tot sol. Un vertadièr plaser de l'escotar parlar de son país, Auvèrnha, son istòria e sa cultura.

Didièr Huguet : Contaire demest los contaires. Nos faguèt l'onor de nos contar un estrach de son spectacle amb mantun autre conte. Faguèt

un trabalh bèl de collectatge suls contes. Ai encara los uèlhs d'un petit mainatge.

Joan Rós : Istorian dels escrivans d'Auvèrnha e de Navarra. Un vertadièr especialista de la literatura occitana. Pivòt se pòt tornar colcar.

Pèire Raymond : Un pauc de poesia dins aqueste monde de bruta. Sap tot sus la Cabreta d'Auvèrnha... Regent complit, nos faguèt descobrir e dançar de danças tradicionalas que fa en classa.

Eric Degrugillier : Especialista de las cançons identitàrias qu'a collectadas, ensagèt de nos far cantar ... Lo paure ! Foguèt un moment amusant que i avèm après mantuna causa sus aquelas cançons e danças que las acompanhan.

Joan-Lois Roqueplan : Òme de teatre : pas un camin li a resistit ! Totjorn a caminar e montar d'espectacles dins los vilatges d'Auvèrnha e dins lo monde. Un festival de saber sus la cultura de son país.

Lucila Gauffre : Sens ela pas de cafè ni tanpauc de creissants lo matin. Foguèt totjorn lo primièr sorire de la jornada. I a dempuèi nòstra sortida una cançon que la canta : « Sens Lucila pas de cafè, sens Lucila pas de sorire, amb Lucila i a de solelh, amb Lucila l'afortiment es bèl. »

Jonatan ROSELLO

Ensenhador

Mercejaments.....1	La legenda dau lop de Gevaudan...4	Lo rei de l'aucèl.....11
Passejada.....2	Las presentacions deus parçans.....5	Punt de lenga auvernhat.....11
La glèisa Santa-Crotz de La Vòuta Chilhac.....3	Las quilhas auvernhatas.....9	Lo saumon en Alièr.....12
Punt de lenga auvernhat.....3	Descobèrta culinària d'Auvèrnha.10	Lo viatge de Crabòta.....12
	Punt de lenga auvernhat.....10	

Passejada

Un còp èra una còla d'Aprène 1 que se passejava a La Vòuta Chilhac dins Auvèrnha...
Un dimars de tantòst.

Una tantossada qu'èra pas prevista, mas que per seguir un cors que lor faguèt Didier Huguet sul conte la matinada... I son montats cap a :

Cristian Omelhier (que los recebiá coma cal) e lo Didier Huguet los menèron cap al punt lo mai naut del vilatge ... Èra tan naut que se podíá imaginar çò qu'enduravan los vendemiaires dels tempses passats. Sens escasença de poder prene un veïcule a motor qu'èra a pè que se devián faire las vendémias.

Lo Cristian Omelhier expliquèt cossí se podíá faire e cossí los vièlhs trapavan los raisses de solelh per faire de bon vin que aval an pas lo meteis ensolelhament qu'aicí.

Ara acabat lo vin, mas los camins demòran... E en se passejant, lo Didier Huguet s'arrestèt e nos faguèt un conte present dins un de sos spectacles.

Un conte que parla del biais qu'un òme ganhèt son ostal fàcia al notari. Mas coma un conte aquò es d'oralitat, lo vos daissi escotar en seguir lo [ligam](http://gofile.me/3z104/kw2FAOETa) (<http://gofile.me/3z104/kw2FAOETa>)

Aprofèiti de l'escasença que nos es balhada amb lo jornal per los mercejar un còp de mai per la passejada comentada.

E per la rapiditat del cambiament d'organizacion de la Lucila del CFPO.

Valèria LEROY

La glèisa Santa-Crotz de La Vòuta Chilhac

Quan arribam au vilatge s'i pòt véder una beròja construccion: la glèisa Senta-crotz. Bastida enter lo sègle XI e lo sègle XII per Odilon de Mercoeur, qu'estot destruida mei d'un còp peus sègles que seguissen . Èra a la debuta un estile roman mes au sègle XIV qu'estot tornada bastir en un estile mei gotic e ne sauvèt pas mei sonque la pòrta de Sant-Odilon.

En França se pòt véder hòrt de glèisas: perquè ? Enter los sègles X e XV la religion prenó de l'importància : la religion èra lo vertadèr aprigador de la patz e deu pòble. Davant aquesta importància, la religion comencèt a aver hòrt moneda e a bastir glèisas. E de mei, los senhors e nòbles comencèren de bastir tanben per amuishar los lors poders e riquessas : lo qu'avèva la mei gròssa e la mei beròia èra lo mei poderos.

Durant aquesta temporada s'estenilhèt dus biais de har : l'estile roman e l'estile gotic. Lo purmèir qu' apareishot dens los segles X- XI e se reconeish per:

- Los barrisque son espessas dab hèra d'ancola

- Deu heit que las muralhas son portadoras, n'i a pas pro d'oberturas e de hriestas

- La lutz i es rara e preciosa deu heit que n'i a pas briga d'oberturas.

Per cambiar aqueset manca de lutz un naveth estil commença d'aparéisher dens lo sègle XII : l'estil gotic. Per perméter l'obertura de las murrilhas fau pas que siin portadoras : commençan de construir arcabòt, arcs brisats e pecantèrs.

Dab aqueste moviment las glèisas que començan a estar mei bèras, mei auturosas. Es tanben l'espandiment deus vieirus. Qu'es sovent complicat de saber si una glèisa es romana o gotica e la rason es simpla : sovent los dus metòdis qu'èran utilizats per una sola

gleisa e de mei los metòdis de cadun son pas tan auosat qu'aquò.

Adara la milhora fèiçon de reconéisher l'estile es de véder las oberturas e com son despartits los pès.

Kevin HAYET

Punt de lenga auvernhat

Jorns de la setmana

lo luns – lo març – lo mècres – lo jòus –
lo vendres – lo sabte – lo dimenge

Auvernhe

z-Alèir : Allier

Puei de Doma : Puy de Dome

Cantal : Cantal

Létger-Naut : Haute-Loire

Puei de Velai : Le Puy en Velay

Briude : Brioude

La Vòuta de Chilhac : Lavoûte-Chilhac

Vocabulari de la pointa

la pointa : la dentelle

un fus / fusèl : un fuseau à dentelle

un carrèl : un carreau à dentelle

una espiuna : une grosse épingle à dentelle

lo convige : le couvige

Adriana KOVACOVA

La legenda dau lop de Gevaudan

A la debuta, èra solament una rumor. Un animal rodava dins la montanha. Un o mai d'unes monstres. Quant descobriguèron los còrpes mutilats de las primièras victimas, donèron un nom : la bèstia.

L'istòria comença cap a 1764 dins la region Auvèrnha. La bèstia atacava a costat d'un vilatge e los estatjants la vesían beure lo sang de la garganta de sas victimas.

Èra una bèstia granda, mai gròssa qu'un lop, roja amb de bandes negras sus l'esquina, de bravas arpas, una gròssa testa, una granda garganta e una coa ponchuda.

Lo governador de la província comencèt una granda caça per tuar la bèstia mas i aviá pas que los lops que foguèron tuats.

Alara, la bèstia partiguèt cap a Oèst. Lo 30 de setembre de 1764, la bèstia èra caçada e tocada mas se tornèt levar e contunhèt sa rota.

Aprèp aquò, las agressions s'arrestèron. La bèstia aviá desaparegut mas son imatge demorava dins las memòrias e los vilatges. Sa representacion venguèt rapidament mitica.

De 1764 a 1767, dos animals (un coma un gròs lop e l'autre coma un can pròche dau lop) foguèron tuats. Lo gròs lop foguèt tuat per François Antoine, « porte-arquebuse » del rei de França, en setembre de 1765, sus lo domeni de l'abadiá reiala daus Chazes. Aprèp aqueste eveniment, los jornaus e la cor avián pas mai d'interès per Gévaudan. Alara que lo nombre de victimas continuava de montar.

Lo segond foguèt tuat per Jean Chastel de Besseyre-Saint-Mary, lo 19 de junh de 1767. D'aprèp la tradicion, o legenda puslèu, l'animal tuat per Chastel seriá el ? La bèstia dau Gevaudan pr'amor dempuèi aquesta data, pas mai de victimas.

Vertat o non ?

Lo 12 de genièr de 1765

Au Villaret, un vilatge al nòrd de Chanaleilles, cinc garçons e doas filhas gardavan los tropèls au vilatge « La Coustasseyre ». Los garçons jogavan amb de lanças. Panafieu getèt sa lança tròp luènh costat daus bartasses. La bèstia sortiguèt del boisson. A la plaça de partir, lo mai grand dels mainatges, Jacques André Portefaix, recampèt totes los autres enfants. La bèstia tornava alentour daus mainatges. Totes los enfants la piquèron amb lors lanças.

Marion GATARD

Las presentacions deus parçans

La còla que passè ua setmana en Auvèrnhe, a La Vòuta Chilhac tà descobrir amassa la cultura locau. Ad aqueste parat qu'encontrèm un grop d'estagiaris PARLAR e que'ns presentèm ad eths au truvèrs de l'endret d'on vienèm. Que'ns digom que seré interessant de'vs har léger çò qui'us contèm.

Bearn

Biarn qu'ei la montanha, las sèrras e la plana. Que s'i hè vin blanc (Juranson) e vin arroi (Madiran) e hèra de hromatge (craba, vaca, aulha). Las montanhas que son hautas, que s'i hè esqui e raquetas. Lo Joan-Peish (pic d'Aussau) qu'espia lo país a víver dinc a las Lanas vesias e que domina lo Bascoat e las soas sèrras. L'istòria deu JP qu'ei la mei coneishuda, mes s'encontratz un contaire, que'vs harà viatjar dens los Pirenèus, per la plana, las seuvas e las bòrdas deu país.

Per noste que s'i hèm au rugbi, drin au basket e au hand mes subertot que cantam. La polifonia qu'ei ua tradicion orau qui's practica dab un veire de vin a la man e lo cobde suu taulèr deu bar. A còps que s'i dança sauts, branlos e rondèus dab la musica de la flabuta e deu tom-tom, deu clarin, de la boha, de la sonsaina e de l'acordeon. En Biarn que i a besonh de muscles : tà garrapetar la montanha, tà las vrenhas, tà har au rugbi, mes tanben tà har a las quilhas de nau. Los plantièrs que son a tornar e los quilhons mei nombrós quan passan los ans. Los pairbons be n'an de qué contar sus los dimenges vrespè au quilhèr !

En parlant de pairbon, lo de tots los Biarnés que'u coneishetz : qu'estó rei de França e de Navarra. Qu'ei pr'amor d'eth e deu son hilh que n'èm pas mei independents desempuïsh 1620. Qu'ei lo brave Enric, qui d'aulhors e deishè lo son bèth nas dens totas las familhas biarnesas, e un hèish de legendas plan utilizadas dens l'istòria francesa tà'ns har passar per paisans davant deus Parisencs... Mes aquò rai !

A Pau çò qui compta qu'ei de véder las montanhas e de har la hèsta a Carnaval : de víver shens aver vergonha de çò qui èm.

Maevà CAUBET

Castras e Montanha Negra

Vos vau presentar mon canton, la ciutat de Castras e Montanha Negra, dins Tarn, entre Tolosa e Narbona, entre mar e montanhas. Es un endreit plan conegut per sas pèiras dins Sidòbre que caduna i a sa pichòta legenda.

La gastronomia i es plan rica; poiretz tastar la bonheta, lo melsat o lo fricandèu que son de carnsalada, mas tanben de fresinat e de pompè. Dins mon vilatge, Albina, se fa lo melhor fromatge de cabra del mond que se sona lo Cabri d'Òc.

Castras que se ditz tanben la « pichòta Venèsia » amb los ostals de totas las colors sus Agot. Es possible de se passejar aquí pendent l'estiu sus una barca.

Pensi qu'o sabètz, mas me lo cal rampelar per los que sabon pas que sèm los champions del Tòp 14 !!!

De saupre tanben qu'es lo luòc que i nasquèt Joan Jaurès e qu'avèm una polida plaça amb son estatua. Sus aquela plaça, i fa bon se pausar per una cervesa o un cafè.

Cristèl CAYLET

Montpelhièr, la facultat de medecina

Montpelhièr, vila estudianta, es coneguda per albergar la facultat de medecina la mai vièlha del mond, encara en activitat. Foguèt creada a la fin del sègle XIIIen, per decision del papa Nicolau IV. Permetèt d'encadrar e oficializar la practica e l'ensenhament de la medecina començats un sègle mai d'ora.

Francés Rabelais, un de sos estudiants los mai coneguts, i obtenguèt son títol de mètge en 1537. Qualques annadas abans, Rabelais publicuèt sos primièrs romans jol pseudonim Alcofribas Nasier.

Lo jardin de las plantas, vesin de la facultat, fa part de son patrimòni. Es lo jardin botanic lo mai vièlh de França. Foguèt comandat pel Rei Enric IV a la fin del sègle XVIen. Foguèt destrusit pendent las guèrras de religions a la debuta del sègle seguent e son creator, Pèire Richer de Belleva, deguèt tot tornar far. Ne faguèt pas solament un jardin scientific amb una colleccion bèla de plantas, mas s'estaquèt de reproduir los diferents mitans naturals : ensolehat, ombratjat, umid, sablós, peirós, etc... De plaça i foguèt facha per de plantas exoticas tanben.

Mai tard, a la fin del sègle XIXen una sèrra foguèt aponduda.

Lo jardin e la sèrra son totjorn dobèrts, e m'agrada de m'i passejar. La facultat se pòt visitar pendent las jornadas del patrimòni.

Nicolau MIARD

Carcassona

Nasquèri pas a Carcassona, mas mon paire òc. Es una vila, que i ai totjorn agut l'escasença d'anar passar las vacanças. Demorèri 10 ans a Carcassona en mai de mas vacanças d'enfança.

Carcassona es una vila d'Aude. Se trapa entre Montanha Negra al nòrd, Corbièras a l'èst, la plana de Lauragués a l'oèst e la val d'Aude al sud. Dins Carcassona nos podèm passejar sul Canal de Miègjorn amb una gabarra.

Es fòrça coneguda per sa vila fortificat : la ciutat de Carcassona, renovada al sègle XIXen per

Viollet-le-Duc e inscrita a l'UNESCO coma patrimòni mondial dempuèi 1997.

La ciutat es un luòc cargat d'istòria dempuèi lo periòde roman e fins a la fin de l'Edat Mejana. La vida dins aquela es totjorn presenta : botigas, librariás, musèus, restaurants e una Calandreta. Ivèrn coma estiu es una vilatjòt que s'i passa totjorn quicòm (visita del castèl comtal, festival, fuòc d'artifici,...).

Lo nom de la vila ven d'una legenda. A l'intrada de la ciutat de Carcassona, un pitre de femna agacha los visitors. Es l'enigmatica protectritz de la ciutat : Carcàs. Segon la legenda tot comencèt quand Carlesmanhe entrepenguèt lo sètge de la ciutat qu'èra a las mans del prince Balaak (un sarrasin) que moriguèt. Dòna Carcàs li succediguèt. Aprèp 5 annadas de sètge e de privacion, Dòna Carcàs passèt a l'ofensiva per la rusa. Carlesmanhe pensava que la noiridura veniá a mancar, quand recebèt un pòrc plan graissós. Descoratjat, l'emperaire e son armada levèron lo camp. Dòna Carcàs emplanada de jòia faguèt sonar las campanas. Un òme de Carlesmanhe diguèt « Carcàs sona ! »

Anna-Laura VESENTINI

Los Falabreguièrs

Los Falabreguièrs es una escòla demest las tres de Besièrs amb lo Garric e l'Ametlièr. Aqueste endrech me faguèt resson pendent doas annadas quand foguèri regent de lenga. Que de sovenirs ! De bons e d'autres. Al centre del pati i a un arbre gigant. Es mult centenari e se vei. Es pas un Falabreguièr coma lo nom de l'escòla mas es una mèlia. Estranha aquesta istòria... Quant de dintradas, de mainatges, de plors e de rires a pogut veire aquela montanha verda ? Espèri que ne veirà encara mantuna annada. Uei l'escòla es a mitat tampada perque lo teulat es a s'afondrar. Demòra sonque doas classas sus las cinc, las autras an mudat a l'ostal de la vida associativa de la vila de Besièrs mas es sonque provisòri. Las òbras realizadas, tot dintrarà dins l'òrdre. Doblidèri de parlar de la còla fantastica dels regents : son de personas amb una granda benvolença. Es gràcias a eles totes que me decidiguèri de far la formacion Aprene. Mercés a eles pels conselhs e lor amor del mestier.

Jonatan ROSELLO

Carcin

Carcin es un país de campèstre que las vièlhas pèiras s'i partejan lo paisatge entre doas ribièras encantadas : Òlt, al sud, que balhèt lo seu nom al departament napoleonien, Dordonha, « la ribièra esperança », al nòrd.

Carcin naut a per capitala Caur, Carcin bas, el , a coma capitala Montalban.

Carcin èra lo país del pòble gallés nomenat « los Cadurces » que bastiguèron la ciutat de Caur. A la fin de l'Antiquitat Carcin èra de primièr astacat a la region de Guyena puèi al país tolosenc mas per vertat los pichons senhors èran fòrça luènh d'aquí e se trapèron mai pròche de Nòrd, cap a Turena, Clarmont d'Auvèrnha e Limòtge.

D'un punt de vist religiós, la coesion carcinòla foguèt totjorn portada per Caur e l'influença de Moissac s'espandiguèt sus tot lo país. Es pramor qu'avèm uèi de tresors romans de gleisòtas amagats dins cada vilatge. De policromia n'i a pas pus, mas la beutat ninòia d'aquelas òbras contunha de nos tocar.

Lo sègle XIII foguèt terrible. Las tèrras ricas de Carcin an pas escapadas al desiri de novèls territòris del poder reial que comencèt aquí la crosada dels albigeses. Una vila coma Rocamadour qu'aviá mai de 20 000 estajants se trapèt desèrta.

La guèrra de 100 ans tanben, rendèt totes los vilatges « *desertus et nihilus* ».

Mas encara un còp, lo país se tornèt levar, desvolopèt los comèrcis gràcias als flumes e devenguèt un vertadièr caireforc : vilas novèlas, dichas « bastidas », castèls, tòrres... Las risquesas de Carcin ne fasián un país de cocanha.

La fin de la granda epòca se marquèt per la venguda del camin de fèrre, l'industrializacion.

Carcin se trapèt cunhat dins lo seu campèstre, las pichòtas bòrias, una agricultura variada. Sol lo desenvolopament del torisme ajuda lo país de sobreviure ara.

Mas aquí avèm pas parlat encara de la preistòria. Avèm un siti que se sona « *les Fieux* » qu'es lo siti d'Euròpa qu'a lo mai d'estratificacions de longa dempuèi 400 000

ans ! Al torn, i a 5 dòlmens protegits per las fadas, las combas ondradas de pinturas ancianas (Pech merle)...

Tornam montar encara pus luènh dins lo temps e son las maravilhosas òbras de l'epòca de l'era terciària que marcan lo mitan caussanard : lo gorg de Padirac, las aigas encantadas blavas que desapareisson jos la tèrra per tornar viure de quilomètres mai luènh. Lo cause, amb una cobertura vegetala rasa, nana, de garriga, raiat de rets de parets de pèiras secas bastits de l'antiquitat a uèi e traucat d'igas que s'i amagan las ratapenadas.

Emilia LACROIX-GAUCHER

La Pauma

La Pauma, un polit vilatjòt que s'i vei la montanha de Canigo en Catalonha e que i vivèm amb la doçor del temps de la mar, i aguèt i a tres ans una tornada cap a la sal.

E una mena de salvagarda de la fauna e la flora a l'entorn dels salins, La Pauma representa 400 ectars del sit Natura 2000. D'en primièr calguèt faire una restructuracion del roet que se deviá faire d'un biais ancestral per pas desnaturar los luòcs del litoral que son susvelhats.

Caliá ensajar de faire ligam entre vida d'estiu, vida vidanta e la dralha de salvagarda de las nòstras plajas.

I aguèt de demandas per tornar faire lo roet, mas en prenent en consideracion que l'aiga de la mar i a d'annadas dintrava dins lo roet e fasiá de taps. Es de bon far de saupre.

D'ensages durèron entre una o doas annadas, la mar repreniá totjorn sa plaça.

An capitat en rosegant 20 mètres dins la mar per aquò faire.

Caliá faire comprene als estivants que lor caliá pas mai faire jogar los mainatges dins los valats perque riscavan la lor vida.

Ara avèm l'astre de tornar agachar las montanhas de sal que se fan totjorn a la man, e d'anar quèrre la flor de sal que i a un fum d'endroits per se passejar que son encara salvatges.

Valèria LEROY

Eslovàquia

Eslovàquia se tròba elh centre d'Euròpa. Lo centre geografic d'Euròpa se tròba sobre lo suc delh puei Krahule (*Krarulé*) a costat de la vila de Kremnica (*Kremnitsà*).

Eslovàquia ten frontèiras amb Polònia vès Bisa, Ongària elh Mègjorn, la Republica Chèca e Àustria vès Travèrsa, Ucraïna vès Solèdre.

Aquò's un petiòt país que se pòt comparar amb Soïssa. La surfàcia d'Eslovàquia es un pauc mens de 50 000 km². A pauc prèp 5,5 milions de personas vivon en Eslovàquia. La capitala se sòna Bratislava.

Lo climat d'Eslovàquia es un climat continental. Las temperaturas en ivèrn pòdon davalar entrò -25°C, mas la mejana es -5°C. Las temperaturas d'estiu pòdon montar a +38°C, mas la mejana es +30°C.

Eslovàquia es un país de montanhas, de cabòrnas, de fònts mineralas e termalas, de ribèiras e de lacs.

Las montanhas, principalament lo massís de Carpatas, acapçon quasi tot lo territòri delh país. Las montanhas mai nautas se sòn *Vysoké Tatry* (Tatras Nautas), lo suc mai naut es *Guerlachovský štít* (Guerlarovsquí schtit, 2 655 m de nautor). Dins la montanha vivon de bèstias coma l'ors, lo lop, lo linx, lo camoç, la chabra sauvatja. La cervalha (cèrv, moflon, chabròl, dam), los senglars, los rainarts, las cigonhas, los aubarèls, los javanhòls, son presents sobres tot lo territòri.

Las cabòrnas d'Eslovàquia son un veri joièl de la natura. Aqueste jorn, mai de 5 000 cabòrnas son coneissudas, solament 15 son badadas elh monde. Nombrosas espècias de bèstias tròban aquí un abric per ivernar. Dins quauques-unas d'aquelas cabòrnas se pòt sonhar las malautiás respiratòrias e d'alergias.

Eslovàquia es richa en lacs, pauc pèca chasque vilatge n'a un. Nombrosas ribèiras prenon tanben sas fònts sobre aquelh territòri. *Dunaj* (Donai) o Danubi, la segonda ribèira mai lònja d'Euròpa passa elh mègjorn d'Eslovàquia. Sa fònt se tròba dins la Sèuva Negra en Alemanha, travèrsa 10 país e se jonh amb Mar Negra entre Ucraïna e Romània.

Lo territòri d'Eslovàquia faguèt partit de l'Empèri Roman, de la Granda Moràvia, de l'Empèri d'Àustria e d'Ongària. En 1918, après la promèira guèrra mondiala, la Republica Checoslovaca se formèt. Checoslovàquia se despartiguèt en dos país en 1993. Eslovàquia es membre de l'Union Europèa desempuei 2004 e ten coma moneda «l'euro» desempuei 2009.

La lenga delh país es l'eslovac, fai partida de la familha de las lengas eslavas coma lo chèc, lo rus, lo polonés, l'ucraïnian, lo croat,... Per escriure en eslovaca s'utiliza l'alfabet latin.

E a la fin, una viralenga d'una frasa sens vocala:

Strč prst skrz krk! (Strtch prst skrz krk!) = Bota lo det en travers la corniòla!

Bon viatge :-)

Adriana KOVACOVA

Una region plena de ressabuda

Soi de Liborna, una petita vila a costat de Bordèu.

Es una brava region pr'amor que i a las vinhas d'un costat e la mar de l'autre. Lo trabalh de la vinha es una principala activitat.

Bordèu es una vila dinamica e fòrça cuturala amb entre autre lo CAPC (musèu d'art contemporanèu) o encara los espacis dins la vila que son utilizats per l'art de la carrièra (*street art*).

N'i a per totes los gostes !

Çò que m'agrada fòrça es lo ritme de la vida de la vila, la diversitat de manifestacions, fèstas e la proximitat amb la costat salvatja.

Marion GATARD

L'entre-duas-mars

Que demori au parçan de l'entre duas-mars. Qu'es a díser lo tròç deu departament de Gironda qui se tròba entre Garona e Dordonha.

De segur l'especialitat mei coneishuda qui s'i hè es lo vin, e qu'avem mantuas aperacions peu parçan. Qu'avem ua aperacion entre-duas-mars, sonque tau vin blanc, e qu'es un vin meilèu sec mes totun fruitat. Si que non, peu parçan, que s'i tròba aperacions mei, hèra coneishudas com : Cadilhac, Lopiac, Sta-Crotz-deu-Mont...

Que s'i produseish tanben vins rois, blancs secs o doç, palhet, cremant e claret devath l'aperacion de Bordèu e Bordèu superior.

Qu'avem tanben peu parçan, a Podençac, la produccion de Lillet : l'aperitiu a basa de vin. Lo coctèl Vesper que's hè dab aqueth aperitiu, e qu'es un coctèl qui agrada a James Bond !!!

Au nivèu de la cosina, qu'avem tanben ua recèpta mensh coneishuda que los canelats o los macarons mes que minjam mei sovent, totun: las lampresas a la Bordalesa. Quitament si aquò ne vien pas briga de Bordèu, la capitala (autoproclamada) de la lampresa es a 10 minutas de casa : a Santa-Tèrra.

Que s'i pòt visitar lo casau de la lampresa, e s'i crompar lampresas. Que s'i organiza tanben, un còp l'an, la hèsta de la lampresa dab l'intronizacion per la Confraria de la Lampresa, lo marcat de productors etc.

Pensi que la denominacion « a la bordalesa » que deu vièner deu hèit que se cosina dab ua saussa de vin roi. Que's minja dab pohets e pan alhat.

Auròra BAILLET

Lo pais

On se pòrtan los uelhs se pòt véder duas causas : vinhas e bòsc ! E quinas vinhas : es aquí que hèm lo sautèrnas e lo vin de Bordèu . Lo sautèrnas, per los que ne coneishen pas, es de vin blanc sucrat, mes com fau.

Çò que m'agrada mei en aqueste endret es l'arriu que s'apèra lo « Ciron » e on se pòt har canoé e caiac. N'es pas un arriu que va vist : es millhor per se passejar e profieitar deu beròi paisatge. E si vos agrada la hautor, i a, pas tròp luenh de l'ostau, un « parcors aventura » on podem har espòrt peus arbos. E aqueste es hèra plan : s'i pòden har a la còrda de Tarzan qu'es una còrda peu vuèit dab la quau se jumpan per arribar en un hialat.

Qué mei ? N'èm pas luenh de Bordèu, aquera beròia vila on s'i tròba los macarons, los millhàs canelats e la hèsta deu vin e deu hromatge. A Vasats i a tanben lo hromatge e la carn bovina que son hòrt coneguts.

Atau es lo men país.

Kevin HAYET

Las quilhas auvernhatas

Pendent nòstre estagi en país auvernhat, aguèrem una sesilha sul jòc tradicional de quilhas.

Fach de fusta, se compausa de 9 quilhas e d'una bola per lançar, se pòt trapar dins mantuna talha. Cal dispausar las quilhas en carrat, amb 3/4 de longor de quilhas entre cadunas. La quilha qu'es situada al primièr reng a dreita es marcada amb de color, aquò vòl dire que la cal far tombar a cada còp per marcar de punts, se que non las quilhas tombadas comptan pas. Cada jogaire deu lançar la bola tres còps, lo qu'a lo mai de punts ganha.

Cristèl CAYLET

Descobèrta culinària d'Auvèrnha

Lo fromatge : Auvèrnha es una region plan coneguda per sos fromatges coma lo cantal, lo blau d'auvernha, la forma d'Ambert,...

Pendent l'estagi, la còla tota a descobèrt «l'artísou o l'artison». Es una toma grisada. Es facha amb dos laches de vaca : lo lach de la velha descremada e lo lach de la jornada. Lo mescladís amb presura es mes a secar entre 2 e 5 jorns. Puèi «los artisons» son depausats sul fromatge. Se manja aprèp al mens 3 setmanas.

«Los artisons» son d'acarids que van crear la crosta e participar a l'afinament del fromatge per li balhar son aspècte sablós e son gost ric en aròma. Lo mai estonant es qu'al despièch de son aspècte rustic, que farà pensar a un fromatge fòrt, se descobrís un gost doç e generós.

Recèpta : la paschada al cantal e al cambajon

La paschada es una especialitat de las campanhas d'Auvèrnha. Se pòt manjar lo matin o lo ser, de biais sucrat o salat. Avèm agut l'escasença de la tastar. La paschada es una mena de pescajon. Se pòt servir en intrada o coma plat unenc.

Preparacion e coseson : 30 min

Ingredients (per 6)

- 6 uòus
- 12 culhièras de sopa de farina
- 1L de lach
- 3 lescas de cambajon
- 120g de cantal
- sal e pebre
- un pauc d'òli

Preparacion :

Talhar lo cambajon en correjas e lo cantal en lamellas.

Dins un ensaladièr, batre los uòus. Puèi metre la farina una culhièra après l'autra, plan mesclar. Apondre pauc a pauc lo lach cap a la fin per aver una pasta un pauc mai espessa qu'una pasta de pescajons. Salar e pebrar.

Dins una padena, faire caufar una bona quantitat d'òli puèi voja la preparacion en dos còps amb l'ajuda d'una caça. La pasta confla al contacte de l'òli. Contunhar la coseson qualques momentons, dispausar lo cantal entre dos e lo cambajon sul dessús. Quand lo pescajon ven mata, revirar e daissar còire encòra qualques minutas. La paschada deu demorar soplada e mofla.

Servir sul pic.

Anna-Laura VESENTINI

Punt de lenga auvernhat

Fruchas e legumes

- una airéda : une myrtille
- une ampòn : une framboise
- un pom : une pomme
- las notz : les noix
- las aulanhas : les noisettes
- las chastanhas : les chataignes
- las dentilhas verdas : les lentilles vertes
- las gatas : les haricots verts
- un fava : un haricot
- una pestenaia : une carotte
- un porrada : un poireau
- una trifòla : une patate

Adrianà KOVACOVA

Lo rei de l'aucèl

Dempuèi 1986, cada tresena dimenjada de setembre se debana la Fèsta del Rei de l'Aucèl. Pendent quatre jorns, la vila de Puèi-de-Velai torna trobar sas colors Renaissença. A través una fèsta populara de nauta tenguda culturala, la ciutat pren pretèxte d'un ancian e autantic concors d'arqueriá per se tornar cabussar dins son passat gloriós.

Espectacles de carrièra e la reconstitucion de la vida quotidiana al sègle XVIen dins Velai animan la vida de Puèi. Camps de tela, luchaires, mercenaris en cèrca de moneda, artesans itinerants, cosina d'epòca, pelegrins sul punt de partir per Sant-Jaume de Compostèla, la vila se muda en un decòr viu vertadièr.

La vila tota, son d'estajants e mai de 60 associacions qu'aculhisson totes los que se vòlon jónher a eles. Totes los mitans culturals e socials son representats, de mercé a una granda diversitat d'animacions. I a de plaça per cadun. Lo talhièr cordura, que los participants i se pòdon entrajudar sus l'aprestatge dels costums personals, far part dels moments fòrts per la vida social de Puèi. E nombroses son los que començan d'acompanhar coma espectadors, puèi coma actors.

L'eveniment lo mai esperat, que balhèt son nom la fèsta, es lo concors d'arqueriá. Arquiers amators o confirmats, filhas o dròlles, petits o grands, totes pòdon ensajar de bandir un sageta dins lo fals papagai tot mirgalhat. Lo que capita es elegit Rei de la fèsta, recep sa corona e davala lo grand escalier de la catedrala davant lo public.

Amb mai de 125 000 visitors, Lo Rei de l'Aucèl es venguda una fèsta incontornabla pels afogets d'istòria.

Nicolau MIARD

Punt de lenga auvernhat

Questions – responsas

Quau es aquò? / Quau quò es ?
Qui est-ce ?

De qu'es aquò ?
Qu'est-ce que c'est ?

Aquò's / Quò's un pom.
C'est une pomme.

Quan temps fai ?
Quel temps fait-il ?

Quò plèu. *Il pleut.*

Quò cira/ neva. *Il neige.*

Quò vai ? *Ça va ?*

Quò vai ben. *Ça va bien.*

D'aise. *Doucement.*

Expressions

Faire lo convige. *Faire le couvige (discuter à plusieurs).*

Sèi benaise. *Je suis heureux.*

Tira-te de l'empaita!
Tire-toi de l'embaras (pousse-toi de là) !

Cala-te ! *Calme toi!*

Adrianà KOVACOVA

Lo saumon en Alièr

Qu'avem avut, pendent la presentacion deus parçans de cadun, ua explicacion sus l'istòria deu saumon dens en Alièr e Lèira. Dempuish l'Antiquitat, lo saumon a ua importància dens la vita umana e èra pescat.

Los saumons neishen en un flumi o un arriu, e s'i desvelopan 2 o 3 ans de reng puish, quan son prèsts, que parteishen de cap a l'ocean e que tornaràn on son nascuts tà se reproduir.

Mes lo declin deus saumons comencè au sègle 19 purmèr dab la construccion de barratges tà meliorar la navegacion puish de segur dab lo començament de l'electricitat, e la construccion de barratges idroelectrics. Aqueths barratges empachan los peishs de tornar on son nascuts tà's reproduir o d'anar a la mar quan son pro grans, e donc empachan lo desvelopament de la poblacion deus saumons.

A comptar de 1930, los saumons an desapareishut de mantuns flumis de França e Lèira demora un deus sols grans flumis on n'i a enqüèra. Lo rescuament climatic a tanben un impacte sus la desapareishuda deus saumons perque, mei l'aiga es cauda, mensh los saumons son actius.

En 1998, un deus barratges qui èra a l'origina de la desapareishuda deus saumon estó destrusit mercés a ua campanha de SOS Lèira Viva : es un deus purmèrs cas en França de destruccion d'un siti atau per ua rason ecologica.

Mes las chifras son enqüèra alarmantas e que demora enqüèra lo barratge de Potès qui es un obstacle massiu a la colonizacion deu Haut Alièr peu saumon. EDF pausè ascensors e sistèmas de devarada mes aquò n'es pas briga pro. Lo lor argument principau tà que lo barratge ne sia pas destrusit, es lo còst d'aquera operacion...

En esperar, la pesca deu saumon en Alièr es, de segur, defenduda.

Auròra BAILLET

Lo viatge de Crabòta

Bééééé, 1800 km en un mes, mas qu'es aquò, qu'es aquò ?

Es un Calandrin Aprene1 !
Crabòta,
en bona mascòta
seguiguèt lo regentum.

De BezièrsBesiers a Orlhac,
d'Orlhac a Carennac,
de Carennac a Lavoûte-Chilhac,
e La Garoneta tolosenca !

Un chic de teorica,
un bocin de gramatica
un cuilhèr culhièr de
pedagogia,
e de matematicas.

De calinons de fantons
de fantons de pertot
a la piscina e subretot
al canton.

De lengadocian que vira al
tolosenc
cantalés,
carcinòl
per s'acabar dins lo freg de
Lèger-Naut que Auvernhat i
canta sa doça melodia.

Emilia LACROIX-GAUCHER

Lo Camin'òc

*De Marteror tà Nadau, pintar que cau. E lo qui posca dinc a Pentacosta.
E si bon ei lo vin, dinc a sent Martin.*

Jornal dels calandrina d'APRENE 1 – 2018-2019

n°4 – Decembre de 2018

Nadau, Plumalhon, «La hèsta de Nadau»

A nueit hèsta de Nadau,
E qu'èm en vacanças,
Nosauts qu'èm contents atau,
E plens d'esperança,
A viste doman matin,
Tà véder au pè deu sapin,
Lo petit paquet,
Lo de paiolet,
Ah, quina escadença,
Quina benhaurença !

Que demora dens lo cèu,
Dessus ua estela,
Que vola capvath la nèu,
Lo sac sus la rea,
Que passerà dens la nueit,
Jo que serèi dens lo lhèit,
Tà portar joguets,
A tots los poquets,
Ah, quina escadença,
Quina benhaurença !

Qu'ac Pòts Har : Estela de Nadau en 3D (QPH - DIY)

Materiau :

- Cisèus, règla.
- Materiau de decoracion : futres, pintrura, palhetas...
- Huelha de papèr cartonat

1) Trobatz un gabarit d'estela a 5 brancas sus l'internet e cisalhatz-lo.

2) Tornatz dessenhlar l'estela sus ua huelha cartonada dab lo gabarit puish cisalhatz-la.

3) Decoratz l'estela com ac voletz.

4) Plegatz (que's pòt har abans tà non pas abismar la decoracion) :

- Plaçatz la vòsta règla sus ua punta de l'estela e tiratz un trèit dinc a l'angle curat en fàcia. Que cau har los trèits dab ua bròca.

- Plegatz cada branca en partir de la punta dinc au centre de l'estela.

- Superpausat las brancas plegadas de l'estela tà har aparéisher angles mei.

Desplegatz e qu'avetz ua estela dab un efèit 3D !

Auròra BAILLET

Entrevista de Rodòlf lo Rèn, cap al rescalfament climatic

Adieu Rodòlf, mercés de nos recebre. Rampèli als legeires que sètz lo rèn de nas roge, la mascòta del Paire Nadal dempuèi d'annadas.

- Adieu, mercé a vosautres de nos venir veire, subretot per parlar d'aquel subjècte grèu.

Cossí vivètz lo rescalfament climatic ?

- En forèt, sentissèm d'efièches positius e negatius. Coma i a mens de nèu, nos podèm passejar sus un periòde mai bèl de l'annada e es mai aisit de trapar de que manjar, mas la noiridura cambïa çaquela. Es pas totjorn de bona qualitat, e malurosament, lo nòstre sistèma digestiu a de mal de seguir. Ieu, vau plan, soi davant, mas pels autres, es complicat. Soi lo sol en CDI perque avèm de mal de los gardar d'un an sus l'autre.

Los animals coma lo rainal o lo conilh de nèu, capitan pas totjorn de cambiar de color coma cal. De còps que i a, son cunhats entre doas colors, e curiosament despartidas. Un jorn vegèrem Claudi, un rainal, tot raiat de blanc e ròs. «Claudi barra», lo sonèrem. Nos sèm trufats d'el pendent un moment ! Pendent tot l'ivèrn, en fach. Soi impatient de lo tornar veire ongan. Benlèu que s'es modernizat per venir «QR Claudi»! Hahaha!

Çò que fa mens rire son los aucèls que migran pas pus. Son totjorn a cantar dins las nòstras aurelhas, long de l'annada. E coma viatjan pas pus, aprenon pas de cants novèls! Cantan de cant de Nadal l'annada tota....Coneissètz «Cantem Nadal»?

Òc, plan segur. Ooooh.....Compreni.....

Ne parlatz al dintre de la còla de rèns ?

- Òc, de segur, ne parlam sovent, mai que mai cap als accidents de trabalh, perque quand la nèu ten mens plan pel sol, lisam mai. La presa de pièja es dificila per prene pron vam per se poder envolar coma cal. E per aterrir, n'en parli pas. Quand sètz primièr d'atelatge e que vesètz arribar lo cap del teulat, pregatz que tot lo mond siá plan concentrat.

E pel Paire Nadal ?

D'un biais general, lo viu puslèu plan. Se servís fòrça mens de sa cabina UV e a un bronzatge mai que mai natural ara. Sas sortidas per talhar de lenha son remplaçadas per de sortida VTT amb Maire Nadal, e del còp, sentís mens lo besonh de sortir amb nosautres. Es un pauc triste, mas subretot es dangerós, perque se sortissèm mens, serem mens en forma pel jorn J.

Quand nos ven veire çaquela, un còp sus dos es en desbardaire e calçon, e pas totjorn plan botonat..... Aquò's pas respectuós.....

Mas d'un autre costat, per tot lo mes de decembre, son esponsòr l'oblige encara de se vestir amb lo bonet e lo mantèl roge, e de gardar una barba bèla. Es de sintetic, e se pren de bonas susadas! En fin de jornada, pudís coma una cauceta de rugbiman aprèp un torneig. La Maire Nadal lo manda plan sovent drech la docha quand li ven un pauc tròp prèp, se vesètz çò que vòli dire.

E los èlfes?

- Es complicat. Lor far de ben de sortir mai del talhièr e d'unes tornan al trabalh mai repausats, mai concentrats per trabalhar. D'autres començan de somiar una altra vida, de botanista, de garda forestièr, de fotograf animalier. Per d'unes, las oras passadas defòra a jogar al ping-pong fan nàisser l'ambicion d'una carrièra bèla. Urosament, lo reglament internacional enebís totjorn de montar sus la taula.

Bon, sembla qu'es coma de pertot, vos pòrta mai de dificultats que de progrèses. Un darrièr mot?

- Cantem Nadal?

Nicolau MIARD

Contes de Nadals

Lo mes de decembre es arribat. Lo fresc e la nèu cobrisson ja d'unas parts del país occitan. Dins un pauc mai de tres setmanas, festejarem Nadal. Cossí lo doblidar ? Las publicitats e tot lo pataques consumerista a l'entorn d'aquela fèsta nos meton al fial dempuèi lo mes de novembre. L'ansia de trapar pas "LO" present comandat pel e o pels mainatges, lo rambalh dels supermercats, los repaisses interminables nos aluènan del vertadièr esperit de Nadal. Doblidam de moments essencials, simples de partatge amb las personas qu'aimam. Cossí remplaçar, a l'entorn d'un fuòc bèl de chiminièra, l'escota de cants o de contes de Nadal ? L'odor de la soca que crema aprèp aver balhat totes los presents. L'atmosfèri de magia e de feeria que fa lusir los uèlhs dels mainatges aprèp una velhada. Per aquò, traparetz una tièra non-exhaustiva de contes sul tèma de Nadal en occitan amb los ligams per fin d'enluminar vòstras seradas.

La grèpia de Magalona : conte de nadal escrit e dit per Lisa Gròs que podètz escotar sus Youtube. Lo tèxte en provençal es sul siti del COR: <http://www.centre-occitan-rochegube.org>.

Lo nadal dels lops : De Daniel Pagés e editat per la Poèsia Montpellier, ilustracions de Lars Hayer. Lo podètz manlevar al Cirdòc.

Lo grifol de nadal : Conte que podètz trapar en lengadocian e francés sul blog "COCCI blog".

L'ostal de paire Nadal : dins los "Contes de la cigala" de Jaumet Demesa. I a los enregistraments audiòs e lo libre al Cirdòc.

Lo Nadal dels chòts : De Gervalan Youenn. Lo libre es disponible al Cirdòc.

Nadals : De Christian Laux e Daniel Loddò, edition IEO, La Talvera. Aquí es un recuèlh de

cants tradicionals sul tèma de Nadal. Tanben disponible al Cirdòc.

Per cantar Nadal :

Nadals d'Occitània : edicions La Talvera. Son 22 cants tradicionals collectats en Aude, Tarn e Garona, Erault e Aveiron. A manlevar al Cirdòc.

Lo Nadau del Loiton : IEO edicions bilingue de Katerina Commans e Anna- Maria Franiatte. Traduccion en occitan de Teresa Canet. Lo Podètz manlevar al Cirdòc.

Jonatan ROSELLO

Las costumats de Nadal

Los tretze dessèrts

Abans la messa de mièjanuèch, manjam una sopa coma repais de revelhon. Puèi, un còp que sèm dintrats de la messa, manjam los tretze dessèrts.

Se compausa de :

- cinc fuchas secas e quatre fruchas frescas de sason.
- tres doçors coma lo nogat o pasta d'amèltas.
- una còca que se sona «la pompa d'òli»

Aquel pastis deu èsser partejat per los mai vièlhs e los mai joves amb las mans e non amb un cotèl.

Marion GATARD

Kapustnica (Capostnitsa), la sopa a la chocrota

En Eslovàquia, kapustnica, la sopa a la chocrota, fai partida de las fèstas de Chalendas e delh Soparon. Aquò's una sopa que se fai dins totas las familhas. Existís doas variantas: sens viande que se manja coma entrada delh repais lo sera delh 24 de decembre o amb viande que se manja lo sera delh Soparon un còp mèjanuèit sonat. Aquò's una sopa rica en gost: l'aciditat de la chocrota cruda, la gost sucrada daus prunels, lo gost fumat de la viande e las saussissas mai lo gost picant delh piment,...

Atencion : A chasque familha, sa recèpta.

Prepase una recèpta de «La sopa a la chocrota pelh Soparon».

Aisinas de cosina : 1 granda ola, 1 padela, 1 culhièr de bòsc

Ingredients :

1 paleta de pòrc fumada

1 culhièr a sopa de ris

2 fuèlhas de laurièr

1/2 culheiron de grans de cumin

quauques grans de pebre negre e pebre novèl

1 granda ceba

1 culhièr de graissa

2 culhièrs a sopa de paprica doça

Una pimpinhada de piment (facultatiu)

quauques champanhòls secs (facultatiu)

1 tèsta d'alhet

2 poms

10-15 prunels

2 saussissas fumadas

500 g chocrota cruda

crèma frescha

pan

Preparacion :

1. Botar la paleta fumada dins l'ola amb lo ris, las fuèlhas de laurièr, los grans de cumin mai los grans de pebre. Captar d'aiga. Faire còire 3 oras.

2. Talhar la ceba en bocinons. Dins una padela graissada faire grasilhar la ceba.

3. Ajustar dins l'ola amb la viande la ceba grasilhada, la paprica, lo piment (facultatiu) e los champanhòls (facultatiu). Contunhar de còire 1/2 ora.

4. Talhar los poms en quarts e chaplar l'alhet. Ajustar los poms, l'alhet e los prunels, dins l'ola. Contunhar la còita 20 minutas.

5. Talhar las saussissas fumadas en talhons. Faire grasilhar e ajustar dins l'ola.

6. Alh còp, ajustar la chocrota cruda. Contunhar la còita delh tot encara 10 minutas.

7. Sortir la viande e levar l'òs. Talhar la viande pueissa tornar botar dins l'ola.

8. Ongir de sau e de piment o de pebre segon vòstre gost.

Servir amb la crèma frescha e lo pan.

La sopa eschaurada será encara melhora l'endeman.

Bon apetés e bònas fèstas de Chalendas!

Adriana KOVACOVA

Lo mercat de Nadal Tolosan.

Se dobriguèt lo 23 de novembre, e ieu coma una mainada, esperavi aquò coma s'espèra lo Paire Nadal !

Es la dètz-e-novena edicion que s'acabarà lo 26 de decembre e acampa un centenat d'espausants. Se pòt trapar plen d'idèas de presents e subretot un fais de bonas causas per manjar !! Pairetz crompar de jòcs tradicionals en fusta, a costat traparetz la botiga Macarel, e los mainats pòràn far un torn de tren o pujar dins una bòla de nadal sul manèrge en forma de sap gigant.

Per manjar, se pòt pas passar a costat de l'aligòt, cal un pauc de paciència mas val lo còp. Traparetz tanben l'entrepan lo mai bon del monde, un pauc de confit de guit, suplement fetge gras, suplement cantal gratinat !!! Lo gras es la vida, lo mèrge serà benlèu pas del meteís vejaire mas cal prene de fòrças, l'ivèrn arriba (*winter is coming*) !!!

Cal pas mancar de venir lo ser per profeitar de las polidas illuminacions, lo Capitòli se vestís de lums, los projectors mandan de dessenh encantarèls sus las bricas rojas. La crotz occitana illuminada trona sus la punta del sap de la plaça Wilson, vos caldrà al mens anar passejar cap a la plaça Esquìròl e levar los uèlhs al cèl.

Malurosament aquesta dimenjada, una odor de bomba lacrimogèna se fasiá sentir, espèri que lo monde virarà mièlhs d'aicí la fin de l'annada.

Cristèl CAYLET

Mistèri de Nadau

En Bearn qu'existèish ua tradicion de pastoralas partatjada dab los vesins de Sola.

La pastoralas qu'ei ua istòria, vertadèra o pas, qui ei hicada en musica e jogada per un gran nombre de personas. D'ordinari, qu'a per subjècte ua istòria locau, un personatge clau deu vilatge, etc. Que i a mantuas representacions en public qui hèn vièner hèra de monde. Las pastoralas que representan un tribalh hèra long e que cau sovent au mensh ua annada sancèra tà aprestar-las. De mei, que son vilatges, parçans sancèrs qui s'amassan tad aquò har. Tots los membres de la societat que participan : mainatges, adolescents, adultes, personas retiradas. Qu'ei un eveniment deus grans per la vita d'un parçan que d'arcuèlher ua pastoralas a lor. Las pastoralas que son mei que mei un mejan de guardar las tradicions culturalas e linguisticas d'un lòc.

En 2005, l'InÒc Aquitània que sortí un projècte qui arregropè mantuns cants e musicas acompanhadas d'un conte. Qu'estó hèit tà hicar en valor los tribalhs de pastoralas de las annadas 1994-1998 suu tèma de Nadau e de la Nativitat.

Maevà CAUBET

La soca de Nadal e Tió (la soca catalana).

Dins las regions Occitana e Catalana, es pas lo Paire Nadal qu'esperam mas la SOCA. Es ela que pòrta los presents.

La soca occitana.

Lo 24 de decembre en Occitània festejam la ceremonia del «cacha fuòc». L'ainat e lo cabdèt de la familha pòrtan amassa una gròssa soca d'un arbre fruchièr per la metre dins la chiminièra, en recitant la formula magica. Normalament aquela deviá brutlar cap al 1 ièr de genièr, las cendres recoltadas puèi conservadas per portar bonastre per l'annada que ven.

Pel repais del ressopet, la taula presentada simboliza la Trinitat : 3 toalhas blancas las unas sus las autras, 3 copèlas de blat de Santa Barba, 3 candels e 3 brancas de gréfol. Entre cada plat se tira la toalha de dessus. Lo ressopet se compausa d'un repais magre (amb legums e peisses). E al retorn de la messa de mièjanuèit, se tasta los tradicionals 13 dessèrts de nadal. Aprèp la distribucion dels presents e lo repais acabat, cal daissar las rèstas sus la taula per las armas dels defunts.

Formuleta del catcha fuòc

Buta fuòc, catcha fuòc !

Que nos alègre,

que nos faga la jòia

d'èsser aquí l'an que ven.

E se sèm pas mai, que siam pas mens!

Lo tió de Nadal.

En Catalonha es nomat simplement pels mainatges Tió. A la debuta, èra un tronc balhant de calor a tot l'ostal. A partir del 8 de decembre, se noirís lo Tió amb un pauc de «manjar» cada nuèit puèi lo se cobra amb un lençòl roge per pas que prenga freg.

Lo jorn de Nadal, lo Tió se plaçava a mitat dins lo fuòc e s'i demanda de «cagar». Per lo faire cagar, se tusta amb un baston en cantant de cançons. Lo Tió balha solament de pichòts presents coma de bonbons, de noses e de torrons. Quand lo Tió acaba la distribucion, balha d'arencada, una cabòça d'alh, una ceba o «pissar». Totes los presents son a partejar amb tot lo mond.

Cançon del Tió

Caga tió, Caga torrò,
Avellanes i mató,
Si no cagues bé
Et daré un cop de bastó.
Caga tió!

Anna Laura Vesentini

Santa Barba martira, simbòl dels pompièrs.

Lo 4 de decembre es lo jorn de Santa Barba. Foguèt, a l'entorn del sègle XIV, martira de son paire, quand cambièt de religion. E coma voliá pas tornar sus sa decision, son paire assistiguèt a son suplici fins a que balhèsse son darrièr sospir.

Dins las nòstras tradicions, es lo moment de las fèstas de fin d'annada, s'i semena de blat (o de ceses e de lentilhas) dins tres copetas, que representan la Trinitat Santa (lo Paire, lo Filh, l'Esperit Sant o lo cèl, la tèrra e l'aiga). Se las granetas germinadas son encara verdas cap al primièr de l'an, significa que l'annada serà plan granada. Aital o faguèrem al pòl de formacion de Besièrs, amassa CFPO, APRENE, administratiu, estagaris e intervenants.

Lo jornal *L'Indépendant* profèita de la Santa Barba per metre los pompièrs a l'onor e los mercejar, en aquesta annada que s'acaba.

Santa Barba es tanben lo simbòl dels pompièrs, que foguèron particularament meses a l'espròva en 2018 dins Aude.

Après las dificultats encontradas, lo comandant Grégory Macquart cap de centre de Carcassona, merceja los pompièrs que son a la nòstra disposicion, e parla d'una santa Barba, ongan «particularament dificila».

Pendent los dotze darrièrs meses passats, los pompièrs del centre de secors de Carcassona faguèron 7432 intervencions. 600 de mai qu'en 2017, 1000 de mai qu'en 2016. Una annada intensa viscuda pels 200 pompièrs carcassoneses, que comptan 31 professionals.

Doas datas demòran dins las memòrias, la del 23 de març amb las atacas de Trebes, que 60 pompièrs i foguèron mobilizats. E, i a mens de dos meses a Carcassona, los aigats de la nuèit del 14 al 15 d'octobre. Un cataclisme, amb 27 de las 33 comunas classadas en catastròfa naturala.

Un episòdi fòra de las nòrmas.

Çò que menèt lo comandant Gregory Macquart, a salutar «*lo coratge e lo professionalisme*» dels pompièrs, e tanben lor «*engatjament malgrat l'evolucion de las menaçs e las incivilitats que ne sèm de mai en mai victimas*».

Un engatjament saludat tanben per Gérard Larrat, conse de Carcassona, que parla d'un «*ADN de coratge, de devoament, d'abnegacion*». Un engatjament joslinhat per una de las tres directrises d'escòla qu'an rebut de chècs de l'amicala dels pompièrs : «*Nòstra reconeissença egala pas que nòstra admiracion per vòstre coratge e vòstra energia*.»

Valèria LEROY

Lo Piòt

Quand una recepta de coisina oltesa nos ven dirèctament d'Angletèrra...

Lo Piòt...

Dins un vilatge de Carcin, a Bertenos (Bretenoux en francés), se ten una tradicion que nos ven del temps de la guèrra de Cent ans.

Vos rapelatz qu'aquela foguèt particularament devastatritz. Carcin foguèt anglés : i daissèron qualques piadas pel plaser del cèl de la boca.

Efectivament, Thanksgiving e la piòta que fasèm còire amb las castanhas, demorèt aquí, e es cada Santa Catarina, a la fin de Novembre, per la fièra, que lo monde s'acampa al torn d'aquel plat que traparetz pas pertot !

Vaquí una recèpta qu'ara, podètz far per Nadal !

Qué me cal ???

Es un plat que se fa per al mens 15 personas qu'es fach per partejar e festejar !!!

Lo temps d'aprestar es de 30 minutas e cal comptar 3 oras de coseson.

Tièra dels ingredients:

1 piòt/piòta de 6 qg

2 qg de castanhas

300 g de ventresca

1 L de lach

1 ramelet de jolverd

muscada

50 g de burre

sal, pebre

Aprestage

ETAPA 1 :

Caufar lo forn a th.6 (180°G).

ETAPA 2 :

Enlevar/Tirar la primièra pèl de las castanhas. Esperbolir a l'aiga salada pendent 10 min per

permetre de retirar/quitar la segonda pèl sens que las castanhas sián pas tròp cuèchas. Tirar aquela segonda pèl.

ETAPA 3

Còire las castanhas peladas dins lo lach (amb la muscada) a fuòc doç pendent 30 min.

las tirar-en gardant lo lach. Espotir las castanhas per la preparacion del farçon. Capolar finament la ventresca, lo jolverd e la tombada del piòt (fetge, gresièr, còr). Mesclar aqueles ingredients e los apondre-a las castanhas esrachadas/espotidas. Salar e pebrar.

ETAPA 4

Lo farçon deu èsser trempat pel lach que li cal pas secar ! Farcir lo piòt amb lo farçon e tornar còser amb de cordeleta de coisina.

ETAPA 5

Espandir/Onchar de burre a la susfàcia del piòt. Passar a la coseson al forn pendent 3 oras en trempant/banhant amb lo chuc de coseson. Protegir la pèl del piòt amb de papièr alumini per evitar que creme.

ETAPA 6

Servir amb las castanhas cuèchas dins lo canton e de purèa de castanhas e d'api.

Bon apetís !

Emilia Lacroix Gaucher

Lo viatge de Crabòta

Darrèrament, Crabòta la mascòta que vienó a la campanha, en Gironda. Que caló un temps d'adaptacion mes totun, que'u hasó ben d'aledar l'aire d'acerà. Que vedó vinhas (peu purmèr còp ?) e tanben la mia familha. Qu'agradè a tot lo monde, e subretot aus purmèrs cosins com ac podetz véder sus la fòto. Fin finau, que s'arretrobè a har un amassada dab tots los amics e qu'èra un chic lo capdau deu grop.

Après la passejada peu men parçan, que'm seguí a Pau, de cap tà las montanhas. Donc, de segur, que l'aví aprestada com cau. Ne calèva pas que la Crabòta e's gahèsse la tehequèra... Donc que s'arretrobè dab un beròi bonet qui l'agrada. Ara, qu'espèra la prima tà aver un capèth !

Auròra BAILLET

Kipferls dab vanilha

Per 15 a 20 Kipferls :

- Preparacion => 15 minutas
- Cueita => 15 minutas

Ingredients :

100g de burre moth

40 g de sucre

¼ de culheron de vanilha moluda

50g d'amètlas moludas

140g de haria

Peu sucre d'encaperatge :

30g de sucre tris

15g de sucre

1- En un ensaladèr, barrejat lo burre moth, lo sucre e la vanilha moluda dinc a l'obtencion d'una consisténcia d'untami.

2- Incorporatz l'amètra moluda e la haria dab una culhera de husta puish acabatz de tribalhar la pasta a la man per aver una micòla omogenèa.

3- Talhucatz la micòla, rotlatz los troçòtz per har tripons puish cornudatz-los. Hètz precauhar lo horn a 180°

4- Dispausatz los Kipferls sus una placa e botar au horn pendent 15 minutas. Daishatz-los en-hredar puish encaperatz-los dab sucre.

Kevin HAYET

Lo Camin'òc, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra.
APRENE MVA n°2 carrièra J. Jugan 34500 Besièrs
Tel. 04 67 28 75 36 – www.aprene.org

Responsable de publicacion :
Cap redactor :
Mesa en pagina :

Patrici BACCOU
Maevà CAUBET
Cristèla CAYLET

Lo Camin'òc

Lo camin se bastís en tot caminar

Jornal dels calandrens d'APRENE 1 – 2018-2019

n°5 – Genièr

Bona Annada !!!!!

La còla APRENE 1 de 2018-2019 que'vs desira ua bona annada, plan granada !

Qu'esperam tanben, tà la lenga, que serà ua annada rica e ua annada de d'escaduda.

Qu'esperam tà tots los nòstes legidors que la navèra annada e'n serà ua de las bonas, dab tot çò qui'vs cau.

HÈTZ BERÒI !

La còla dels calandrens e de las calandrinhas
d'Aprène 1

Ensenhador

Bona Annada !!!!!.....1	Sudar, trucar e tamborinejar.....5	Revirada d'un tèxt original de Tilly Boesche-Zacharow, 1971..8
La Cabana.....2	Resolution de 2019 : descobrissi lo Fediverse.....6	Mas qu'es aquò?.....8
La Topina.....2	Fediverse-Lexic.....6	La recèpta de la cataplana a la trocha e als crustacèus.....9
Per que visca la lenga d'Òc !.....4	Ma Cara.....7	
Lo viage de Crabòta.....5		

La Cabana

L'annada d'Aprèu 1 es una annada de descobèrta, de dobertura sul patrimòni cultural, sul biais de transmetre e de far partejar las coneissenças.

En caminant per aquelas dralhas, d'una « Cabana esclatada dels caissons lumineux » del Musèu de Serinhan, a la presentacion d'una forèst de cabanas quilhadas dins d'arbres nauts, la còla se pleguèt al trabalh « E Vosautres, cossí imaginatz la vòstra cabana ? »

Vaquí çò que s'escapèt del cap, aqueste jorn, e çò que me'n demòra :

« Pòdi pas dessenhlar la cabana ideala que foguèsse extensibla, visibla e invisibla, cauda e reviscolanta, de fusta e d'aiga, confortabla e elementària, quilhada dins lo cèl e amagada al fons del bòsc !

La cabana meuna, foguèsses triste, joiós, content o en colèra, t'aculhirà totjorn amb una cambra alandada, lo cat te gaitarà e lo fuòc te recaufarà. A portada de man de totes los amics e facha sonque per ieu, universal e unenca.

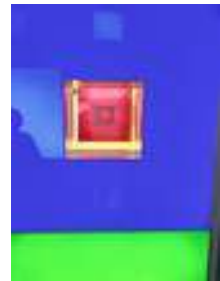
Segur, es magica ; que pete los dets e apareis. Reconeguda dins lo còr, es un vaissèl interspacial que pòt viatjar sens mudar del abís de la mar al fin fons de l'Univèrs. »

E vosautres, cossí seriá la vòstra cabana ?

Percada dins un arbre, a la broa de l'aiga -mar o riu- cat o can, amb d'amics o tot sol, luènh o a costat ?

Al musèu d'art contemporanèu de Serinhan amb las òbras de D. Buren a la descobèrta de l'artista japonés Tadashi Kawamata foguèrem convidats a una passejada poetica e creativa amb Claudina Mathieu que nos acompanyèt per aquela istòria de cabana...

La Cabana esclatada dels caissons lumineux, D. Buren
musèu de Serinhan

Tadashi Kawamata, Under the water, instalacion al Centre Pompidou-Metz 2016.

Emilia Lacroix Gaucher

La Topina

Qu'es aquò?

La Topina es un endrèit de partatge, un cafè-restaurant cultural que prepausa una cosina tradicionala occitana e catalana amb d'activitats culturalas occitanas.

Ont ?

Al còr de Tolosa jos l'arca quatre del pont St Pèire.

Per la setmana inaugurala del 8 al 12 de genièr, podètz participar a d'activitats de descubèrtas o culturalas.

Son prespausats : talhièrs de lenga dels signes, e de cosina, a mai espectacles, contes e musica.

E conferéncias sul tèma de la mar.

Aquestas activitats son la frucha de la reünion de la Topina e de l'associacion Fasèm de Bruch.

Marion Gatard

Per que visca la lenga d'Òc !

Dempuèi dos ans, lo mond occitan e los elegits/elegidas del Departament d'Aude trabalhan per portar un novèl vam a la lenga d'òc. Aprèp aquela reflexion collectiva, l'esquèma departamental de l'occitan dins Aude, votat lo 22 d'octobre passat, fixa d'objectius ambiciosos.

«Promòure l'occitan, es promòure una cultura del partatge e de l'escambi, es promòure una Republica interrogativa, fòrta de sas diferéncias, ufanosa de sas valors.» Andre Viola, president del conselh departament d'Aude, prepausèt, i a dos ans, als occitans d'impulsar una vertadièra reflexion sus l'avenir de l'occitan. E es dins aquel esperit d'escambis, evocat pendent de talhièrs al mes de mai darrièr, qu' aquò a pogut espelir. Un fum d'accions son ja menadas pel mond associatiu amb lo sosten del departament mas amb una constatacion unanima : armonizar las accions per venir mai legiblas.

Accentuar la visibilitat de la lenga occitana.

Lo plan votat lo 22 d'octobre darrièr presenta doncas mantun engatjament per faire viure la lenga occitana. Dins los punts essencials : la perenizacion del sosten als projèctes culturals valorizant l'occitan e la voluntat d'accentuar la visibilitat de la lenga. Per aquò, una futura senhaletica bilingüa es estudiada coma una melhora mediatizacion de l'occitan o encara un sosten actiu dins la difusion dels contenguts en occitan pel Centre InterRegional de desvolopament de l'occitan (lo Cirdòc) e l'agència publica de la lenga occitana (OPLO). Del costat educacion, lo departament afirma son sostenh a la demanda, al prèp de l'inspeccion academica, amb un segond conselhièr pedagogic en lenga occitana e cultura regionala dins Aude. Una brocadura serà editada per faire conéisser l'ensenhament occitan de la mairala fin al licèu. Perque i a pas d'atge per s'afeccionar de la lenga occitana !

Anna Laura Vesentini

Revirada del Jornal Audemag n°18 Genièr/Febrièr 2019; p16; disponible sus : <http://www.aude.fr/594-magazine-audemag.htm>

Lo viatge de Crabòta

Ahortida de la soa experiéncia, Crabòta contunha lo son viatge e aqueste còp, las soas benalèjas se debanan en Aquitània.

Peu mes de deceme e las vacanças de Nadau, Crabòta visitèt mei d'un lòc : Lengon e los entorns, Lescar e la soa Calandreta, Bordèu e lo son mercat de Nadau e mei enqüèra !

En prumèir, encontrèt la classa de Valeria a l'escòla de Lescar. I hasot hèra de causas : vedot e legit hèra de-libes, parlèt dab tots los mainats, hasot de la pintrura e enqüèra mei.

Lo 21 èra lo Nadau de l'escòla e l'avem plan hestejat dab los mainats ! Avem escotat los cants de Nadau, las poesias tanben e avem bevut l'aperitiu de Nadau dab los pairs (tastèt vin blanc sucrat !)

Mes, sonqu'un Nadau n'èra pas pro e de hèit, un dusau dab la familha èra lo planvengut ! Minjèt de ramen e recebot lo son prumèir present de Nadau : un beròi estuja-còt tot ròse.

Un sèr, qu'angot tà un bal tradicionau per dançar... E en tornar, bim ! Un accident de veitura, mes urosament, shens chepic ! En profitèt per apréner a cambiar una arròda. Tròp aisit !

Per acabar, vivot lo son prumèir gran eveniment : lo son prumèir cap d'an, e donc, enqüèra una hesta.

Adara s'acaba un navèth capítol deu viatge de Crabòta. Qué va enqüèra descobrir ? Quau serà la soa benalèja vienenta ? La seguida serà dens lo jornau que ven.

Kévin Hayet

Sudar, trucar e tamborinejar

Diluns matin, tornar de vacanças de Nadau, la ventòla hreda d'Erau sus la cara, que se n'anèm har au tamborinet dab mei o mensh d'enveja segon l'esportivitat e la fatiga etilica de cadun. Ua descobèrta de las granas per jo qui ne coneishè pas briga lo jòc. Dribblar en córrer, en davant en darrèr, cap a dreita, cap a gaucha, har passas, sautar e començar de sudar. Au cap d'un moment, après un hèich d'exercicis, la tecnica que vad mei fina e lo «tom tom» deu tamborin que retreish hèrt e en ritme. Per acabar, las purmèras partidas : purmèras des-hèitas amaras per quauques uns e victòrias agradivas per d'autres. L'esperit de competicion que descabestra e lo mau de rea deus esportius deu dimenge qu'arriba.

Lhèu qu'au cap de las quates sesilhas que vaderam vertadiers champions de tamborinet !

Maevà Caubet

Resolution de 2019 : descobrissi lo Fediverse

Novèla annada, bonas resolucions :
cambiaments alimentaris, mai d'espòrt (ieu, los
dos...) mas vos vòli parlar d'una altra igièna,
una igièna numerica.

Coma per los *fast-foods*, sèm acostumats
d'utilizar de servicis amb fòrça graissas
amagadas : Facebook, Google, Instagram,
Youtube... E son de bolimics de las nòstras
donadas personalas. Pòt èsser per nos percaçar
totjorn mai, mas d'autres se'n servisson per
manipular las massas, coma mostrat per
l'escandal Cambridge Analytica, e la fugida dels
Rohingas... Aquestes servicis son privats,
centralizats, contraròtlats per d'entrepresas
unencas e bèlas que dictan lors règlas. Avèm
vertadièrament un problèma de santat numerica.

Urosament, d'alternativas existisson, en
particular las del *fediverse*, mot-maleta anglés
mesclant *federation* e *universe*, que designa
l'ensem dels servicis web federats e
decentralizats. Pro sovent bastit sus de logicials
liures, un malhum social del fediverse es en fach
una amassada de mantun servidor
interconnectat, que cadun i pòt definir sas règlas

de foncionar, tot en essent dubèrt al demai de la
federacion.

Per exemple, se pòt montar un malhum social
alternatiu a Twitter o Instagram, amb de règlas
mai estrictas, tot en permetent que los abonats
sián connectats a d'autres servicis compatibles e
autorizats. E de mercé a de tecnologies
partejadas, un abonat «alt_Twitter» i pòt per
exemple partejar sas fòtos «alt_Instagram», e i
recebre de comentaris faches dirèctament sus
«alt_Twitter».

S'aquestes servicis demandan de competéncias
per los poder utilizar sus son pròpi servidor, pel
public bèl, de monde competents se son cargats
de botar aquestes servicis en plaça. Per
exemple, las associacions Framasoft, o La Maire
Zaclys. E de mercé al trabalh de Quentin Pagès
(Jornalet), la màger part es revirada en occitan !
Ne traparetz una tièra dins lo lexic.

Nicolau MIARD

Fediverse-Lexic

Facebook = Diaspora* / Framasphère
(*excepcion : Diaspora* se pòt pas encara
connectar als autres*)

Twitter = Mastodon / Framapiaf

Instagram = Pixelfed

Youtube = PeerTube / Framatube

Google Drive = NextCloud

(*per exemple, via un compte en cò de La Maire
Zaclys*)

(NextCloud es una plataforma de mantun servici
: Calendiers e Repertoris partejats, Fichièrs,
Galeria Fòtos, etc...)

GrooveShark = FunkWhale

Nicolau MIARD

Ma Cara...

Vaquí una poesia de Max Allier (1912-2002) que m'agrada fòrça perque me parla. Fa resson dins mon còs e mon cap en d'aquesta passa. Aqueste òme foguèt jornalista a París puèi a Montpelhièr, escriguèt aprèp la guèrra una poesia engatjada e inspirada per la resisténcia e lo maquis coma d'autres autors : Felix Castan, Robert Laffont o Carles Camproux. Lo tèma que travèrsa lo recuèlh es l'elògi de la libertat. D'un pòble que resistís de mercé a sa lenga e a sos mots. Passa per las celebracions dels eròis anonims de la memòria occitana : Catars, Camisards, dins los meteisses imatges de la natura e de la guèrra, dins un buf poetic. Trapèri mantuna poesia dins lo libre: *Petite anthologie des littératures occitanes et catalanes 2006*, jos la direccion de Christian Nique rector de l'acadèmia de Montpelhièr. I podètz trapar de poesias occitanas e catalanas dels trobadors cap a uèi. Mai de mila ans de literatura a descobrir a partir d'un sòcle comun de las doas lengas : los trobadors.

<p>Ma cara.</p> <p>Aicí ma cara.</p> <p>A la raja del temps l'ai quilhada.</p> <p>Es nuda</p> <p>Coma la ròta del temps batuda</p> <p>e mai barrada coma un ponh.</p> <p>Son mal es aquel de la tèrra-maire</p> <p>e que siá rabinada</p> <p>coma un fruch boscàs</p> <p>son pas los auratges tanpauc lo solelh</p> <p>que l'endevenguèron atal.</p> <p>D'òmes vius abans ieu l'an cargada</p> <p>e mai auborada</p> <p>dins las contèstas secularas</p> <p>per la libertat.</p> <p>Son uscle sauertós</p> <p>l'a pres del fuòc que cremèt los eretges</p> <p>e son passat plaideja</p> <p>per l'endevenidor.</p>	<p>Amb sos aires de faidit</p> <p>qu'a durament traucat l'istòria</p> <p>se membra de las Uganaudas</p> <p>jorgadas per los Dragons del rei.</p> <p>Doblida pas sos camaradas.</p> <p>Son eles que li fan companha</p> <p>nuda quand ten còps dins las batalhas</p> <p>sul camin dels tempses novèls.</p> <p>Ma cara es un pantais</p> <p>mascarat de sang e de polvera</p> <p>que sus lo vius cent còps volguèron esclapar.</p> <p>Mas lo mòtle es sencer. D'unes lo sauvèron.</p> <p>Los mainatges seràn pastats.</p> <p><i>"Ma cara", 1950, d'amor e de contèstas, 2003.</i></p>
---	---

Jonatan Rosello

Revirada d'un tèxt original de Tilly Boesche-Zacharow, 1971.

Tirat de Gedichte del jornal «Die Deutsche Gedichtebibliothek»

«Ich war Licht

Ich war Licht
und fühlte mich Sonne.
Ich ging in die Welt,
gedachte zu wärmen,
wollte erfüllen mit all meiner Glut
Da spürte ich Kälte,
sie drang ins Gebein
und ließ das Mark mir erzittern.
So ward ich meiner Nacktheit gewahr,
die mich langsam erfrieren ließ.
Der Frost ließ mich beben,
ich wurde zu Eis,
wie rings die andren um mich herum.
Da ward mir Gewißheit,
wie närrisch ich war
in all meiner Armut,
mit all meiner Geringheit
die Welt wärmen zu wollen —
Ich wurde ein Opfer der Kälte !»

© Tilly Boesche-Zacharow
Aus der Sammlung Vom Glück der Toten

«Èri lutz

Èri lutz
Me sentissiái solelh.
Anèri dins lo monde,
pensèri de lo rescaufar,
lo volèri emplenar de tota ma brasa.
Aval, sentiguèri lo fred,
Me forèt los òsses.
Fins a la mesolha tremolèri.
Es aital que m'avisèri de ma nudetat,
que me daissèt gelar dapasset.
Lo tòr me faguèt estrementir.
Devenguèri glaç
Coma los autres a l'entorn de ieu.
E foguèt la mieuna certitud prenguèri
consciència
Quin baug foguèri
Dins tota ma pauretat
Amb tota ma petitesa
De voler rescaufar lo monde.
Venguèri victima sacrificada del fred !»

Valèria Leroy

Mas qu'es aquò?

Aquesta setmana visquèrem un moment important, simbolic e cargat d'emocions...
Uèi, vos daissi un indici,
dins doas setmanas, per l'edicion venenta, ne'n saupretz mai...

Emilie Lacroix Gaucher

La recèpta de la cataplana a la trocha e als crustacèus.

La cataplana es una especialitat d'Algarve, en Portugal, qu'aguèri l'astre de tastar e que vos vòli far descobrir. Per 4 personas, 20 minutas de preparacion e 30 min de còeson.

INGREDIENTS

- 1 trocha,
- talhons de chorizo,
- quelques tindelons
- 300 gr d'arcèlis,
- 8 camaròtas,
- 2-3 tomatas,
- 2 pebròts,
- 2 o 3 cebas,
- 2 grans d'alh,
- 250 ml de bolhon de peis,
- mièg veire de vin blanc
- òli d'oliva, coriandre, paprica, ras-el-Hanout, sal, pebre.
- Una cataplana o un «tajine» per còser.
- Remarca : la quantitat dels ingredients es aproximativa, de trantalhar pas a adaptar segon lo recipient e lo vòstre gost !! Es possible tanben d'apondre de peis, de patatas...

PREPARACION

1. Copar las cebas, l'alh, los pebròts, netejar los arcèlis e copar la trocha en talhons d'un centimètre.
2. Metre un fialat d'òli d'oliva dins la cataplana e una jaça d'arcèlis (empacharà que los autres ingredients se peguen dins lo fons).
3. Dispausar las rondèlas de ceba, l'alh e la coriandre.
4. Realizar una jaça de tomatas, pebròts, chorizo e tindelons.
5. Apondre lo paprica e lo ras-el-hanout.
6. Dispausar la trocha e una novèla jaça de ceba e d'alh.
7. Banhar amb lo bolhon de peis e lo vin blanc.
8. Garnir lo dessus amb lo demai d'arcèlis e las camaròtas.
9. Acabar en tot tornar metre espècias e un fialat d'òli d'oliva.
10. Tampar e còser a fuòc doç pendent un vintenat de minutas, quand los arcèlis seràn dobèrts.

Cristèla Caylet

Bon apetís !

Lo Camin'òc

*L'an que ven es un brave òme que promet tot çò qu'òm
vòl cadun pren e cadun dona, bona annada bon an nòu!*

Jornal dels calendrins d'APRENE 1 – 2018-2019

n° 6 - febrèr de 2019

La Batejada

Mercé !

La Batejada es un moment essencial de l'annada Aprene 1 ont la còla demanda oficialament a un pairin de los sosténer al flor e a mesura de l'annada. La desmarcha es pas sonque simbolica que la còla va crear de ligams amb lo pairin que demorarà dins lo temps.

Ongan, la causida foguèt destinada al grop de musica Uèi. La demanda esperèt pas bèl temps la responsa.

Amb Uèi, avèm passat un moment formidable, de paratge, d'escota, d'escambis e de cants. Sèm fòrça tocats de lor responsa positiva. Un brave mercé e que lo camin camine!

Emilia LACROIX GAUCHER

Desrotlament de la serada de la Batejada.

- Arribada al Cirdòc : preparacion de la sala, del material.
- Discutida amb lo grop : rencontre, escambis sus nòstres percors respectius e los nòstres, l'actualitat e lors engatjaments dins lors cançons.
- Dobertura de la Batejada : discors oficials.
- Demanda de la còla e responsa dels pairins.
- Repais e fèsta !

Jonatan ROSELLÒ

Ensenhador

La Batejada.....1	Èsser dins lo bon camp.....4	Cançon per un entèrrament per Gregoire.....9
Desrotlament de la serada de la Batejada.....1	Ulla Von Brandenburg.....4	A l'entorn deus saberons pas tan utiles.....10
Demanda de la còla a la Batejada.....2	Cançon a capella cantada pel grop Uèi.....5	Vertat o faus ?.....10
.....2	Resson de la Batejada.....5	Jòc de l'escalla de Jacòb (o Yatagò).....11
Responsa d'Uèi.....2	Sovenirs de la Batejada.....6	Caviar d'algas.....12
Descobèrta.....2	Devís d'Emma Watson a las Nacions Unidas.....7	
Concors Kamishibai.....3	Nacions Unidas.....7	
Visita dels collegians a l'escòla de remplaçament.....3	Dictada occitana e Nuèit de la lectura.....8	

Demanda de la còla a la Batejada

Nosautes, Calandrins de la còla 2018-2019,

Que volèm contunhar de har viver la lenga e la cultura occitana, en horrucan dens las arraditz ancianas e dens la modernitat, en mesclant l'escriut e l'orau, l'art e l'escolar, la luta de tot dia qui decidim de miar per lo noste engatjament de regent en hà's.

Tà'ns miar dens aqueste camin de nautat trégada deus ajòus que causím la musica, lengatge universau, mes tanben la poesia qui ei ua riquesa de la cultura nosta. Uèi es lutz sus los nostes camins. Pr'aque que'vs demandam, a vos, lo grop Uèi, d'estar los quates trobadors pairins de la «còla» nosta per cantar e escrìver istòrias de libertat amassas.

Maevà CAUBET

Respona d'Uèi

Vist que siam pas fòrça
Fau que siguem lutz
Que siguem grands
Irrealistes sens crenta
Que siguem un
Coma s'eriam dos
Fau que diguem juste
Lei mòts necites
E alucats
Lei mòts doç e calucs
De la vista afogada
Fau que vivem d'aut
Emb un retrach segur
E lo còr d'una fònt
Sens fons
Siam un enfant
Sens fin

Rodin KAUFMANN

Descobèrta

Un ser deu mes d'agost de 2017, après duas òras de preparacion fisica dab la mea equipa de basket, que me n'anèi tà l'estadi Tissie, a Pau. Aquiu, que s'i hesteja Hestiv'Òc. Sus l'empont, un grop de musica desconegut de las meas aurelhas mes qui estó plan laudat per las amigas : Uèi.

La teca.

Espantadas qu'èram davant aqueste spectacle. L'estrementida deu còs sancèr, lo còp d'amor. La descobèrta qu'ei tarribla, ne pensavam pas que

ns'agradarè ad aqueste punt. L'espèra de la sortida deu CD qu'estó longassa, mes un còp revelat, Deezer qu'estó lo men mei bon amic e uei lo dia, que pensi que lo nombre d'escotas de l'album sus la platafòrma que dèu petar recòrs mercés tà la mea addiccion. La musica com los tèxtes que tindan en jo com un tornar de las valors enclotadas en jo.

En esperant lo navèth CD, que contunhi de saunejar d'aver un calam autan beròi com lor.

Maevà CAUBET

Concours Kamishibai

Las classas de 5ena e 4ena del Collègi Calandreta Tolosan participan aqueste an, per la segonda annada consecutiva, al concurs organizat per l'associacion DULALA (D'Une Langue A L'Autre) que consistís en inventar un Kamishibai, un teatre de papièr japonés. DULALA promòu la patz e favoriza lo viure amassa al sen de la societat a través l'educacion dels mainatges a la diversitat de las lengas e las culturas. L'annada passada, foguèron dins las dètz classas seleccionadas per la primièra plaça, òsca a eles! Ongan lo tema es «Da minha janela para o monde», de ma fenèstra cap al mond. Entrevistèri de collegians de 4ena a prepaus d'aqueste projècte.

Cristèl : «Me podètz dire de qué vos agrada dins lo projècte?»

Clara : «Aimi fòrça crear d'istòrias amb mantuna lenga, lo trabalh en grop es tanben agradiu.»

Medèu : «M'agrada de poder imaginar e ajustar de causas a la darrièra minuta».

Antonin e Nòèli : « La libertat de poder crear çò que volèm en tot respectar lo tema.»

Cristèl : «Encontrèretz de problèmas, d'obstacles?»

Auriana : «Avèm pas mal de restriccions coma de far 14 plancas amb un nombre de caractèrs especifics. Pr'amor d'aquò es complicat de causir e trigar las idèas, avèm tròp d'imaginacion!»

Medèu : « Crear quicòm es fòrça plan e de còps es dur de daissar de causas perque es tròp long, e nos cal far amb de causas que nos agradan mens.»

Cristèl : «Tot lo monde participa als dessenh?»

Medèu : «Òc, tot lo monde participa, los que sabon pas tròp dessenh recopian lo dessenh fait per un autre aital, la classa tota participa. Mesclam nòstres talents per exemple ieu fau plan tot çò qu'es robotic, nos serviguèt plan l'annada passada.»

Podètz veire sul site los ganhaires de las annadas passadas, e esperam poder difusar los kamishibai dels nòstres collegians al prèp de las escòlas que son d'una granda qualitat e plan poetics!

Cristèl CAYLET

Visita dels collegians a l'escòla de remplaçament

Un còp èra de collegians, ancians calandrons per la màger part, que rendèron visita a d'escolans de CE e CM dins una Calandreta de Besièrs.

Los collegians èran fòrça esperats pels mainatges de l'escòla primària.

Lo rencontre se faguèt a l'entorn de talhièrs aprestats pels escolans.

Los escambis se faguèron gaireben totes en occitan, çò qu'es una vertadièra capitada, que sovent se fan en francés dins la cort (cada classa foguèt partejada en dos grops fargats per la regenta del cicle 3...).

Cal soslinhar l'esfòrç dels collegians per mantèner la lenga subretot al moment de l'explicacion de las règlas dels jòcs als mai petits.

Après los jòcs, de l'en defòra, nos calguèt tornar dins la classa.

Un còp dins la classa, e l'efervescéncia dels petits passada, los grands poguèron explicar la seguida, qu'èra un jòc de «bachelierat». Pels CE1 èra complicat. Mas un temps d'ajuda èra previst, permetèt d'endralhar lo jòc.

S'acabèt per un temps d'escambis amb lo bilanç de la jornada.

Aprofieiti d'aquel article per tornar mercejar los collegians qu'èran amb ieu e qu'an plan jogat lo jòc dels escambis en lenga nòstra.

Valèria LEROY

Èsser dins lo bon camp

Lo fach de crear sos corses a l'avantatge de los mièlhs mestrear, de poder evitar qualques errors o malparadas. L'inconvenient es lo temps passat a los preparar. Dels libres de corses als sitis internet especializats dins l'educacion, aquí podèm trapar documents plan faches per se balhar d'idèas o los utilizar. Nos cal far mèfi als contenguts o a l'etica d'aquelles documents emai se son eissits de sorsas fisablas coma aquelas del ministèri de l'educacion nacionala.

Un jòrn me demandèri cossí imaginar, crear un cors d'Istòria mas amb de manipulacions de far per aver un pauc mai l'atencion dels mainatges e que siá interactiu. Pensèri trobar una bona idèa a la lectura d'un article dins lo jornal. A la debuta es un jòc de cartas pedagogic per familiarizar los escolans de primièra a l'istòria. Son nom : «S'escapar d'Auschwitz»...

Es a partir de la lectura d'aqueste títol que las causas se complican. Per mièlhs comprene, vos expausi las règlas d'aqueste jòc espantant.

Vint participants son requisits per començar la partida :

- dos jogaires auràn lo ròtle de «SS»,
- quatre los de «kapos»,
- dotze seràn los prisoniers (Tziganes e Josieus).

• los dos darniers dintraràn dins la pèl de Rudolf Vrba e Alfred Wetzler ; noms dels rares empresonats josieus estant pervenguts a s'escapar del camp polonés.

L'objectiu es de reconstituir l'evasion dels dos òmes. La partida se desròtla en quatre etapas, pendent aqueste temps los «SS» pòdon eliminar los suspèctes en nombre limitat, pendent que «los josieus e tziganes pòdon morir sus un còp de dat». Pensèri a un jòc inventat per Zemmour o Dieudonne mas non... Èra sonque l'acadèmia de Montpelhièr que lo prepausava sus sa plataforma «M@gistère» qu'es un dispositiu en linha de l'educacion nacionala pels professors que vòlon de «formacions acompanhadas, ibridas en presencial o a distància sincròna»...

Lo jòc en question es dins la rubrica «istòria-geografia», «jòc seriós e practicas novèlas» del siti.

«Es un document de trabalh amb de tèrmes fòrça mal causits que ven d'un forum entre professors de la plata-forma» precisa la Dircom de l'Acadèmia un pauc geinada. «Mas, validam pas evidentament aqueste jòc». Lo valida pas, mas li balha una polida visibilitat. Perqué tot simplament lo suprimir pas de la plataforma ?

Article inspirat del rit encadenat del dimècres 9 de Genièr 2019; «Un vrai jeu de camp».

Jonatan ROSELLÒ

Ulla Von Brandenburg

Vos parlèri lo còp passat de las peregrinacions cabanescantas encadenadas a la seguida de la visita del MRAC de Serinhan : aiceste article vos convida a i tornar, a la rencontra d'una artista alemanda nascuda en 1974 a Karlsruhe, Ulla Von Brandenburg. Viu a París e reçaupèt lo prètz Marcel Duchamp en 2016 (art contemporanèu, plasticas e visualas). Lo teatre, la psicanalisa e la literatura inspirèron las òbras que caminan pels camps de las questions de çò qu'es la representacion. Qué nes eissit ? : caras, matières, actors, voses, pinturas, films, scènas, poesias, amb una nèbla de languina, de doçor e de feminitat.

Del 16 de febrèr al 2 de junh, aurem lo bon astre de descobrir aquel environament artistic e creatiu d'Ulla Von Brandenburg que presenta la mòstra « L'hier de demain ». Sièis luòcs, sièis colors, sièis atmosfèras cargadas d'emocions discretas e pigondas. Sala ròsa clar per se dubrir a

l'inconscient, esclarat per las aquàrèlas coloradas; sala rossèla per jonger los esperits; sala grisa per se rapelar las femnas visiblas e invisiblas de l'Istòria ; sala verda per passar del bòsc dels dracs e la fauna salvatja que i demòra a l'animal de circ ; sala roja pel teatre e las mascas : ont es, la realitat ? ; la sala blava per se reconciliar, de la dança de las emocions.

Me triga de viure aquel agach sul Passat, un passat, maites passats, amb lo «jòc» de la realitat inversada que sembla totjorn present dins las òbras de l'artista. Rendètz-vos a Serinhan, a partir del 16/02 !

Aquela idèa d'article me venguèt aprèp la lectura d'un trimestral d'art, «*Parcours des Arts, Sud et Espagne*», n°57, janvier-février-mars 2019. *InExtensio Editions*, paginas 42-43.

Emilia LACROIX GAUCHER

Cançon a capella cantada pel grop Uèi

Felis Galean avia emparat a mendicar lo siéu pan
Ai forestiers dau Casino
Diguèt un jorn a Noré Ciais : dau Nissarte n'en fan un can !
Aquèu monde lo capissi pas m'en-vau
Vau dont espelisse l'estela dau sera sus li ribas d'en Palhon
Quora an tirat en Pellegrini encausa d'una mita
N'an arestat tres de l'As de Pica
Degun dei tres a parlat, en galera en mandat Noré
En junh dau mile-nou-cent-vint
Non veirà plus nàisser l'estela dau sera sus li ribas d'en Palhon
Un ome volia crompar la maion de Noré Ciais Felis li respondet : va-t-en !
L'argent non pou pagar la vergonha e la folia
Nautres vendem pas la terra dei vivents
Noré revendrà coma l'estela dau sera sus li ribas de Palhon
Pi lo temp a passat, Noré Ciais es revengut
Li febres de Caiena l'an crucit
Sai Noré cau pas laisser crèisser l'erba sus lo camin
Que mena a la maion d'un amic
O Felis mon fraire, aqui serà basta d'erba per cubrir lo miéu cuor ferit
Vuoli veire un darnier còup l'estela dau sera li ribas d'en Palhon.

Joan Luc SAUVAIGO

Resson de la Batejada

M'agradèt fòrça lo repais preparat per la còla d'Aprène e del CFPO, grand mercé a eles.
I aviá de tot : tapenada, pan tomaquet, ensaladas de la mar, carnsalada e de bons vins. Tot aquò èran que de bonas causas de nòstre territòri.
Se sèm regalats, encara mièlhs qu'a l'ostal ! E quin ambient ! De cants, de danças tot lo long de la serada. Mantun imatge me demòran : tot lo mond a rire, a charrar, la venguda dels paissèls e bailes nòstras sus qual nos podèm apiejar e parlar de nòstras experiéncias e nòstras dificultats. Un bonur de los aver.

Jonatan ROSELLÒ

Sovenirs de la Batejada

Fòto de la còla amb lo grop Uèi.

Moment a capella del grop Uèi

Lo manja-dreit

Devís d'Emma Watson a las Nacions Unidas

Ací ua arrevirada d'un devís qu'Emma Watson pronunciè en 2014 a las Nacions Unidas quan vadó ambaishadora de bona voluntat tà las NU e quan avièn ua campanha nomenada HeForShe. Que podetz aisidament arretrobar lo devís sancèr sus l'internet :

«[...] E, a mesura que parlavi de feminisme, m'avisèi que de's bàter taus drets de las hemnas èra tròp sovent vadut sinonime d'aver los òmis en hasti.

[...] Que comencèi de'm pausar questions suus estereotipes fondats suus genres i a ua pausa. Quan a quatorze ans, mediàs e comencèn de'm sexualizar. Quan a quinze ans, gojatas de las mias amigas comencèn de deishar l'espòrt pr'amor ne volèn pas estar «tròp» muscladas. Quan a detz-e-ueit ans, los gojats qui èran mons amics èran incapables d'exprimir los lors sentits.

[...] Que soi d'Anglatèrra, e pensi qu'ei normau que sii pagada parièr com omològs masculins. Que pensi qu'ei normau que sii autorizada de préner las mias decisions suu men còs. Pensi qu'ei normau que hemnas sian implicadas, au men nom, dens politics e causidas qui'm van pertocar. Que pensi qu'ei normau que, sociaument, e recebi lo medish arrespècte com los òmis.

[...] Òmis, que volerí profieitar d'aquera oportunitat tà'vs assegurar qu'etz convidats. L'egalitat deus genres qu'es lo vòste problèma, tanben. Pr'amor, dinc adara, qu'èi vist lo ròtle deu men pair dens la mia educacion estar despreciat

per la societat, quitament si aví besonh de la soa preséncia tan com la de ma mair quan èri mainada. Qu'èi vist gojats patir d'ua malaudia mentala, e non pas estar capables de demandar ajuda per paur d'estar considerat «mensch òmi».

[...] Qu'èi vist òmis fragiles e ansiós pr'amor qu'avèn ua concepcion troncada de çò que dèu estar un òmi tà n'estar un bon. Òmis que pateishen tanben deu manca d'egalitat. Ne parlam pas pro deus òmis qui son empresoats peus estereotipes deus genres, mes que pòdi véder que'n son, e que quan ne lo seràn pas mei, las causas cambiaràn tà las hemnas com ua consequéncia naturau. Si los òmis ne son pas mei obligats d'estar agressius per estar acceptats, las hemnas ne's sentiràn pas obligadas d'estar sosmesas. Si los òmis ne son pas obligats de contra-rotlar, las hemnas n'auràn pas d'estar contra-rotladas.

[...] Benlèu que pensatz «Qui ei aquesta hilha d'Harry Potter, e perqué es a parlar au monde de las NU ?». E vertat qu'ei ua bona question. Que'm la soi pausada tanben.

Çò que sabi qu'ei qu'aqueth problèma es important per jo, e qu'ac vòli cambiar. E dab çò qu'èi vist, quan avoi l'escadença de parlar, pensèi qu'èra la mia responsabilitat d'ac har ! [...] Dens la mia nervositat de cap tad aqueth devís e quan aví moments de dobtes, me digoi «Si soi pas jo, qui ? Si n'ei pas ara, quan ?»

[...] Que'vs convidi a avançar, a estar vist, e a vos demandar : «Si soi pas jo, qui ? Si n'ei pas ara, quan ?».

Auròra BAILLET

Dictada occitana e Nuèit de la lectura

Lo sabte 19 de janvièr, pertot en França e mai a l'estrangièr, s'es organizat la tresena «Nuèit de la lectura». Aquesta manifestacion aronda de la lectura e delh plaser de legir invita tot lo monde a participar tot al long de la jornada e de la serada a venir descobrir de lecturas, d'espectacles, d'exposicions, de jòcs a l'entorn de libres, de talhièrs d'escritura, de lecturas musicalas, de rescontres amb los escrivans,... per amar e faire amar la lectura e los libres.

Dempuèi mai de 20 ans, sobre tot lo territòri occitan totas las annadas se debana la «Dictada occitana». Badada a totes, aquò's l'ocasion de s'assajar a l'occitan. Tanben, la Dictada es un eveniment per mostrar que la lenga occitana es una lenga escriuta amb una ortografia e una gramatica. Las Calandretas participan sovent amb los calandrons e sos parents a-n aqueste rescontre.

Aquela annada, a l'ocasion de la Nuèit de la lectura, la Calandreta Ribeirona (de Vals lo Chastel, 43) s'es associada amb l'*Institut d'Estudis Occitans 43* e l'*Auberja Paisana de Valhac* per propausar un après-mègjorn e una serada altorn de las istòrias d'aicí o d'endacòm mai...

Lo temps fòrt comença per una dictada paus enfants altorn de dos petiòts tèxtes per aprene a volar. Per la sega, un tèxte trabalhat pelh grop de Saug es dictat aus adults.

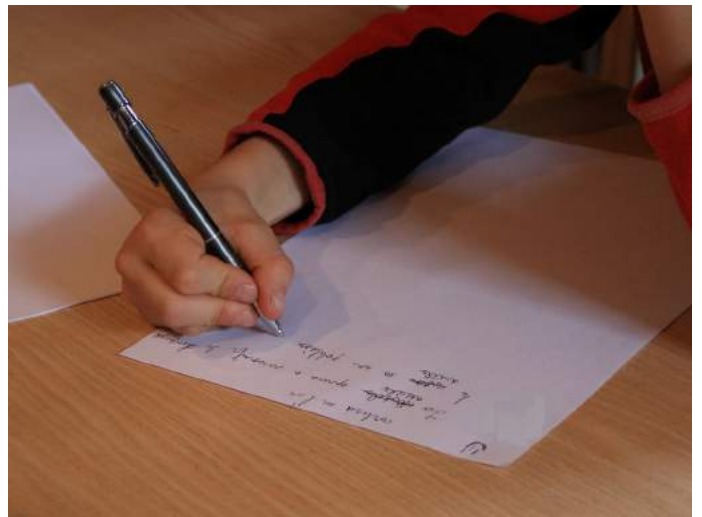
Après un espartinon amistós, «Los tres boccs», un spectacle d'ombras, es presentat per Bruno Sabalat, contaire-musicaire. Los calandrons nos propausan la poesia «Lo dire de la formigueta». L'autor Franck Wattel nos fai una lectura animada per Lila la popeta, qu'apren a volar.

La serada continua per un bòn repais entrecopat per las presentacions de las obràs daus autors presents. Se laissam portar per una istòria de las Aupas de Provença contada en «francitan» de Patrick Erard, per una istòria «fantàsia» d'una jove escrivana Claire Chotteau, per las istòrias poeticas de Benjamin Chappe e per las òbras occitanas de Jean Roux.

A la fin delh repais, lo musicaire e chantaire, Eric Degrugillier, nos apren de chants tradicionals occitans e los enfants nos acordan un bèl spectacle de dança.

La serada s'esperlonja tard dins la nuèit amb las lecturas, los chants, los contes, la musica, la dança,... Una veraia fèsta de la lectura e de l'occitan.

Grandmercé a totes las personas presentas per aquesta serada fòrça reüssida!

Adriana KOVACOVA

Cançon per un entèrrament per Gregoire

Je ne crois pas que tu meures
Je ne crois pas que je pleure
Non je n'y crois pas
Je n'crois pas que tu t'en vas dans ce cercueil
seul et froid
Non je n'y crois pas
Car je crois que tu es là
Que tu marches auprès de moi
Oh oui, ça j'y crois
Et je crois bien que tu restes
À côté, dans l'autre pièce
Oh oui, ça j'y crois
Je ne crois pas à l'enfer
De te voir là sur la Terre
Non je n'y crois pas
Je ne crois pas au silence
À la peur où à l'absence
Non je n'y crois pas
Mais je crois que tu es là
Dans mon coeur au fond de moi
Oh oui, ça j'y crois
Et je crois que tu me serres
Comme tu me serrais hier
Oh oui, ça j'y crois
Oui je crois que tu m'embrasses
Que personne ne te remplace
Oh oui, ça j'y crois
Et j'y croirai pour toujours
Tant qu'il reste de l'amour
Oh oui, crois-moi
Je ne crois pas à la mort
De l'esprit même si le corps lui, un jour, s'en va
Car je crois bien que tu restes
A côté dans l'autre pièce
Oh oui ça j'y crois
Et j'y croirai pour toujours
Car ça ne meurt jamais l'amour
Oh oui, ça j'y crois
Oui j'y croirai pour toujours
Car ça ne meurt jamais l'amour
Oh oui, crois-moi
Oui j'y croirai pour toujours
Car il ne meurt pas l'amour que j'ai pour toi.

Cresi pas que mòres
Cresi pas que plore
Non, i cresi pas
Cresi pas que partisses dins aquela caissa
soleta e freja
Non, i cresi pas
Perque ieu cresi que sès aquí
Que marchas a costat de ieu
En aquò i cresi
E cresi plan que demòras
A costat dins l'autra pèça
En aquò i cresi
Cresi pas a l'infèrn
De te veire alà sus Tèrra
Non, i cresi pas
Cresi pas al silenci
A la peur o a l'abséncia
Non, i cresi pas
Mas cresi que sès aquí
Dins mon cor al dintre de ieu
En aquò i cresi
E cresi que me sarras
Coma me sarravas ièr
En aquò i cresi
Cresi que m'abraças
Que pas degun te remplace
En aquò i cresi
E i creirai per totjorn
Tan que demòra de l'amor
Òc crei me
Cresi pas a la mòrt
Del quite esperit se lo còs el un jorn se'n va
Perque cresi ben que demòras
A costat dins l'autra pèça
En aquò i cresi
E i creirai per totjorn
Perque morís pas jamai l'amor
Òc crei me
I creirai per totjorn
E ieu i cresi
Òc i creirai per totjorn
Perque morís pas jamai l'amor qu'aiper tu.

Valèria LEROY

(Amb amainatjaments per que dintre amb la melodia.)

A l'entorn deus saberons pas tan utiles

Dens aquestes articles vos perpausi vertat o faus sus questions de culturas, òc culturas dab una «s» pr'amor i a mantua cultura. Dens cada jornau que seguiram, botarèi las responsas e las navèras questions. Com es una prumèira edicion, vos perpausi petits sabers dens una prumèira rubrica aqeste còp.

Qu'ac sabetz ?

«Te desiri h'èra de mèrda» ven deu temps qu'anavam a chivau e veituras tiradas per chivaus. Disèvam aquò aus artistes, pr'amor s'avèva h'èra de mèrda devant lo teatre, voleva díser que h'èra de monde veneva véder l'espectacle.

Richard ditz «Còr de Leon» n'a pas viscut mei que quauques mes en Anglatèrra e parlava mei occitan qu'anglés (o francés). De segur, Richard Ier èra lo hilh preferit d'Alionòr d'Aquitània e viscot la màger part de la soa vida en Aquitània on escrivot, com lo son arrèpairo Guilhem IX prumèir trobador, textes e poesias en occitan e lenga d'oïl. De segur avant de partir per las crotzadas. Après la mòrt de lo son gran hrai e pendent las crotzadas de Richard, es Joan «Shens tèrra» que senhorejava en Anglatèrra. Dab l'ajuda de la soa mair.

Kevin HAYET

Vertat o faus ?

- E's tròba cianur dens las caquidas de pomas ?
- Lo «yes» anglés ven de l'occitan «l'es» ?
- Afrodita es la hilha de Zeus ?
- Las pastanagras son totjorn estadas iranjas ?

Kevin HAYET

Jòc de l'escala de Jacòb (o Yatagò)

Fa part de las familhas de jòcs que marcan l'esperit dels mainatges : es un jòc sovent nommat lo jòc de la sèrp magica o Yatagò, segon las tradicions. Un jòc basat sus la manipulacion e l'illusion d'optica que, de mercé al ribans judiciosament religats, fa creire que la planqueta tomba en petant lo long de las autras quand òm inclina la primièra.

Durada : 50 minutas

Material per un jòc :

- 6 planquetas en fusta 6,5*5,5 cm (o d'autres mas de la meteissa talha);
- 1 martèl;
- 18 pichòts clavèls;
- 3 ribans de 60 cm dont 2 de la meteissa color.

Etapa 1 :

Aprestatz lo material.
Per las planquetas, podèm far de reciclatge en utilizar de paletas de fusta o de vièlhas plintas. Aprèp un pauc de ponçatge los tròces de fusta seràn lèstes per començar lo montatge.

Etapa 2 : Prenètz la primièra planqueta e los 2 ribans de la meteissa color. Clavelatz l'extremitat dels ribans sus un costat en los dispasant al bòrd. Viratz vòstra planqueta e clavelatz lo darnièr riban al centre de la lesca opausada.

Etapa 3 : Pausatz la planqueta plan planièr e rebatètz los ribans per dessús, de pensatz a plan los alinhar.

Etapa 4 : Depausatz una novèla planqueta per dessús. E renovelatz lo clavelatge dels ribans suls costats coma l'avètz ja fait a l'etapa 2. D'un costat, los 2 ribans de meteissa color; e de l'autra fàcia , lo riban solet plaçat plan al centre.

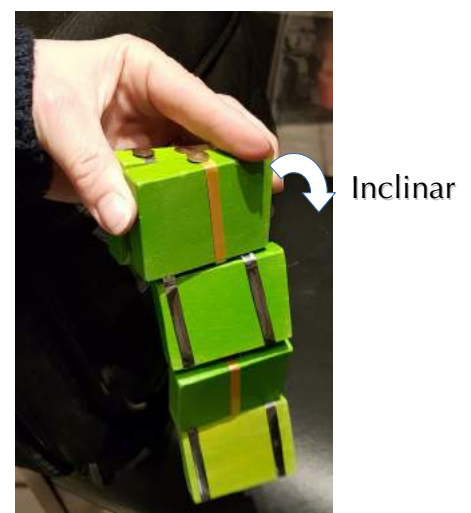
Etapa 5 : Depausatz una novèla planqueta per dessús. E renovelatz lo clavelatge dels ribans suls cotats coma l'avètz ja fait a l'etapa 2. D'un costat, los 2 ribans de meteissa color; e de l'autra fàcia , lo riban solet plaçat plan al centre.

Avètz acabat. Per jogar, prenètz la primièra planqueta sul costat e inclinatz aquela planqueta cap a la que seguís : provocatz l'illusion de la casuda.

Anna Laura VESENTINI

A vòstre martèl !

Caviar d'algas

A mai d'una granda prestacion vocala del grop Uèi, a la nautor de la nòstra granda mestreja teatrala, scenica, ritmica e estilistica, l'autre grand moment de la batejada foguèt la descubèrta del caviar d'alga de Maribèl.

Ne vos prepausi lo «collectatge».

INGREDIENTS

- 150 g d'alga *dulce*
- 150 g de lachuga de mar
- 1 limon
- 1 escaluèna
- 2 grans d'alh
- 5 cornissons
- 1 gòt d'òli d'oliva
- 1 culhièr a sopa de tapenas

PREPARACION :

Etapa 1 : Lavar las algas al mens tres còps, separadament, perque demòra sovent de sal e de sable.

Etapa 2 : Agotatz-las plan, en las quichar entre las mans.

Etapa 3 : Amb un trissador electric, mesclar amassa los cornissons, las tapenas, l'escaluèna, los grans d'alh (sens lor grelh).

Etapa 4 : Apondètz las algas, lo chuc de limon e la mitat del gòt d'òli d'oliva, e mesclatz tornamai, mas pas tròp longtemps per ne pas far de purèa !

Etapa 5 : Verificatz l'assasonament e la teissura. Apondètz eventualament de sal, de pebre e lo demai de l'òli se la preparacion vos pareis tròp seca.

Etapa 6 : De servir sus de pan leugièrament grasilhat.

Lo podètz servir sulpic mas los aròmas s'exprimiràn mièlhs se lo daissatz una jornada al refrigerador.

Nicolau MIARD

Bon apetís !

Lo Camin'òc

Après la pança, la dança, après la dança, la canta !

Jornal dels calandriers d'APRENE 1 – 2018-2019

n° 7 - març de 2019

Mercejaments

Aquel jornal es consacrat en granda part a nòstre «viatge» en Bearn. A fial e a mesura, dins lo jornal, vos anam partejar nòstras descobèrtas, nòstras emocions...

La còla Aprene 1 merceja totes los intervenents que passan de temps amb nosautres pendent lor temps liure.

Pendent cinc jorns, passegèrem dins las Calandretas, dins la polida vila de Pau, dins la montanha bearnesa...

Doncas grand mercé a :

Laura Cadaux per son partatge de la lenga gascona e de sas particularitats ;

Felip Biu e **Sabrina Cepeda** per la descobèrta de la tecnica del lengatge « shiulat » ;

Isabèu Vergnes, **Pèire Salles** (autor) e **Isabèu Morlaàs-Lurbe** (illustratritz) per la descobèrta del jòc «7 camins» e la mesa en plaça d'aquela idèa fins a la concepcion ;

Joan Pau Goarré, **Clamenç Flouroux** e **Julian Cabary** per las demonstracions del jòc tradicional : las quilhas de nòu ;

Joan Pau Goarré e **Fabrice Montesquieu** per la visita d'un vinhal gascon ;

David Bordes per la passejada en raquetas, la construccion d'un igló e lo conte del Pic ;

Joan Brice Brana e **sa còla** per la visita de l'Inòc, del Congrès... al Castèl d'Este ;

Beneset Larradet per la descobèrta de la vila de Pau e son istòria.

E subretot un grand mercé a **Lucila Gauffre** per sa paciència, son ajuda e d'èsser totjorn a nòstre escota. Foguèt encara un grand plaser de l'aver a nòstre costat. E al còp que ven... a la nòstra marina de viatge de lenga.

Anna Laura VESENTINI

Ensenhador

Mercejaments.....1	Visita del chai.....4	Visita e istòria de Pau.....9
Lo viatge de Crabòta.....2	Passejada de raquetas.....5	Serada de l'ors.....10
Paissèl, baile, paissèl ajudaire, espatlaire.....2	Nòstra ostal de la montanha : l'igló.....6	Carnaval.....11
Jòc de 7 camins.....3	Joan Pèire.....7	Saberons.....12
Quilhas de nau.....3	La sortida al centre vila de Pau..8	

Lo viatge de Crabòta

La passejada de Crabòta en Bearn que comencè a Auloron. Qu'encontrè a la classa de mairau de Maguí. Acerà qu'estó hèra urosa mercés aus calinòts que recebó tot dia deus mainatges. La

Grana Seccion que tribalhè sus l'escritura de son petit nom, aquí lo tribalh qui hasón :

Òsca ad eths qui hasón dessenh deus beròis e qui arcuelhèn Crabòta dab hèra d'estrambòrd. Puish, la caprina que se n'anè tau Lis on encontrè ua classa de CP – CE – CM qui pausèn hèra de questions sus la soa vita. Que la bailinèn sovent, sustot Naëlle quan passava davant tà s'anar cuélher lo quasèrn de dia. Qu'estó un beròi viatge, plen d'amor, tà Crabòta en Bearn.

Maevà CAUBET

Paissèl, baile, paissèl ajudaire, espatlaire

Vaquí un novèl modul que s'acaba e voliái mercejar las (los) que prenon de temps per nos ajudar.

Pas aisit la primièra setmana d'aver una novèla persona que vos agacha dins vòstre trabalh, que pren de nòtas per APRENE.

Après lo temps de metre en òbra lo perqué l'estagiari es aquí, li cal balhar la responsabilitat tota de la classa.

D'en primièr cal preparar de sesilhas que seguison lo programa mas que seràn pas feitas coma las/los paissèls e las/los bailes. Cal per elas/elles tot legir, cal corregit e subretot pas cambiar lo biais de faire de son apreneider(e), la classa va aver un autre biais d'aver una sesilha, la Pedagogia serà pas parièr, lo trabalh se va faire en còla, alara qu'es mièlhs solet, o visa e vèrsa.

Cal daissar la/lo calandrin(a), faire son experiéncia pròpria.

Per aquò grandmercé.

Un grandmercé tanben per aquel biais «d'èstre aquí en èsser pas aquí dins lo meteis temps».

Per çò que me concernís, la Baile e la Paissèla èran d'una discrecion... las ai quitament doblidadas.

Aqueles femnas e òmes, que prenon sus lor vida personala per ajudar qualqu'un d'autre,

que prenon en mai de lor temps de preparacion, de temps per las explicas, la lectura e tornar legir lo trabalh del (de la) calandrin(a).

Sens d'oblidar lo temps passat al telefonet perque uèit oras amassa, de còps que i a sufison pas...

E quand lo docte s'installa, son aquí per te remontar, te dire que cal lo temps...

E un jorn un messatge que te «boosta» ton paissèl ajudaire que te manda un messatge per confirmar çò que te foguèt dit, que lo camin se fa.

Lo trabalh de ton paissèl e baile s'arrèsta pas aquí lo mai complicat, que cal jutjar lo trabalh efectuat, dire quand es bon o pas. Pas per rapòrt a la classa que pòt marchar, mas per rapòrt a un ensemble, la vitalitat de la classa, lo biais de bolegar entre los diferents grops, lo biais d'ajudar o de saber dire del (de la) calandrin(a) : «te cal cercar» .

Una Pedagogia institucionala, *Fernand Oury/Aïda Vasquez*, que s'aplica als adultes.

Quina granda profession de fe que d'èstre Regent(a) e mai *Paissèl, Baile, Paissèl ajudaire, Espatlaire*.

Valèria LEROY

Jòc de 7 camins

Pendent lo noste estagi en país biarnés, lo dimars matin tà estar precisa, que podom descobrir (o tornar descobrir) lo jòc deus 7 camins presentat peus sons creators. Qu'estom arrecebuts a la Calandreta Paulina, e qu'escambièm purmèr dab Isabèu, ua de las regentas qui avón l'idea de crear un jòc atau e tanben sus las rasons qui l'incitèn a'c har. Que ns'expliquè com l'idea e'u vienó. Qu'encontrèm peu purmèr còp las legendas de las quaus parla lo jòc d'un biais mei viu que non pas dab lo libe. Puish que que ns'i ensagèm dab bona motivacion. Tà acabar aquera descobèrta, qu'encontrèm las duas personas qui cooperèn dab Isabèu suus 7 camins, e qu'avom l'escadença de véder las creacions originaus deus dessenhhs qui illustran lo jòc. Un matiau deus rics, donc !

Auròra BAILLET

Quilhas de nau

En Bearn, mes tanben en Lanos e Bigòrra que s'i hè a las quilhas, com drin pertot en Occitània. Mes a noste, lo biais de har ad aqueste espòrt qu'ei un ahar d'estetica dab las diferentas figuras a har, mes tanben de precision pr'amor qu'ei impossible de poder tocar las nau quilhas tot au còp. Per jo qu'ei sustot lo jòc qui l'agrada mei au pairbon. «Qu'ei un jòc de precision, que cau plan préner la quilha en devath. Dab la bòla» ce'm digó quauques dias abans l'estagi lenga e cultura qui hasom dab tota la còla en Bearn (que pensi qu'esperava secretament qu'estossi ua campiona dens la soa disciplina). Alavetz, lo dia D, que'm concentrèi tà poder har a las quilhas au mièlher. Que passèm ua vrespada a apréner diferentas figuras qui compausan lo jòc, mes sustot a ensajar de tocar au mensh ua quilha a cada còp qui lançavam la bòla. Que prengoi plaser a m'imaginar que lo pairbon, dens la soa joenessa, e s'i hasè com nosautes (en mièlher) au quilhèr d'Arganhon.

Maevà CAUBET

Visita del chai

Una visita tant agradiva :

Lo propietari del domeni de Montesquiou nos faguèt visitar una de sas vinhas.

Es un domeni mai expandit que los qu'avèm la costuma de veire al sud de Narbona, a pauc près 15 ectaras de tèrra.

Aquel òme fa tot de la debuta cap a la mesa en botelha de son vin.

Produís un vin de color d'aur, nos en faguèt tastar diferentas varietats sens tròp de fromatge, que la Anna Laura me diguèt que caliá, per plan apreciar lo vin, lo mesclar pas amb d'aliments que cambiarián son gost...

Un vèspre que s'es acabat en serada, amb doas « SAMetas » en las personas de Lucila e Anna-Laura.

Mercé a elas doas de nos aver tornat a l'albergament.

Una degustacion fòrça simpatica.

Una adreça que vos cal absolutament anar visitar se sètz a l'entorn de Pau, e çò que gasta pas l'afar es qu'es un paire de Calandrins de l'escòla de Pau e que vos pòt faire la visita e la degustacion tot en occitan, sens oblidar d'acabar coma cal, en cantant.

Valèria LEROY

Passejada de raquetas

Lo David Bordes, guida de montanhas mejanas, nos menèt descobrir los alentorns del Pic de Miègjorn d'Aussau, situat un pauc al sud de Laruntz, al ras de la frontièra espanhòla, a costat de l'estacion d'esquí de Formigal. I fintèrem qualques isards en cèrca de noiridura.

Sul parcatge, nos despartiguèrem cauçaduras, raquetas, bastons e metèrem de crema solara sul nas.

Long de la primièra montada, comencèrem d'escambiar a l'entorn dels objectius pedagogics d'aquesta mena de sortida, tal coma prene lo temps d'escotar, de gaitar, de badar de païsatges «hèra beròis» (mas que mancavan un chic de nèu, cf mon entrevista de Rodòlf lo Ren, Camin'òc n°4). Lo David nos balhèt qualques astúcias de gestion de grop, d'organizacion de las fialas en alternant lors caps. E Arribèrem a un igló bastit pendent una sortida precedenta. Doas cambras, cosina equipada, velux. Un polit igló. N'aprofichèrem per beure un chic d'aiga e per tornar metre de crema solara sul nas.

En seguida, arribèrem sus un platèu que s'i debanèt una granda batèsta de bolas de nèu, que las aliganças se nosèron e se desnosèron mai lèu que lo temps de rotlar una bola. D'unes prenguèron una bola sul nas, que tirèt la crema.

Puèi, un pica-mica partejat plan meritat en parlant dels territòris dels animals salvatges que pòblan lo massís pireneic, un cluc, de crema sul nas e zo, tornamai en raquetas fins a l'endrech adaptat per bastir un igló. En mai de la tecnica, David nos aprenguèt cossí organizar aqueste trabalh de grop, per poder ocupar la classa tota, en tota seguretat. La còla faguèt un trabalh remirable, en particular la que s'assegurèt que tot lo mond aviá plan mes sa crema.

Sul camin del tornar lo David, qu'es pas solament un guida de tria, nos contèt la legenda de Joan e Pèire, dos fraires dels caractèrs plan diferents, gardians de la valada d'Aussau. Un jorn, la vos contarai. Qualques lisadas sul cuol en tecnica «caiac» mai tard, foguèrem tornats a las veituras.

Una plan bèla jornada, de parfum de libertat, e de crema solara.

Nicolàs MIARD

Nòstra ostal de la montanha : l'igló

Èra lo dimècres 27 de febrèr. Per una polida matinada, anèrem totes en sortida raquetas. Aprèp un repais e una pauseta plan meritada... partiguèrem a la recèrca d'un luòc adaptat per la construccion de nòstre igló. Coma de calandrons aprenguèrem a bastir nòstre igló.

Se presentava davant nautres una nèu blanca lissa e perfèita per la construccion. Nòstre guida, David Bordes, sortiguèt de sa saca tres palas plegablas. Nos expliquèt cossí faire e qu'un se deuriá metre dedins per fortificar de l'interior l'igló. Nos expliquèt que la pala servirí a descopar de gròsses carrats de nèu gelada. Descopèrem en primièr tres costats e lo quatren serviguèt a levar lo blòc. Nos despartiguèrem lo trabalh : un còla per faire los blòcs, una per los portar e una darrièra per bastir. Una cadena umana se formèt per recuperar cada blòc de nèu, en cantant en còr de cançons per la motivacion. Un còp los blòcs al pè de l'igló, aguèrem pas qu'a montar las parets. Los blòcs montèron los uns sus los autres. Construguèrem las parets d'en bas cap al naut en corbant per tampar l'estructura. Nòstre igló foguèt quasi acabat : per finir cada blòc foguèt verificat. En

efièit, daissar de traucs èra enebit... Se lo ligam entre los blòcs es mal fait, l'estructura risca de se desrunar d'un còp.

Los traucs amb la reverberacion del solelh apareissián blaus clars. Lo trabalh de construccion se passèt pas solament a l'exterior : Marion foguèt designada per èsser dedins, foguèt en carga de manténer los blòcs de l'interior e de verificar la bona coesion de l'estructura intèrna.

Un còp l'igló acabat : foguèrem en carga de desliurar Marion blocada dedins. Una pòrta ornava un costat, un pichòt camin curat per donar sus la pòrta.

La construccion foguèt una vertadièra descobèrta e un trabalh de còla. Un moment agradiu !

Saupèri pas quand de temps aquel igló demorèt : mas aquela jornada demorarà un brave temps dins nòstre cap.

Anna Laura VESENTINI

Joan Pèire

Pic de mègjorn o Pic d'Aussau

Los estrangiers veson la « giganta peira »...

Una legenda entre d'autras contas :

Amont-naut sobre la montanha vivon dos fraires bessons : Joan lo petiòt e Pèire lo grand. Pastres, montanhièrs inseparables, parlan amb dengun. Gitan sas parjadas e sas chabras. Mas tanben, z-an per mission de parar los vilatges e d'empaïchar los barbars d'envasir la val.

Una nuèit, delh temps que gita sas bèstias, Pèire aus un brut espaventable que ven delh debàs.

Espauiresidas, las bèstias s'enfugisson. Pèire, que crenh una farça crudela de las brochas demanda a Joan de faire espinchon tot aïorn de la chaban.

Quò's aquí qu'un bocau corsèc Joan, lo mòrd e lo trai per tèrra. Pèire ven elh secors de son fraire mas una fachinèira surgís e empòrta los pastres dins son monde sosterranh.

Lo temps que los bessons demòran en infern, los barbars atacan la val per destruire tot çò que lai viu, los òmes e las bèstias. Los gaves son roges.

Tot per un còp, Joan e Pèire gisclan delh volcan, immens, costa a costa, amb sas espasas de fuòc amb las qualas enastan los envasidors.

En estatufiar quela valhença per l'eternitat, las brochas petrifican los bessons, devenguts dempuèi lo Grand Pic e lo Petiòt Pic de l'Assau de mau desseparar...

Coma per de nombrosas legendas, existís mai d'una version d'aquela istòria.

Adriana KOVACOVA

La sortida al centre vila de Pau

Aqueste estagi « Lenga e cultura » foguèt fòrt plan per la coesion de grop, l'escambi entre la còla e mai aprene de nosautres. Capitèrem de faire un fum de causas agradivas : diferents talhièrs (cartas, ilustracions), visitas de doas Calandretas, d'un chai qu'avèm tastat lo vin, partejat un repais, escambiat a l'entorn de la cultura occitana e de segur del bon vin de Jurançon.

E que dire de las sortidas : raquetas de nèu e visita de la vila de Pau ! Formidablas. Mon article tractarà de la visita de Pau e de son centre vila istòric. Per començar, i aguèt un temps agradiu amb solelh e calor, una jornada de prima. Avèm caminat : i aviá marcat mai de 9 quilomètres sus la mòstra de Nicolau. Lo sénher Beneset Larradet fòrça simpatic nos faguèt la visita en contant anecdòtas sul patrimòni e l'istòria de Pau. Posquèrem pas visitar lo castèl que i nasquèt Enric IV perque èra tampat mas sonque los alentorns. Beneset Larradet nos contèt l'istòria de sa construccion e son evolucion a través lo temps. Vaquí los bastiments e los monuments qu'avèm vist a Pau.

Estatua de Gaston Febus : Gaston III de Foix-Bearn dit Febus nasquèt lo 30 d'abril de 1331 e moriguèt lo 1er d'agost de 1391. Foguèt prince pireneic, escrivan e poèta de lenga d'òc. Aprofèchèt de la guèrra de Cent ans per assetar sa dominacion sul piemont nòrd pireneic. Es l'autor del famós manuscrit « del libre de la caça ». Es representat amb una lèbre e en vestits de caça. Son agach gaita Pirenèus.

Pòrta del molin : La pòrta del molin es una anciana entrada istorica de la vila de Pau. Ara, al ras i a l'ostalariá del departament. Es estada restaurada i a pauc de temps.

Lo monument als mòrts : La França victoriosa es representada per la divessa Atena. La cara barrada, l'agach fixat sus Pirenèus, vestida a la mòda antica amb un casco dels peluts de 1914, qu'estrusa una espasa dins un estug en signe de patz e sul boclièr es pausada una branca d'oliu (cf lo tèxte de Marion).

De l'autra part una « veusa » e un mainat depausan de flors sus la tomba d'un soldat tuat.

Ostalariá Gassion : Es al sègle XVIIIen que la familha Gassion fa bastir aquela ostalariá.

Serà una preson a la revolucion puèi al sègle XIXen (1867-1870) es un bearnés qu'aviá fach fortuna a Brasil que lo cromptèt per ne far una ostalariá pels aristocratas europencs (mai que mai pels angleses que venon sejournar a Pau. Èra equipada de totes los elements de luxe de l'epòca, amb lo primièr monta-carga d'euròpa, l'electricitat e lo telefon.

Los cordèrs : Al nòrd de Hedas (flume) es bastit un « convent », lo convent dels cordèrs e bastiguèron un pont en 1650 per rendre mai aisit lo passatge entre lo borg del centre e lo convent sens aver besonh de davalar a la font de Hedard (galihòrça). Aqueste pont fa 19 mètros de long sus un sol arc. A l'ora d'ara, i a 7 ponts que traucan Hedas.

Visita e istòria de Pau

Sèm lo dijòus 28 de Febrièr, es la caça de l'ors aqeste ser mas per esperar la serada, un pauc de cultura istòrica Bearnesa amb la visita de Pau en òc, plan solide !

Per aquò, fasèm la rencontre de Beneset Larradet, èra lo regent de Maèva !

Beneset prenguèt un pauc de son temps per nos far descobrir los secrets de la vièlha vila, lo castèl e sos alentorns.

Lo punt del rendètz-vos, se tròba al pè del castèl, un castèl fòrça polit e cargat d'Istòria :

L'arquitectura n'es lo testimòni : I a una torre del castèl que data de l'edat mejana, una altra bastida per Gaston Febus dins la segonda mitat del sègle XIVen (lo material es completament diferent dels autres perque s'utilizavan las bricas rojas per la construccion) e enfin lo demai del castèl demòra dins un estil « Renaissance ».

La passejada comença per lo torn del castèl per agachar las traças de la vièlha vila amb l'ancian passatge del riu lo Hédas, l'estatua de Gaston Febus qu' agacha Pirenèus.

Beneset nos presentèt un « jòc » d'orientacion qu'a prepausat ja a sas classas per una descobèrta de la vila e sos secrets.

Doncas, la visita se far en foncion, mai o mens, del supòrt pedagogic que prepausa de trobar de causas de la vila (fenèstra, pichona carrièra, escalpradura...).

Nòstra passejada èra emplenada d'istòrias e d'anecdòtas, Beneset coneis sa vila e la conta amb tament de passion qu'èra fòrça interessanta e pivelanta. Avèm pres plaser a l'escotar e descobrir aquesta polida vila. S'es acabada per la passejada lo long de Pirenèus, vegèrem los picos indicats sus las marcas fachas sus la barralha (lo balcon de Pirenèus) : cada montanha es marcada dins lo beton e se cal posicionar rapòrt a aquela marca per veire lo pic dempuèi lo punt de vista de la vila.

A la fin d'aquesta passejada abans d'arribar al castèl, una granda estatua se dreça en direccion de las montanhas, es lo monument dels mòrts mas i a una causa qu'es diferenta dels autres monuments.

En efièch, es Athena, la divessa grèca, que domina Pirenèus e representa los soldats que faguèron las doas guèrras mondialas aital coma la guèrra d'Indochina mas tanben França victoriosa. Es vestida coma a l'Antiquitat mas pòrta lo casco dels peluts, l'espasa a la gaina per la patz e una branca d'olivièr sus lo boclièr.

De l'autre costat, l'imatge representada mostra un autre agach sus la fin de la guèrra e sa realitat : una maire e son filh que pausan de flors sus una tomba.

La visita s'acaba al castèl amb lo solelh. Es estat una fòrça bona descobèrta, amusanta, interessanta e completa de coneissenças.

Mercés encara a nòstre guida per aquesta visita e passejada.

Tornarem a Pau amb grand plaser !

Marion GATARD

Serada de l'ors

Lor aviái dit, de segur que lor aviái dit mas solide jamai degun me crei pas. La nuèit de febrièr es fresca, clara, mas aquò dedins bolhís, aquò espèra la prima, aquò espèra que bolhisca defòra, espèra que sortisca, que se quilhe, aquò... En febrièr la nuèit es fresca, clara, la buga a l'interior sus las vitras, sonque los cants que sortisson. Los agaches se crosan, nos reconeissèm a pena, los agaches se perdon quand las voses se calan. Se son cobèrts de pels, non Mossur, nos desguisam pas, nos cambiam... Nos cambiam per l'interior, lo vestit d'òme es pel sol, son desvestits de sas costumias, de sas servilitats, veson lo monde sonque a través dos operculs, lo demai, lo sentisson, l'escotan.

Ors.

La nuèit de febrièr es fresca, clara, la buga a l'interior sus las vitras, sonque los cants que sortisson. Los agaches se crosan, nos reconeissèm a pena, los agaches se perdon quand las voses se calan. Son partits cercar la feminitat que los abita, ò ! solide pretendèron qu'èra fòrça luènh, esconduda, aclapada jos l'espessa cultura que fa d'eles de mascles, mas èra aquí, amorosa, tot près, lors gèstes enganan sonque eles, lo vin es fait d'aiga. Non Dòna, nos desguisam pas, nos cercam, nos rencontram e lo monde nos veson sonque a través d'escas exhibidas.

Rosetas.

La nuèit de febrièr es fresca, clara, la buga a l'interior sus las vitras, sonque los cants que sortisson. Los agaches se crosan, nos reconeissèm a pena, los agaches se perdon quand las voses se calan. Se van vestir de mascles, prendre d'accessòris qu'an besonh per èsser, sarrar las cintas, s'armar de fusilhs e de cotèls per emascular aquesta umanitat. Lo monde los agachan per metre fin a aquesta mascarada. Non Mossur, vos imitan pas, vos escarnisson.

Caçaires.

La nuèit de febrièr es fresca, clara e dintra per las tres pòrtas per las que sortisson. Cadun serà lo qu'a decidit d'èsser e s'anarà cercar fins al fons de l'auratge, nos anam butassar, nos voludar, nos tocar, s'arancar, se defendre. Non, mossurs e dònas, s'agís pas de teatre mas d'agachar una umanitat en fàcia, podètz demorar o virar los talons.

La nuèit de febrièr es fresca, lo matin de deman serà just un pauc mai clar.

Discors que foguèt escrit per Sergi Mauhourat per debutar e explicar la serada de l'ors. Mercejament a Julie Courtadiou per m'aver fait passar lo tèxte.

Revirat per Cristèl CAYLET

Carnaval

Es aicí lo mes de març...

Cada an, quand arriba març, sabèm que, enfin, lo passa-carrièra es pas pus luènh e que un òme va pagar per totas aquelas marridas causas que nos tomban dessús de longa...

Alara qu'ongan es lo primièr còp dempuèi un fum de temps que cargui pas la tenguda de fachilièra o de Petaçon, ai enveja de me sovenir dels carnavals passats dins lo nòrd Òlt, amb la Calandreta de Sen Seren.

Coma pertot, es de primièr la jòia de partejar las danças e los cants que los bèls coneisson de còr las paraulas que van transmetre als pichons.

Puèi i a aqueles moments de creacion. Partissèm a la cèrca de jupas e teissuts mirgalhats e es la classa tota que se muda en talhièr de confeccion. Las machinas de cózer bronzinan, los teissuts s'esquician, los cisèls descopan.

Cada jorn una letra de mai, un testimoni d'apondre, un cachavièlha de contar : e tot aquò d'escriure sul fuèlh que serà legit pendent lo jutjament.

E quales seràn los jutges, los advocats ? E qual legirà tot aquò...

I a tanben la presa en carga de la bastisson de l'òme Carnaval. L'associacion dels amics de Sen Seren nos balha l'estructura metallica. Es a nautres de la transformar en òme de papièr leugièr. E aqueles moments son incredibles ! De recoltar los vièlhs jornals, de far la pega, de l'imaginar e de lo realitzar,

son de moments collectius tament rics! Sèm fièrs de participar a aquela fèsta tradicionala, collectiva e culturala, que la carrièra es per un moment renduda a la populacion. Mas, ara, qual sap se monsur Carnaval es pas vist coma tròp subversiu e se dançar dins la carrièra en se trufant de l'autre seriá pas viscut coma quicòm de tròp dangierós ?

La simbolica, la tradicion e la cultura que pòrta, lo ligam social qu'es creat, fan del Carnaval un moment ric e intergeneracional que las Calandretas especialament, mas tanben las escòlas totas e la populacion entèra, an l'astre de poder oblidar l'entre-se per escambiar e festejar a tot petar, amassa.

Emilia LACROIX GAUCHER

Saberons

A l'entorn deus saberons pas tant utiles :

Benvengut per aquesta dusau edicion deus saberons. E començam de tira dab las responsas deu darrèr còp :

E s'í tròba cianur dens las caquidas de pomas ?

E la responsa es... Vertat : Las pomas com d'autres fruta (abricòt, peras, persega...) tienen d'amigdalina, una mescla de sucre e de cianur. Mes n'í a tan pauc que ne hè pas arren.

Lo « yes » anglés vien de l'occitan « I es » ?

Legenda, conte, vertat ? Impossible d'ac díser. Vertat qu'í avòt hèra d'escambis entre las lengas de França e de Grana-Bretanha mes aquò tien mei deu conteriòt que d'un hèit confirmat.

Afrodita es la hilha de Zeus ?

Vertat : dens la legenda segon Omer, la divessa de l'amor Afrodita es la hilha de Zeus e de Dioné, divessa deu casse on la coloma de l'amor se hasèva lo nid.

Faus : Dens la legenda segon Esiòde, Afrodita es mei vielha que los dius e es assimilada aus Titans. Devath l'influéncia de la soa mair Gaià, Cronòs emasculèt lo son pair Oranòs e las soas partidas sexuais cadón a la mar. A l'endreit on cadón nascot Afrodita de la mescla de la sang d'Oranòs e de la grama de la mar.

Las pastanagras son totjorn estadas iranjas?

Faus : La majora partida de las arradics son blancas e la pastanagra n'í hasèva pas default. Mes pr'amor de la soa color e deu son costat hilandrós, la pastanagra n'èra pas sonque consomat peus paisans. La color iranja vien deu crotzament d'aquesta pastanagra blanca e d'una varietat que vienèva de Siria e qu'avèva una color entre lo roi e lo vriulet. Aqueste crotzament apareishot en Holanda au sègle XVIau.

Aquí per las responsas, adara las navèras questions.

Vertat o faus ?

Per conéisher la temperatura ambienta que sufeish d'escotar un gric criquejar ?

Avem totjorn avut un nom d'ostau ?

Avem, nosautes umans, 50 % de sequéncia ADN en comun dab la banana ! Vertat ?

Guardar un corric ne produseish pas de CO² ?

Kevin HAYET

Lo Camin'òc

Las filhas de Carennac se descatan lo cuol per s'acaptar lo cap !

Jornal dels calandrina d'APRENE 1 – 2018-2019

n°8 – Mai de 2019

Crabòta a desaparegut

Una etapa novèla de son viatge menèt Crabòta a Montpelhièr, a la Calandreta dau Chivalet, dins la classa PS-MS d'Isabèla Quentin.

Los enfants la descobriguèron pas qu'a mitat perque coneissián ja sa cosina, Grisoneta, qu'es un dels nombroses dodons de la drolleta mai jove de la classa.

Prenguèrem un temps per que cadun se posquèsse presentar a Crabòta, e expliquèri que nos acompanyariá la setmana tota, e qu'aviái previst d'unes talhièrs amb ela.

Dimars de ser, daissèri Crabòta dins la classa, que voliá gaitar las nombrosas, e mirgalhadas, creacions dels mainatges penjadas a las paret de la classa.

Dijòus de matin...pas pus de Crabòta...

Ont èra ? S'èra escapada de l'escòla per profectar de la vida nocturna montpelhierenca e sas fèstas estudiantas ? Se seriá tant balancejada a una serada salsa-bachata que la passion l'auriá portada a Cuba tre l'endeman ?

O auriá trobat dins un estanquet-concèrt un cantaire en quista d'una segonda votz un pauc originala, e partits en virada dins Euròpa tota ?

Isabèla e ieu menèrem l'enquèsta, e nos avisèrem que Crabòta èra annada vialhar sa cosina, a l'ostal de la drolleta. I passèt 4 jorns, que li posquèt contar son viatge bèl, sa descobèrta de las Calandretas d'Occitània e sos calandrons, de totes las variants qu'aviái apresas, mas sustot per li parlar de la remirabla còla de Calandrina que li fan viure tot aquò, e que los vòl pas jamai quitar.

Nicolau MIARD

Ensenhador

Crabòta a desaparegut.....1	Arqueosite.....6	Joan Lurçat : un artista dins sas paret.....8
Lo vinhièr de Glana.....2	Nòstres parins.....7	Saberons.....9
Talhèr au musèu Champolion 4	Lo viatge de Crabòta.....7	Dauna de Brassempoi.....10
Visita del siti de Puèch Mèrle.5		

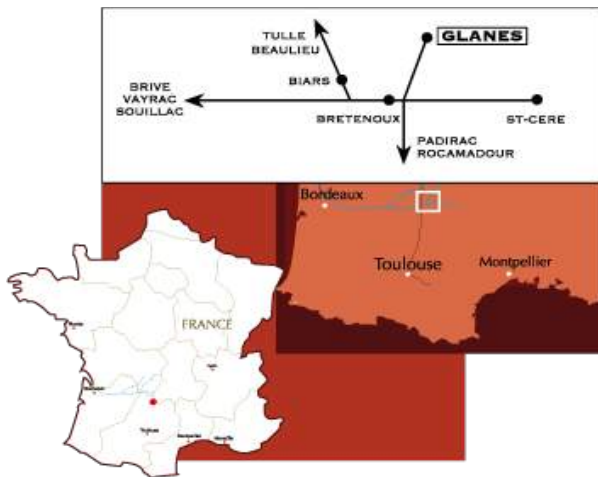
Lo vinhièr de Glana

Lo vinhièr de Glana e la legenda del grand Guindon : Patrimòni material e immaterial.

Dins l'encastre de la formacion Aprene 1, avèm agut un estagi Lengua e Cultura en Carcin.

Lo dimècres 23 d'abril la còla partiguèt per descobrir lo vinhièr local del parçan, lo famós vin de Glana. Vos voliam partejar la descobèrta d'aquel bon vin!

A una istòria ligada amb lo luòc eponim : Glanes. En occitan «Glana».

Trapam lo vinhièr dels Costals de Glana en Miègjorn-Pirenèus dins lo departament Òlt (46). La region naturala se ditz « Carcin -Naut».

Sus un penjal de la valada de la ribièra Dordonha, a 50 Km de Fijac, de Briva e d'Orlhac, Glana es pròche dels sites toristics coma Ròcamador, Padirac, Castèlnau, Bertenós, St Seren...

Brunò Canet, un dels 7 vinhairons que trabalhan a Glana, nos recebèt dins lo chai collectiu de la cooperativa creada per 7 familhas del vilatge.

Nos contèt amb passion, pedagogia e plaser, l'istòria d'aquel vinhièr, mas tanben nos expliquèt tant l'evolució del trabalh, de las tecnicas, la rason de lors causidas de trabalh coma los costats scientifics de la vinificacion : trantalhetz pas, daissatz-vos contar lo vin de Glana !

Vaquí en seguida çò qu'avèm retengut aquela visita :

De primièr Brunò nos parlèt un pauc d'istòria :

De pèças de vinha a Glana son ja recensadas en 893 dins las possessions de l'abadiá de Bellòc (Beaulieu). La tradicion contunhèt fins ara !

A la fin del sègle XIXen, Arsène Vermeuouse parlèt dels Auvernhats dels entorns d'Orlhac e de lors vesins Segalins que tornavan amb de cargaments de barricas sus de carris tirats per de buòus Salers. L'arribada del filoxèra, al meteis periòde, deimèt lo vinhièr en granda partida e foguèt la rason d'un exòde rural important. Los plants ibrids remplaçeron los ancians plants e donèron un vin de consomacion de la vida vidanta, «lo vin de set».

Es a la fin de las annadas 60 que de novèlas plantacions de plants melhorators, permetèron de tornar las letras de noblesa als vins dels costals de Glana.

Debuta de las annadas 70, la zòna de produccion del vin de País dels Costals de Glana foguèt delimitada. En 1975, jos l'impulsion de la cambra d'agricultura un grop de 8 vinhairons se formèt per tal de ligar las fòrças.

En 1976, lo 1èr millesim dels Vinhairons de Carcin-Naut vegèt lo jorn, es un roge compausat d'un ajustament de Merlòt e de Gamay. Es vinificat dins una cava de locacion.

En 1980, lo chai actual foguèt bastit, foguèt dempuèi agrandit mantun còp. L'avenidor es traçat, amb una volontat fins uèi de melhorar, diversificar la produccion, transmetre lo saber e respectar l'entornament.

Brunò nos recebèt davant lo chai collectiu. Es un bèl bastiment. De la creacion en 1976 del gropament, los 1 èrs millesims fuguèron vinificats dins una cava de locacion. Dempuèi 1980, d'agrandiments fuguèron realizats per fin d'adaptar la capacitat del chai a l'evolució del vinhièr, d'optimizar lo trabalh dels òmes e de

modernizar los biais per totjorn melhorar la qualitat dels diferents vins.

100% de la produccion es condicionada pels vinhairons dins lo chai. Per aquò, Brunò nos faguèt descobrir la sala d'embotelhatge amb la cadena complèta e recenta, d'una capacitat de 3000 botelhas per ora.

Per clavar la visita del vinhièr, sèm anats en çò de Brunò que nos expliquèt lor practica de viticultura e lo perqué.

Dempuèi mantuna annada, menan lo vinhièr segon la tecnica de l'apradament natural mestrejat. S'agís de fait de daissar s'installar entre las lagas de vinhas la flòra naturala e aital favorizar lo desvolopament d'un fum d'espècias vegetalas e animalas. Malgrat la concurréncia qu'aquò poguèsse entraïnar amb la vinha, subretot en secada, los efièches sus l'estructura, l'erosion, e suls escambis entre la planta e lo sòl son benefics per la qualitat dels vins que produison.

Darrièrament, an volgut butar mai luènh aquel procediment d'apradament de las vinhas per l'implantacion de cobèrts vegetals. Pr'amor de l'investiment dins un semenador dirèct, ara pòdon implantar entre las lagas diferentas espècias causidas per lor produccion de biomassa, lor efièch estructurant sul sòl, e mai pel apòrt d'elements nutritius a la vinha (en particular l'azòte).

L'efièch dels cobèrts vegetals se persèc après lor destruccion (per trissatge o rotlatge), perque los residús d'aquelas plantas van constituir un palhatge protector pels sòls e mai per la vida que s'i tròba. En mai, l'apòrt de matèria organica qu'aquò crèa ven completar lo fach pel trissatge de las lenhas menudas fachas a la fin de l'ivèrn.

A l'ostal del vinhairon, una degustacion de vin nos esperava. Cadun tornèt partir amb mantuna botelha : Lo trabalh foguèt plan fach e lo vin

plan bon ! I avèm trapat : las tinadas 100% merlòt, lo blanc «Chenin-Chardonnay».

Lo terrador, lo coratge e la tenacitat dels òmes an permés de donar una identitat als Vins de País dels Costals de Glana mantun còp reconeguts per l'obtencion de medalhas al Concors General Agricòla de París.

La legenda del grand Guindon de Fèliç Daval

Lo ser, per ligar la sortida a la lenga e a la cultura occitana, Emilia e Jonatan nos prepausèron la lectura d'un conte occitan sobre la forma d'un *kamishibai*.

La legenda del Grand Guindon

escrita per l'escrivan d'Orlhac Fèliç Daval.

L'istòria nos faguèt cabussar delh temps de l'edat mejana dins lo país de grand Gerbèrt, entre Raulhac e Salèrn.

Un vedèl se faguèt persegre per los lops, se faguèt agantar e demorèt nafrat.

Un òme passèt per aval amb son chaval mas aquelh voliá pas pus avançar. L'òme s'arrestèt e gaitèt lo vedèl longtemps. D'un còp, sortiguèt una botelha de vin e ne'n faguèt tombar quauques gotas sobre la nafra delh vedèl. L'òme se'n tornèt vès Orlhac, implorèt lo grand Gerbèrt, faguèt tombar encara un pauc de vin e lo vedèl badèt los uelhs, se levèt e se botèt a tetar sa maire.

L'òme partiguèt e parlèt longtemps : « Aquò's melhor que la tisana, lo vin de Glana. »

Lo vedèl garriguèt e sas chambas e son eschina demorèron color de vin. Son nom devenguèt

Guindon e lo monde venguèron de pertot per lo veire.

A tres ans, Guindon partiguèt per las planas de Salèrn e aguèt bèlhcòp d'enfants, color de vin, color de sang. Saguèron totes ben coratjós.

Lo vin de Glana pòt faire de miracles mas atencion, n'í a pro amb una gota !

Lo tèxt foguèt escrich a la seguida de la visita del vinhièr e s'apuèja sus los escruches del site del vin de Glana :

<http://www.coteauxdeglanes.fr>.

Adriana KOVACOVA e
Emilia LACROIX GAUCHER

Las vinhas de Glana, amont dins la montanha, al dessus de la valada cavada per la Dordonha. (fòto : ELG)

Talhèr au musèu Champolion

Après la visita deu musèu Champolion, qu'avom l'escadença de ns'ensajar a un talhèr qui pòt estar perpausat aus escolans : la gravadura sus argèla. A la faïçon deus egipcians que'ns podom ensajar a l'escritura d'ieroglifes. L'intervienent qu'avè tot lo materiau qui hasè mestièr : plaquetas d'argèla, estilets especiaus, e plaquetas dejà gravadas tà servir d'exemple. Qu'avom dret a ua petita introduccion sus l'art deus ieroglifes e los egipcians puish au tribalh : que podetz véder un exemple de produccion aqui.

Auròra BAILLE

Visita del siti de Puèch Mèrle

Istoric de la bauma :

La susfàcia inferiora del malhum de la bauma foguèt descobèrta per tres mainatges de 15 ans del vilatge de Cabrerets, per asard, en 1922. Èran las galariás preïstóricas, avián de pinturas e gravaduras sus las parets. L' estudi lo faguèt l'abat Amédée Lemozi (curat preïstorian de Cabrerets).

En 1926, lo site foguèt dobèrt al public. Es pendent l'annada 1952 que la cauna foguèt classada « Monument istoric » puèi la comuna de Cabrerets ne venguèt lo proprietari en 1973 e se carga dempuèi de la gestion de las visitas.

Enfin, lo centre preïstoric de Puèch Mèrle vegèt lo jorn en 1981 amb la bastison del musèu de la preïstòria. Foguèt bastit a la dintrada de la cauna.

Abans de dintrar dins la bauma, aguèrem una pichona introduccion per la presentar e nos dire las règlas de securitat, entre nautres, aquò me rassegurèt pas tròp !

La règlas èran simplas : pas de fòtos, pas tocar las parets e subretot pas demorar mai de 45 minutas.

Encara una causa per rassegurar tot lo mond ! Pas demorar mai de temps pr'amor de la manca d'oxigèn : A bon entendedor, amics claustrofòbs !

Alavetz, après aquesta preparacion, comencèrem de davalar puèi anèrem dins lo primièr nivèl que i podèm veire la rasiga d'un garric, èra incredible ! L'arbre travèrsa la tèrra puèi la cauna per anar quèrrer l'aiga encara en dejós.

La passejada continuèt per un autre nivèl amb las primièras pinturas sus la paret. Al plafon, qualques gravaduras que pòdon pas èsser explicadas. Benlèu un messatge « mistic » o pas. L'interpretacion de cada traça es per cadun. Pas de messatge decodat pels istorians. Tot es fach per una bona conservacion, lo lum es pichon e entre cada galariá es atudat, la temperatura èra freja.

Pendent tota la passejada, passèrem entre de estalactitas e estalagmitas. Erà fòrça polit !
Es vertadièrament una experiéncia estranha mas bèla.

Marion GATARD

Arqueosite

En seguida de la visita de la bauma e del musèu de Puèch Mèrle (Cabrairet , Òlt), anèrem a l'arqueosite de Fieux (Mièrs, Òlt).

Es un luòc vièlh de mai de 80 000 ans, compren una cavitat naturala qu'èra utilizada coma trapèla pels animals. La bauma es ornada de pinturas e de gravaduras. Mas aquela partida es pas accessible a la visita. Nos passegèrem dessus l'intrada de la bauma, sus una installacion prevista per aquò que si explica las descobèrtas feitas dins la bauma.

L'arqueosite es la reconstitucion d'un campament preïstoric.
Al dintre son prepausats de talhièrs menats pels animators del luòc.

Dins un primièr temps, comencèrem per la caça al propulsor. A l'epòca èra una arma de get destinada a la caça, a la pesca o al combat. Faguèt son aparicion al paleolitic superior. Permetiá lo lançament del projectil coma una sagaia longa. La tòca del talhièr èra de lançar la sagaia per visar un grop de conilhets. Lo mestritge de l'otís foguèt complicat subretot per capitar de tocar la cibla. Siá èra tròp long, siá èra tròp cort.

Dins un segond temps, nos desplaçèrem en dejós d'una tenda per anar agachar la fabricacion de selzes. Es un otís del periòde preïstoric, l'utilizèron per la fabricacion d'aisinas e d'armas, per sas arestas talhantas. Segond sa talha aviá pas la meteissa utilizacion : per copar, per gratar, per traucar,... L'animator nos expliquèt lo biais de faire per saber se èra de bona qualitat o pas. Puèi amb un selze, comencèt d'en faïçonar un autre per faire un otís. Sufís de los butar l'un contra l'autre amb un còp sec per faire esclatar la pèira d'en dejós. Una segonda partida foguèt consagrada sus «cossí faire de fuòc ?». Coma mai d'una persona, pensavi que sufisiá d'en entretustar dos per aver una beluga. Quina foguèt mon engana... L'animator tornèt dire que caliá en prene un, aquò verai, mas tanben una pèira amb de fèrre, coma la marcassita o la pirita. Mai que mai, caliá utilizar una matèria inflamabla : l'esca qu'es en contacte de la beluga, resultanta de la percussion de las doas pèiras, formèt una brasa. La sequéncia finiguèt per la demonstracion dels instruments de musica de l'epòca : cauquilhas, còrns,...

Las animacions s'acabèron per un tresen talhièr : las arts rupèstras. Una animatrix nos venguèt explicar cossí faire per reproduir una òbra de l'epòca. Aquelel partida èra adaptada pels mai joves tanben, amb l'utilizacion de pocadors d'animals. Los mai grands avián la causida de tornar faire una pintura de la bauma de Puèch Mèrle sus de papièr de veire e amb de pigments de colors, diluits dins fòrça aiga. Coma de enfants nos metèrem al trabalh amb mai o mens de dificultats dins lo mestritge de la practica.

Aquelel tantossada foguèt fòrça rica en descobèrtas e en idèas a metre en practica en classa. Vos aconselhi, se passatz a costat, de vos arrestar, e espèri per vosautres que lo solelh serà al rendètz-vos.

Anna Laura VESENTINI

Nòstres pairins

Novèlas de l'un dels nòstres Pairins

Un dels nòstres pairins contunha de montar l'escala cap a las estelas amb las pre-comandas capitadas a mai de 110 de cent pel futur album de Rodin en sòl. Arriba tanben una creacion de libre «Aucelum» que serà presentada lo 3 de julhet a l'ENSP d'Arles, l'escòla de fòto, e lo 8 de julhet al Festenau les Suds, que son totes dos portaires d'aqueste projècte.

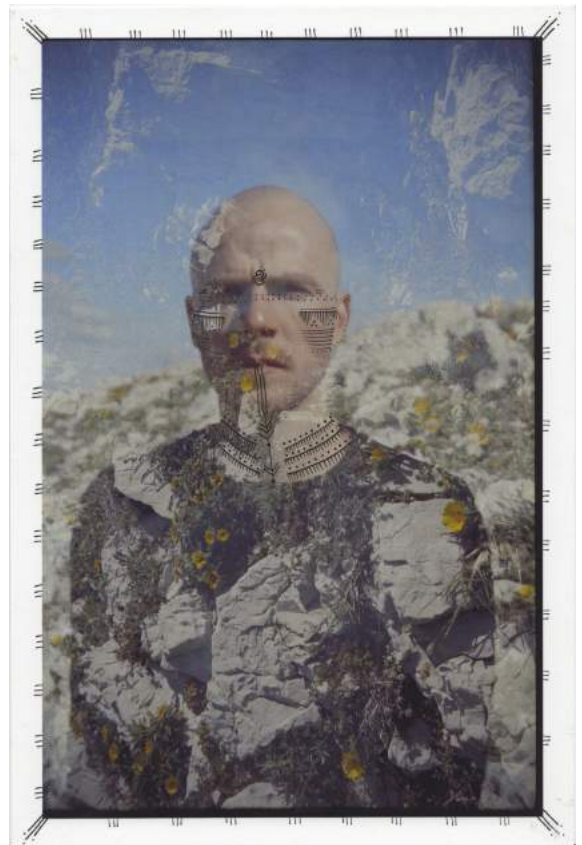
Après mai de 6 annadas de trabalh e d'investiment personal, Rodin tornèt sus qualques trocets de musica per nos fargar un disc.

Aquel disc foguèt fait coma se «èra *Lo de sa vida*», lo que lo representa lo mai.

Rodin, la lenga que representa es viventa. A pas cantat per res dempuèi 18 annadas sus las scènas del monde entièr.

Lo sòmi e los sacrificis an trapat una responsa, la de son CD.

Li demòra ara de mesclar çò qu'èra pas acabat e de nos encantar lo temps del mandadís de son CD.

Uèi, per uèi e per deman, serem totjorn darrièr los nòstres pairins de primièra annada de formacion a APRENE.

Valèria LEROY

Lo viatge de Crabòta

Crabòta s'estanquèt un momenton dins la polida ciutat ròsa al ras de Garona. Rescontrèt los petits de la classa de mairala de l'escòla Garoneta e aprenguèt lo parlar toltzan. Foguèt plan contenta de montar sus ma mòto a la debuta mas aguèt la paur de sa vida e qualques dificultats de s'acrocar a ieu, las batas son pas tròp practicas !

«Beeeeeee !!!» Traduccion : sès capborda de m'aver obligada de far aquò !

Cristèl CAYLET

Joan Lurçat : un artista dins sas parets

Aqueste còp, vos contarai nòstra sortida al musèu de Joan Lurçat, artista de Carcin, destinacion de nòstre darnièr estagi.

Aqueste musèu se trapa dins un ancian castèl : las torres Sant Laurenç que susplomban tot lo canton. Nos calguèt montar un pauc per nos i rendre. Tot a l'entorn del castèl se ten un jardin botanic iniciat per Joan Lurçat e sa femna.

L'intrada se fa per la sala dels gardes dedicada a l'installacion de Joan Lurçat amb son esposa Rosana.

I a aquí las principalas tapissariás : «Coma un ròc», «Lo fuòc, lo vin, la libertat», «Coquastre» e una reproduccion «del cant del monde». La vertadièra demòra a Angers.

Las torres Sant Laurenç son compausadas del talhièr de pinturas que i son acrocadas d'òbras de tapissariá de l'artista coma «lo manjaire d'ombras» e mai que mai de ceramicas.

Lo salon roge tira son nom del sofà ofèrt per Christian Dior abans que faga de cordurièr.

Podèm agachar la multitud de supòrts de creacion qu'explorava aqueste òme (poèmas, escalpraduras, pinturas e ceramicas).

La torre regenta del sègle XIVEN, restaurada i a pauc de temps, aculhís un ensemble de tapissariás de Joan Lurçat amb diversas terralhas sul tèma de la fantasmagoria, de l'irrealitat. Amb sas creaturas imaginàrias e sos peisses mitat animals, mitat vegetals, son mai escuras que las famosas bestiàs de Franquin ! Fan d'aqueste luòc un endrech singular ont l'imaginacion se mescla amb la realitat.

Posquèrem pas visitar la torre Rosana qu'èra barrada. Foguèt lo talhièr de la segonda esposa

de l'artista, Rosana Timotheeff. Qualques de sas òbras son presentadas al public.

Abans d'èsser talhièr-musèu, las torres Sant Laurenç foguèron per Joan Lurçat un luòc de vida e de creacion. Tot l'espaci demòra imprenhat de sa preséncia.

La preservacion d'aquesta atmosfera singulara es un objectiu del departament d'Òlt, propietari del site per donacion de la dona Simone Lurçat, veusa de l'artista.

Lo percors museografic mòstra cossí Joan Lurçat es un creator fòra de las nòrmas e passionat per totas formas de creacion artistica.

Levat, son «Cant del monde» qu'estimava èsser son òbra principala, li agradava pas d'explicar o comentar sos tablèus, sas tapissariás. Voliá que cadun los aculhiga amb sos pròpris sentits, sas reaccions intimas. Es per aquò que solas qualques claus de compreson del percors son prepausadas.

Dins cada sala, de ceramicas de Joan Lurçat, realizadas a la terralhariá Sant Vicens de Perpinhan acaban la visita.

De fòtos de Robert Doisneau mòstran l'artista al trabalh dins la sala dels gardes, permeton de mièlhs comprene l'organizacion del luòc pel trabalh de creacion. D'òbras escalpradas de Rosana seguisson la museografia.

Se un jorn vos perdètz dins aqueste canton, de segur devètz faire la visita d'aqueste musèu per mai conéisser aquel artista qu'es Joan Lurçat.

Jonatan ROSELLO.

Saberons

Per conéisher la temperatura ambienta que sufeish d'escotar un gric a estridular ?

Vertat ! Per conéisher mei o mensh la valor de la temperatura en grad Celsius, que cau comptar lo nombre d'estrudilacions d'un gric 7 segondas 7 segondas de reng e d'i ajustar 5. Es çò qu'aperam la lei de Dolbear.

Avem totjorn avut un nom d'ostau ?

Faus ! Los noms d'ostau an apareishuts au sègle XII^{au} (en França). D'autres còps, avèvam sonque petits noms aus quaus ajustàvam sia lo nom de la vila, sia lo nom de la profession, sia lo d'una característica fisica. Hasèvam tanben sovent referéncia aus noms deus pairs : Joan hilh de Martin, Bella hilha de Diana...

Avem, nosautes umans, 50 % de sequéncia ADN en comun dab la banana ?

Vertat ! La banana a hèra de plan-heits cap a la nosta santat. Pòt suenhar las cremaduras de vente, las nausèas de matières, la constipacion, hè baishar lo risc de decès cardiac de 40 % haut o baish e... 2 bananas, qu'es pro per har un entrainement de 90 minutas ! Benlèu que lo secret vien deu hèit que la banana a 50% de sequéncia ADN en comun dab nosautes umans.

Guardar un corric ne produseish pas briga de CO² ?

Faus ! Guardar un corrièl pendent un an produseish 10g de CO². En tot saber qu'enviar un corric produseish haut o baish 19g de CO² (en segon çò qu'i a dehens), hèm un calcul viste hèit de l'impacte sus l'environament de l'utilizacion deus corrièls dens la vita vitanta.

Etz prèst per las navèras questions ?

Vertat o faus ?

«Me soi enqüèra hèit picar per una aranhala nueit passada ! » ce ditz l'un. «Mes n'es pas possible !» ce ditz l'aute. E tu, pensas qu'es possible qu'una aranha piqui ?

«You can't hurry love» n'es pas una cançon de Phil Collins, Vertat o faus ?

La frasa «Balha me lo gruyère» per parlar de hromatge raspat es una error. Vertat o faus ?

Es un arroganhaire lo conilh ?

Kevin HAYET

Dauna de Brassempoi

*En ligam dab lo noste estagi en Carcin, aqui u cantava qui bremba lo riquèr artistic qui eretèm de la preistòria. Mercés au grop **Boisson Divine** (qui compta d'aulhors ua anciana Calandrona dens los sons membres !) tad aquèra beròja canta.*

O dauna, jamèi
Jamèi non gausarèi
Vos-demandar, beutat
Quan de luas avetz espiat ?

Lo blanc visatge
Trèits e atrèits shens atge
De tostemps contemplat
Dauna condatz-nos l'eternitat

Venus o damisèla
D'un passat reulat
De totas la mèi bèla, que t'an laudat
Los òmis : enlobats
De ger en uei
Que sian paisans o gran rei

Dauna deu capulet
Lo mistèri : sancèr
Qui ei Dauna de Brassempoi ?
Coneishetz los secrets
Malurs e arridets
Qui ei Dauna de Brassempoi ?

O dauna muda
De memòria perguda
Dens l'evòri calhada
Ei l'istòria acabada ?

Aujòla deu monde
Tot aqueth temps passat
Dens la tèrra pregonda
Lhèu, qu'esguitarrà la vertat

Sus la nosta banèra
Que'vs volem apitar
L'estrambòrd de tostemps qu'aurejarà
Lo cap lhevàt, non's cau pas desbrembar
La musa blanca doman

Dauna deu capulet
Lo mistèri : sancèr
Qui ei Dauna de Brassempoi ?
Coneishetz los secrets
Malurs e arridets
Qui ei Dauna de Brassempoi ?

Maevà CAUBET

Lo Camin'òc

Edicion especiala del Congrès Calandreta

Pels calandrins d'APRENE 1 – 2018-2019

Dimècres 29/05/2019 - n°1

L'edito del cap redac'

« Escota ! Ausissas ? Es lo vent deu cambiament »

*Leon lo camaleon.
(Mostres e companhia)*

Un còp de mei los regents de Calandreta s'encontran per escambiar, discutir e benlhèu cambiar las causas ! Transméter una lenga, una cultura e har vèder esperit plan construit, vaquí lo noste defieit !

Nosautres, Aprene 1 de l'anada 2018-2019 vos haseram cad dia un edicion deu noste jornau Lo Camin'òc per parlar de que se serà passat pendant lo Congrès: talhers, decisions, escambis, bruts de corradèr e mei.

Kévin HAYET

Termomètre lingüistic

Foguèrem un vintenat a assistir a aqueste talhièr animat per Carme Rider, Ania Pla, Bernadeta Thioubou e Patrici Rampon. Avèm poscut ne'n aprener mai sus aquesta aisina que servís a mesurar la qualitat de la lenga en fin de cicle un. Dempuèi 2014, lo termomètre lingüistic foguèt revirat e adaptat a l'occitan, es una aisina qu'es a se desvelopar per respondre a nòstres besonhs e èsser en adequacion amb lo nòstre biais de far escòla. Per aquò cadun pòt aportar sa pèira a l'edifici en fasant ressons de cossí se pòdon desvelopar las aisinas (dorsièr aisina pel termomètre lingüistic sus estelum). Aqueste trabalh sus la lenga permet de nos rendre compte que nos cal pausar la question del nivèl de lenga esperat dins nòstras escòlas e de l'importància d'aquesta lenga. Puslèu qu'una question identitària, l'occitan va alargar lo ventalh fonetic e lexical per permetre a l'enfant de parlar mai aisidament o comprene una altra lenga.

Las referentas pel termomètre lingüistic son Isabèu Vergnes per Aquitània e Annia Pla per Lengadòc.

Avèm trabalhat en tot partir de las grilhas disponiblas dins lo libret del regent: partir dels objectius per construsir amb una intencion precisa las questions qu'anam pausar als enfants per los far parlar.

Quin avenidor cap a la mesura del nivèl de lenga dins la classa? Trabalh en cors...

Cristèl CAYLET

Portfòlio

Pendent lo talhièr Portfòlio / Estelum, tornèrem gaitar dos subjèctes importants de Calandreta : l'avaloracion, e la cooperacion.

Lo portfòlio, d'en primièr pensat coma mejan d'avalorar los Aprene1 e de recampar las produccions de regents de bon presentar a un rendètz-vos de carrièra, es a créisser per venir una mina de contengut pedagogic pel regentum tot. Ailas, a l'ora d'ara, aquel contengut es complicat d'espleitar perque esparpalhat entre portfòlios partejats e dorsièrs collaboratius de cicles, e que las règlas de bon nomenar los documents, tal coma desrichas dins la carta informatica son rarament respectadas, limitant l'eficacitat del motor de cèrca. Aquela nomenclatura, que contunham de discutir, deurà èsser estrictament seguida per ajudar la cèrca.

Se pausèt la question dels objectius del portfòlio del calandrons. Avaloracion complementària a las cenchas, remplaçament d'escapolaire, recuèlh de produccions per escambiar amb los parents ?

Cada regent a una vision un pauc diferenta sus aquò, l'escambi foguèt ric. Sosquèrem tanben a la possibilitat d'un portfòlio de classa, dins l'encastre d'una correspondéncia, per exemple.

De contunhar !

Nicolau MIARD

Saqueta

Pendent lo talhèr Saqueta, miat per Felip e Mariana, que podom dens un purmèr temps har lo torn de la sala tà que cadun e's posca presentar e parlar de la soa experiéncia dab Saqueta. Que parlèm pendent un moment de chepics encontrats.

En seguir, qu'espèiem tots amassa los tutòs disponibles sus Estelum tà ajudar dab Saqueta. Que i son 4 tutòs a disposicion deus regents.

Lo purmèr tutò que concerneish la mesa en plaça de Saqueta, la purmèra presa en man. Qu'estó hèit per Felip JOULIE. Que permet de seguir pas a pas l'entrada dens Saqueta : recuperar los còdis, conectà's, crear los nivèus e las matèrias, importar los fiquièrs dempuish onde, crear grops...

Lo dusau tutò, qui estó hèit per Xavi FERRE, que concerneish las avaloracions e quin har dab saqueta tà tot picar en linha : cercar e importar lo referenciau, definir las datas, configuracion deu liberòt escolar, integrar las cintas, entrar las avaloracions, estampar los bilanç.

Que vedom tanben un tutò mei tà passar deu LSU a Saqueta.

Maevà CAUBET e Auròra BAILLET

Lo collègi a Calandreta

Foguèron 15 participants, amb professors dels collègis de Pau, Tolosa, Montpelhièr e Maraussen e de regents de diversès cicles, al talhièr *cicle 3 e cicle 4* menat per Patric Albert e Francesa Junod per parlar, escambiar mai que mai a prepaus dels ligams que pòdon existir o que nos cal faire existir entre aqueles dos cicles, de las diferentas problematicas del collègi e de lor foncionament.

Mantun escambi amb las diferentas experiéncias d'aqueles 4 collègis èran fòrça interessants e constructius. Las conversacions prenguèron tanben en compte la formacion iniciala pels professors dels collègis occitans: Cossí se formar?, lo camin de lenga (d'aver lo nivèl de lenga C1 per ensenhar al collègi) e lo camin pedagogic de cada professor dins l'encastre d'una pedagogia Freinet e de bilingüisme al collègi.

Mas a Calandreta quand trapam de responsas a de questions, solucions per qualques problematicas, d'autras questions arriban per nos faire soscar pels congrèsses a venir

Jonatàn ROSELLO

L'escapolaire novèla version

De qué ne pensam, cossí l'avèm viscut, de qué poiriá èsser prepausat per melhorar las causas?

Los 22 participants se pausèron las questions e los escambis foguèron pro rics. De problèmas màgers comuns foguèron ponchats: logistica, material, fisic (pas totjorn pro de monde), informatics e tecnicos. Malgrat tot aquò, las pròvas se son mai o mens plan passadas, lo regentum tròba qu'ès plan d'aver tot numerizat. Trapèron interessanta la presa en compte de l'importància dels tèxtes e de las produccions escrichas dins l'annada qu'aquò fa mai sens pels mainatges. Los enfants, eles, son contents de passar l'examen. L'occitan ligat a la tecnologia lor agrada. La soplesa de causir de tèxts foguèt apreciada !

Avèm abordat la problematica del nivèl del A2 version Calandreta qu'ès fòrça mai exigent en comparason de çò demandat pel CECRL.

Nos sèm avisats que poiriam melhorar la gestion del temps e aver un ligam per un examen blanc tot lo long de l'annada. Emai, saique aver un tablèu de seguit de cada calandron per saber ont ne sèm pendent las pròvas. Aver la libertat de poder causir lo debanament del examen puslèu que lo subir. Pausar los fichièrs mai aisidament e plan pensar la presentacion. Per tot aquò, Joan Baptista - que totes mercejam bravament per èsser sus l'emponit l'annada tota - respondèt positivament.

«S'associar per far escola» e «portar la lenga» son essencials per acompanhar aquel projècte ! Enfin, una discussion se faguèt a prepaus dels critèris e de la grilha d'avaloracion.

Un darrièr punch foguèt abordat cap a la correccion en tèrme de temps necessari e d'organizacion. Saique pensar a far un moment de correccions comunas sus un temps de formacion. Lo temps de la jornada confederala ? E vosautres, de qué ne pensatz ?

Emilia Lacroix Gaucher

Dis-parièrs

Lo talhièr comença per las definicions de diferents troubles de compòrtaments e d'aprendissatges.

Puèi la presentacion de laboratòri de questionaments e escambis a l'entorn delh tèma «La plaça daus dis-parièrs amb las AVS, la classa e lo regent» es presentada : Mai d'unas reflexions foguèron menadas a la demanda d'una escòla e organizadas per la federacion Lengadòc per metre en question l'acuèlh de l'enfant en situacion d'andicap a Calandreta. Quana es la plaça de las institucions dins l'ajuda daus enfants dis-parièrs?

L'assemblada parla de la formacion confederala de l'an que ven, per dobrir un espaci de paraulas daus actors pedagogics entre z-eles.

L'assemblada es alara partejada en 3 botigas:

- La botiga «Quanas aisinas mesas en plaça per d'enfants que respèctan pas los limits, los luòcs, las lèis?»: Chal trapar d'aisinas e de sens paus enfants en situacion de dificultats amb las institucions. Una reflexion es de botar en ligam las capitadas amb las cenchas de colors. Los representants de Lengadòc demandan de trapar de monde per portar lo projècte dins las autras federacions.

- De la botiga «Ont Calandreta plaça lo cursor delh andicap?»: sortís una demanda que seriá de comptar un intervenaire dins la formacion per ben pausar çò que son los «dis». Amai a quan moment podèm dire qu'un enfant a un trouble «dis».

- La botiga «Quans arguments? Quanas responsas per rassegar los parents? Per mantèner son enfant dins una escòla qu'ensenha en immersion.» I a mantuns arguments cap aus parents a prepaus de l'aprendissatge de la lectura en occitan. Cò que sortís es que chal s'apuèja sobre de cerchas scientificas e que i a pas d'ideal de Calandreta : los parents d'enfants de CP van travessar las meteissas angoissas que los parents d'escòla publica. Aquò's mai aisit de dintrar en Calandreta en cycle 1 que non pas en cycle 2. A la dintrada en sezena los calandrons z-an lo meteis nivèl que los escolans delh public.

La citacion «Chasque enfant es un monde, una plaça a chascun e a chascun una plaça diferenta.» afichada a la debuta delh talhièr nos pertochèt. Aquela frasa plaça chasque enfant elh còr de la classa.

Valèria Leroy, Anna-Laura Vesentini, Adriana Kovacova

Talhièr Familhas de lengas : plurilingüisme

Lo talhièr comencèt per un torn de taula, tot lo monde se presentèt e exprimiguèt çò qu'es lo plurilingüisme per el.

Seguiguèt un escambi sus çò que vegèrem o faguèrem coma practicas per abordar Familhas de lengas en classa.

Los que volián parlar de lors practicas podían explicar als autres lors biaisses de far.

Çò que sortís lo mai es que Familhas de Lengas dintra dins las classas mercé l'ajuda de cançons, de rituals (los diferents biaisses de dire « bonjorn » per exemple) o de jòcs. Mas tanben amb las correspondéncias que se pòdon far amb una classa d'un autre país coma Catalonha o Itàlia. Mas de còps, es pas una obligacion d'anar tant luènh per aprene una altra lenga o biais de parlar. Un testimòni fa part d'una encontra entre de mainatges de Calandreta e una escòla ont parlan la lenga dels signes. L'apròcha de la lenga se fa tanben per correspondéncia.

I a mai d'una activitat de far per abordar Familhas de lengas. Sèm encara a soscar a de biaisses de far, d'ajudas per los que son pas a l'aise amb aquò, o los novèls regents.

Marion GATARD

Los prèmis deus mancats deu Congrès

Que podetz reagir au briu de l'article dab los nostes hashtags.

Prèmi de l'equilibri

A la qui'ns hasó ua caduda estilizada tre las cinc purmèras minutas deu Congrès. #DeDòu

Prèmi de la motricitat

A la qui hasó càder lo son platèu dijaus matin. Qu'avem novèlas, tot que va plan, que'ns demandè de la har passar per ua eròia. Qu'èra impossible. #LoWhiskyDensLoCafèQuèraDeTròp

Prèmi de l'anonimat

A la persona qui ne s'i escadó pas a anar dinc aus comuns tau pisson en fin de serada. #QuiAPishatSuuCamin?

Prèmi de l'absentisme

A tots los qui son caduts au combat e qui ne vedom pas abans 11 òras. #ContraSet

Prèmi de las mei beròjas clucas de sorelh

Ne podom pas causir, que n'i avè tròp.

Auròra BAILLET e Cristèl CAYLET

Lo Camin'òc

Edicion especiala del Congrès Calandreta

Pels calandrins d'APRENE 1 – 2018-2019

Dijòus 30/05/2019-n°2

L'editò d'Adriana

« Calandreta es una bicicleta, se t'arrèstas de pedalar, tombas ! »

Provèrbi d'emprunt

La jornada comencèt per una assablada de regents.

Puèi rendètz-vos a Quilhan per acuelhir los associatius.

Una presentacion de recercha scientifica a l'entorn de l'immersion

saguèt feita amb los actors de la lenga catalana

« Societat Catalana de Pedagogia », de lenga còrsa

« ESPE de Corsega » e de lenga occitana « APRENE ».

La promièra partida de Assablada Generala de la Confederacion

saguèt presentada per Joan-Loís Blenet, lo co-president de la Confederacia :

« Aqueste còp es un congrès especial, lo dels 40 ans de Calandreta. Es tanben una annada particulara que pel

primièr còp avèm de calandrons de la mairala au bachilierat, de la pichòta seccion a la terminala. ».

Bona lectura !

Tempses periescolars : ne parlem

Per la prumièra jornada deu Congrès, qu'èi decidit de seguir un talhèr sus un subjècte deu quau avem rarament parlat : los temps periescolars. Qu'avem parlat haut o baish deus intervenents e de las relacions enter eths.

Après un debat hòrt interessant dab hòrt d'intervencions, mantuas causas que son sortidas d'aquera discutida e quitament quauques demandas de har a la Confederacion.

Per començar dab las relacions enter los intervenents de Calandreta : sembla que los escambis enter los emplegats mancan.

Avem tanben llevat la question de las responsabilitats pendent lo temps peri-escolar, de quin aver una continuitat enter temps de classa e temps a l'escòla (utis com libretons, cintas...), de l'importància de juntar los caps d'establiment au recrutament e de prevéder moments de preparacion deus talhèrs peri-escolars dens las òras de tribalh deus animators.

Darrèra causa qui estó hòrt discutida : la formacion en lenga e la mutualizacion deus utís botats en plaça.

Com apréner una lenga n'es pas sonque un ahar d'apréner mes tanben de viver : perquè pas juntar a las ajudas ja en plaça, reduccions tarifàrias per participar a eveniments culturaus ?

Kévin HAYET

Lo vejaire de Crabòta pels 40 ans de Calandreta

JR-"Adieu Crabòta, vos podètz presentar un pauc per los que vos coneisson pas encara"?

C-"De segur. Soi Crabòta la mascòta de la còla Uèi dels Aprene1 ongan, una cabra de mai..."

JR-Mercés per eles. Se que non nos podètz balhar vòstre vejaire suls 40 ans de Calandreta?

C-Amb gran plaser. Escota pichon Aprene1, pel moment es subreplan aqueste congrès occitan. Ja soi en completa immersion subretot las seradas: lenga occitana, cervesas, cants, danças, cervesas...Lo terciat dins l'òrdre.

JR-D'acòrdi mas lo congrès es pas sonque aquò e de luènh! I a diferents talhièrs dins quines associatius, parents, regents, ajudas mairalas, animators escàmbian a prepaus de las diferentas problematicas de Calandreta per faire avançar lo movement cap a la pedagogia.

C-Òc, caldriá pas doblidar lo canton piscina qu'es fòrça plan tanben. Sabes, a costat del estanquet.

JR-Vesi, vesi, mas pensi pas que las convèrsas sián fòrça constructivas dins aquestes endreits.

C-Te pòdi dire qu'a dos èuros lo gòt bèl de GET 27, las lengas se desligan e son fòrça de proposicions per faire avançar Calandreta !

JR-Un exemple se te plai ?

C-De metre tanben lo gòt de whisky a dos èuros, m'agrada pas lo GET.

Entrevista de Crabòta realizada per Jonatan ROSELLO,
vòstre correspondent especial pel Congrès dels 40 ans de Calandreta.

Mercejaments

A la demanda de Chankar ;-)

Grand mercés als PEE 2018 d'aver partejat lors recèrcas que nos balhèron l'enveja d'anar assistir a la presentacion del 12 de junh al Cirdòc !

Venètz nombroses !

La còla Uèi

Una question d'estil

Los mascles del regentum Calandreta semblan seguir, per un còp, una tendéncia de fons de la societat actuala amb lo retorn de la barba.

Corta, longa, semenada clara, en boc, trapam de tot. De còps que i a, completa una capeladura encara druda, de còps que i a, compensa son abséncia... mas subretot, ne respectam la diversitat, es lo nòstre biais !

Al Congrès venent, una còla prepausarà talhièrs cap a « la barba Calandreta, diversitat e militantisme », per exemple « accessòris e entreten » amb lo Chankar e son polit penche, « tondeires e esclòps », amb lo Ùc, « familhas de barbas » amb lo Xavi, « assumir una barba jove » amb lo Kevin, e « barbas dins temporadas » amb lo Felip. Enfin, un talhièr de diversitat « e la mostacha alara? » animat per Patric.

Totes aqueles talhièrs seràn evidentament dubèrts a las femnas, per poder mièlhs comprene e ajudar lors òmes dins lor causida d'un estil que revèrta al melhor lor personalitat, e lor engatjament.

Nicolau MIARD

L'immersion per sortir del monolingüisme

Lo talhièr se tenguèt jos la tenda. De sable, la calor...Sèm partits luènh dins la discutida. Lo questionament semblèt partejat, prigond e se pausa tan pels parents coma pels associatius, regents, animators e ajudas mairalas. Los tèmas abordats:

- L'occitan tre la mairala ajuda clarament los enfants a devenir poliglòts al segondari.
- Es de nòstra responsabilitat pedagogica que la còla tota (regents, animators e ajudas mairalas) pòrte la lenga de longa.
- Diferenciacion entre mono-/bi-/pluri-lingüisme. «Paur» de l'immersion pel monde fòra Calandreta que lor agradan mai de parlar de «bilingüisme», aquò rassegura: perqué ?
- L'immersion es pas una tampadura mas una dobertura
- Lenga de l'escòla ? Sonque ? Importància a la far sortir per que demòre pas que la lenga de l'escòla.
- Lenga, territòri e cultura que s'en restacan.
- Lenga e cenchas de compòrtament e utilizacion del termomètre lingüistic.

Anna-Laura VESENTINI - Valèria LEROY - Emilia LACROIX GAUCHER

Lo ritme cronobiologic dels Calandrins

L'annada de formacion Aprene 1 es rica d'ensenhaments e de descobèrtas, que sián pedagogicas, culturalas o militantas, mas es tanben l'escasença de se tornar questionar cap a nosautres meteisses, e en particular de descobrir la versatilitat e l'adaptabilitat del còs d'un calandrin.

Oras de trajèctes, de nuèch, jos pluèjas conglaçantas. Eslalom entre singlar e cèrvis, mestreja de la lisa sus tot terren, trabalh dins lo trin, aprestanças de miejanuèch, memorizacion de mai de cent pichons noms de calandrins, micro-cluc pendent conselhs o qué de nòu ? (quand i a un grand que pòt presidir...o pas) ... tot aquò buta nòstres còsses cap a lors limits.

Esperam sovent los estagis a Aprene per bufar, e tornar alinhar qualques chakràs. Çaquela, lo plaser de tornar trobar los collègas es sovent sinonim de convivialitat alcoolizada, d'oras de velhada, e de galejadas grandas (nos trufam pas !!!) Mas tenem, espantats per nòstras capacitats bèlas.

Lo còs, quina maquina meravilhosa, e pas sonque dins lo sens de lo de Maevà que sortís de la docha (enfin, de çò qu'ai ausit ;-)

Nicolau MIARD

Mercejaments especiaus

Mercejam los qu'an hèit vèder possible lo noste jornalet: los lectors, los correctors, los tres caps redactors, la còla Uèi.

En mei d'aquò, mercejam Nicolau (sabetz ? lo qu'es passeja dab un capèth roi com Mariò) un maquetista de purmèra, Xavi que s'es escadut a minjar e corregir au medish temps e Amandina, pr'amor l'aimam e nos ajudèt mei que de rason.

Anna-Laura VESENTINI, Valèria LEROY
e Kévin HAYET

Lo polòi e lo hasan

*Paraulas e musica
de Matiu Dufau
Cantada per Cocanha*

Lo polòi e lo hasan

Tà la hèsta s'en van

En tot cantar suu camin

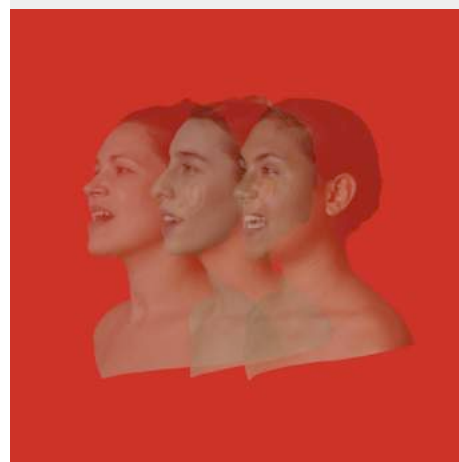
Que s'an trobat los amics.

S'en va crabòta, charmantòta

Segueish vopèta, fregoteta

Aus galants de s'amanejar

La hèsta n'atend pas.

Lo Camin'òc

Edicion especiala del Congrès Calandreta

Pels calandrins d'APRENE 1 – 2018-2019

Divendres 31/05/2019-n°3

L'edito de Maevà

Aquiu qu'i èm ! Qu'ei la fin deu Congrès deus 40 ans.

Un beròi moment plen d'encontras e d'escambis, devath fòrmas hèra diferentas : talhèrs, amassadas, estanquet...

Tà clavar aquestes moments agradius, un darrèr Camin'Òc tà divertir los darrèrs valents qui demoran uei. Un numerò mei que mei especiau dab los balanç deus dias confederaus e deu congrès, e ua exclusivitat : la responsa d'ua lectora sus l'article « Ua question d'estile ». Mercés a Corinne Lheritier tad aqueste tèxte de bon léger. Bona lectura, e com se dits a noste en Bearn : santat e libertat !

Una serada de canta de se brembar !

Atencion ! Çò qu'es dit aqui demòra aqui. Article de'n pas préner au prumièr grat. S'èm perpausat de'vs har un compte rengut de la serada, suu biais d'un classament.

Pr'amor de la loa originalitat, botam Narbona au tòp d'aqueste classament.

Per una rason sonque egoïsta, passem en dusau plaça lo grop deus paissels ajudaires.

Per ne pas botar de costat la grandor bearnesa, los lors balham la tresau plaça.

En quatau plaça, un grop viste hèit, plan fotut qui nos hasèva dançar au son de quates instruments, felicitacion au quartet de musicians.

Cincau plaça a pàrias APRENE 1 e APRENE 2 pr'amor hè de ben de se felicitar.

Peus qui se son escaduts a har cantar tot lo monde, Carcassona !

Los Pa-Chank-Xa-Stien, un beth quartet compausat de testosteròna e... de testosteròna.

E per acabar, Montpelhièr... E son passats fin finau?

N'èratz pas citats? N'etz pas d'accòrd dab aqueste classament ? Per tota reclamacion, de contactar los organizators deu congrès especiau deus 40 ans de Calandreta.

Anna-Laura VESENTINI, Valèria LEROY e Kévin HAYET

Entervista dab las estelas

Lo somiu deu Congrès Calandreta augan qu'ei lo concèrt de Cocanha, grop de tres hemnas, mairinas de la còla APRENE 2. Qu'avoï lo parat de las encontrar tà'us i pausar quauques questionetas...

Lo Camin'Òc : Quin entrètz en contacte dab lo monde « ultra select » de Calandreta ?

Carolina : Lilà e Sanç que son estats sequestrats en los prefabricats de Calandreta a comptar de l'atge de 3 ans. Tad eths n'ei pas un mitan autan select qu'aquò.

Lilà : Es un mitan per default.

C. : Tà Maud e jo, que s'avisèm que s'agradan hèra las crespèras, los pescajons, e finaument que s'èm enconrat atau... Un prefà, crespèras... BIM !

Lo Camin'Òc : E'vs sentitz un drin com PHI (Personas Hèra Importantas) d'estar lo grop de clavadura deu Congrès deus 40 ans de Calandreta ?

C. : Qu'ei Lilà qui digó « Critiqui Maevà Caubet per de qué es pas un anagrama que nos conven.»

L. : Nos pausa de questions que sabèm pas respóner. Es passat au conselh de divendres de ser.

Maevà : Annada de APRENE 1 pas validada.

Lo Camin'Òc : E pòdes díser quauques mots tà Crabòta (la Mascòta de la còla Uèi) qui ei ua de las badairas mei grana de Cocanha ?

C. : Que l'i volèvam aconselhar d'anar minjar griòtas. Saps. Pr'amor qu'ètz la promo Uèi,... (en cantant) «E que vam minjar griòtas», qu'ei lo Zedou qui ac dit atau (que tribalhè sus la video de «Mantenger Riòta»).

Que l'i volèvam cantar « Lo polòi e lo hasan », canta escriuta per Matiu Dufau tau Printemps de l'Arribèra.

Las paraulas que seràn d'arretrobar a la fin deu jornalet ! Mercés amigas per aquesta entervista, qui serà tanben disponible en version audiò sus ESTELUM.

Entervista miada per Maevà CAUBET tau Camin'Òc

Las chifras claus deu Congrès

Après reportatge seriós de l'enviada especiau qu'avem tà vos (en exclusivitat) las chifras claus deu Congrès :

- 720 cervesas que desaparescón.
- 230 mojitòs qu'estón engolits.
- 180L de vin bevuts. (Precision deu cap : que n'i a qui'n bevón mei que d'autes)
- Drin d'aiga...

Auròra BAILLET e Cristèl CAYLET

Un pauc de matematicas !

Especiala dedicaça al Jany Gibert.

La potonejada del Congrès.

La jornada pedagogica confederala dels regents e lo Congrès Calandreta se son tenguts pendent 3 jorns e mièg.

Lo matin, lo mond se saludan. Lo dimècres, 300 emplegats son acampats.

70 % se fan 3 potons per se saludar, 20 % ne fan 2, 5 % ne fan 4 e 5% s'abstenon.

Lo percentatge de potons demòra lo meteís long del Congrès.

Lo dijòus, d'ensenhaires s'en van e los associatius arriban.

Sèm alara 250, serà parièr lo divendres.

Enfin lo dissabte de matin una setantena de personas demòran.

Son lassas, an lor cofle de se potonejar, se limitan a un "Quò va ?" lèu fach darrièr las lunetas de solelh qu'amagan la fatiga.

Alara, podètz calcular la quantitat de potons escambiats sus la durada del Congrès?

Avètz dos ans per nos tornar la responsa...

Emília LACROIX GAUCHER

La barba!

Aquesta matina, he llegit l'article d'investigació sus la qüestió de l'estil. He regalat, ves! los ous, los entres. És segur, un article de mascle, sus mascles, pels mascles... Mas bé, fa bel temps, lo cafè es bon, lo solell canta la barb... pòdi mobilizar tota ma toleréncia...

Darrèr paragraf, las femmas, euh! O!!

O!?! Mas uou, las femmas serián acceptadas dries lo tallhièr per poder coupeue e ajudar los òmes!?

Notatz, puèi, que dobtí pes una estona que los mascles a fan besonh d'ajuda femmiana per se melhorar! Mas... se que la... tot un...

Qualques qüestions (uon remarquisades)

- Quina plaça pels mascles non barbuts, non mostachuts, non peluts que partèjan la vida d'ou barbuto mostachuto peluto? Aurián pas un veparièr e/o una ajuda a portar?

- Es prevista un tallhièr "de-qual-es-aquel" pel (de barba, de mostacha, de cap, de...) dins lo lavabi (la docha, la banyadaira, la lèit...)?

De Tu? De ieu (segurament pas!)?

De qual?

- Quina plaça es prevista per las femmas barbudas mostachudas peludas?

- l'expertisa de las femnas se limita pas al conselhar : avèm d'onnadas, de decenias de siegls ... de gestion del pelsun. Entretèn e/o iliminacion an pas cap de secrets per nosautres. Amb l'esperit de parlatge e de cooperacion qu'es lo nòstre e nos caracteriza, avèm de causas a portar!

- diversitat e militancisme : basta d'agachar un magazine quin que sia (Feminin, Feministe, bs 2 a l'encip) per se maiuar que la question es d'actualisar : los corol o los mostri ?

- accessoris e entreten : d'annodes de bracetes (las deurada sul costat, las roses a-b de plus trop polidas ...), d'elastics e auras pinges o picas ... Una sorga inagotable de "trucs & astuces"

- tondeires e esclòps : esclòps ? Talens navts ? caçadoras italianas ? la hèra seriá trop longa. Tondeires ? Hèra tamber cire (cande o fresca), pinges, sucre, mèl ... perqué se limita a la dualitat ?
Visca lo pluriculturalisme !

- Familhas de barbas : pensar los novèls modèls familhals !

- assumir una barba pòve : assumir, tot simplement ! Assumir e carga mentala, i s'en !

...
Ba òc, sabè ... lo militancisme feministe, quina barba !

Corinne Lheritier
21/08/2019

Lo Camin'òc

La libertat de la premsa s'usa solament quand l'utilizam pas !

Jornau deus calandrons d'APRENE 1 – 2018-2019

n°9 – Junh de 2019

Los 40 ans de la Calandreta a Pau

Desempuish quauques mes que s'aprestan en Bearn los 40 ans de la Calandreta Paulina. Un tèma qu'ei estat causit tad aqueste dia : l'aiga. L'idea dab aqueste tèma qu'ei de breubar

l'importància de l'element suu planèta. De mei l'aiga qu'ei l'element fondator deu barri deu Hedàs puishque los ostaus estón bastits a l'entorn de l'arriu qui cor en devath de tota la vila.

Hedàs qu'ei a l'origina un riulet au quau e s'i deishavan las lordèras de la vila de Pau. Un endret mau practicat e pudent, on ne i a pas arrés qu'i anava peu plaser. Mes uei, après los grans tribalhs de reabilitacion, aqueste barri qu'ei un lòc de passejada de las familhas. Lo projècte principau tà tad aqueste barri : la Ciutat ! Que serà un endret ressorça tà l'occitan per la vila, un endret on s'i amassaràn las associacions qui tribalhan a l'entorn de la cultura e de la lenga nosta.

Lo purmèr eveniment en aquera Ciutat que serà la hèsta deus 40 ans de Calandreta dab petitas suspresas aprestadas per las Calandretas de Bearn. Puish tots que cantaràn amassa e los calandrons paulins que haràn un spectacle a l'entorn de l'aiga. Un concèrt e ua animacion pirotecnica que clavaràn aquera beròja serada.

Maevà CAUBET

Ensenhador

Los 40 ans de la Calandreta a Pau.....1	Bessilhas.....3	Saberons : darrèra edicion.....7
Abacs.....2	La crostada de Limon.....4	Sandalas o espardehas ?.....7
Penuria de chocolat.....3	A la descobèrta de l'autre.....5	Una jornada a Capendut.....8
	Vist dins la premsa.....6	

Abacs

Un abac es una aisina matematica mecanica, una tauleta de bolas que glissan sobre de barretas. Los abacs existisson dempuèi l'antiquitat e z-an evoluit entrò nòstres jorns. Trobam las traças sobre tot lo continent euroasiatic a diferentas epòcas. Aquel otís es de segur un de mai ancian instrument d'ajuda elh carcul de l'istòria de l'umanitat. Aquò's elh Japon que trobam sa darrèira evolucion, la forma la mai contemporanèa, encara utilizada anuèit dins las batestas contra las carculetas mas tanben dins la vida correnta, paus merchands, comptables o banquièrs.

En França, l'abac z-es estat utilizat dins las escòlas entrò lo sègle 18. Anuèit, es pusleu devengut un objècte decoratiu que n'avèm oblidat en partida l'utilizacion.

L'abac fai pensar a un jòc. Per son aspècte ludic, atira l'atencion daus enfants. Pòt acompanhar tota l'escolaritat de l'enfant de la pitòta seccion entrò lo colegi. Paus enfants l'interès verai es de manipular las bolas.

L'abac ofrís de nombrosas possibilitats : carcul de racinas, nombres decimals, fraccions, quatre operacions elementaris, representacion de nombres, carcul mental.

Abac europenc « abac d'escolan »

Aquò's un abac amb dètz barretas, chasque barreta ten dètz bolas. Fòrt probable, abac europenc ven de l'abac rus « stchoty ». Aquel abac permet denombrar una bola per una bola e

donc arribar entrò cent. Podem rapresentar e carcular las unitats, desenas, centenas,... Permet de passar de dètz unitats a una desena o de dètz desenas a una centena,... Tanben se pòt utilizar per las fraccions o los nombres decimals.

Abac chinés « suan pan »

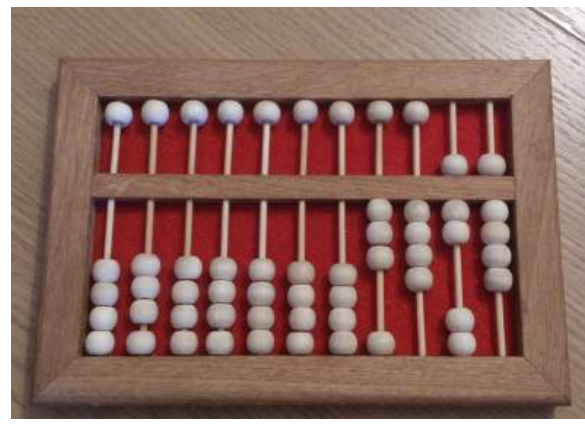
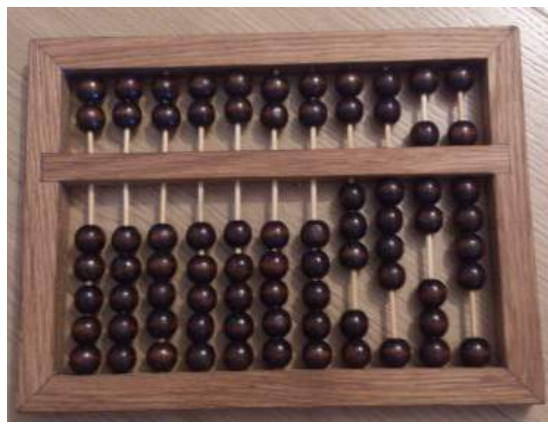
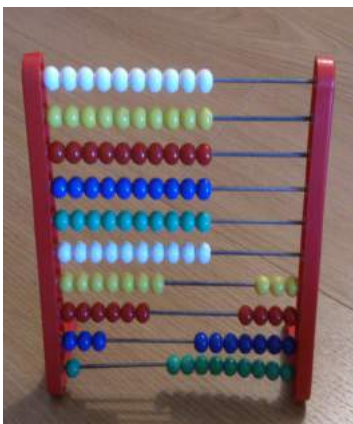
Una barreta ten cinc bolas « unairas » (una unitat) e doas bolas « quinairas » (cinc unitats). Lo foncionament d'aquel abac demanda un eschamje de cinc bolas « unairas » contre una bola « quinaira » e donc doas bolas « quinairas » contre una bola « unairas » de desenas. Una bola es activada quand es desplaçada vès la barreta transversala. Generalament, l'abac chinés es compausat de 13 barretas. Permet d'efectuar las quatre operacions, las racinas carradas o cubicas.

Abac japonés « soroban »

Abac japonés sembla a un abac chinés, mas ten mens de bolas per barreta: quatre « unaira » e una « quinaira ». L'escritura d'un nombre es donc unica, contrari d'abac chinés. Nécessita un carcul mental. Quand eschamjam las bolas, apondrem « 1 » elh còp. Generalament, l'abac japonés es compausat de 15 barretas, mas tanben pòt tenir 21, 27 o 31 barretas. Permet d'efectuar las quatre operacions, las racinas, carcular en binaire, octal, hexadecimal.

Adrianà KOVACOVA

Quan nombre sobre chasque abac ? Lo nombre es lo meteis sobre los tres abacs.

Penuria de chocolat

Uèi, abordam un subjècte grèu : la penuria de chocolat.

Dempuèi mantuna annada, legissèm regularament dins los jornals que lo cambiament climatic pertòca la produccion de cacau, e amb l'aumentacion de la demanda chinesa, semblariá que lo chocolat venga una golardisa de mai en mai rara en çò nòstre.

Per far lo punt sus aquel subjècte de primièra importància, ai convidat la que me sembla èsser la mai granda especialista actuala, ma collèga Maevà Caubet.

N - Adieu Maevà, mercé de prene un pauc de ton temps de calandrina per nos respondre.

M - Adieu Nicolau, mercé de m'aver convidada.

N - Alara, sens cap de viraton, de qué nos poiariás dire sus la penuria de chocolat ?

M - De qué ? Una penuria de chocolat ?

N'ai crompat ièr mai de dètz tauletas per la còla tota e n'í a pas pus ?

Qui a tot manjat encara ? Jonatàn?

JONATAÀÀÀÀÀÀÀÀÀÀ !?!

N – Espèra, Maevà, avèm pas acabat!

.
. .
.

Maevà ?

Anem. Farem lo punt lo còp que ven.

Nicolau MIARD

Bessilhas

Lo dijòus 23 de mai, la Federacion Calandreta Lengadòc organizèt per la 23ena annada de seguida l'amassada dels calandrons de tota la region Lengadòc al pargue departamental de Bessilhas (Montanhac, 34). Son mai de 1929 calandrons que se desplaçèron per escambiar en occitan a l'entorn de jòcs, de balètis e d'un spectacle.

Foguèt una jornada fòrça cargada en emocions. Pendent «la jornada d'escòla» en plen aire, los diferents calandrons e regents an la possibilitat d'escambiar. Per d'unes èra l'escasença de veire los correspondents, per d'autres de tornar veire un calandron o un collèga qu'an pas vist dempuèi un moment.

Lo tèma de l'annada foguèt «Calandreta canta e dança». La jornada se devesiguèt en doas partidas :

Una primièra, consagrada al balèti, amb lo grop Castanha é Vinovèl amb Fabiòta que nos faguèt dançar. Los calandrons dancèron al son de l'acordeon, de la vièla de ròda, de percussions e dels cants.

Una segonda, consagrada al teatre amb la representacion del collègi Calandreta Leon Còrdas (Montpelhièr, 34) amb la pèça «estanquet de la cançon». Los collegians cantèron e dancèron sus de musicas actualas e mai tradicionalas. Mai d'unes cantèron en còr dins lo public amb eles. Encara òsca per aquel spectacle.

La tematica dançar e cantar foguèt plan causida, los calandrons e los regents se regalèron.

Anna-Laura VESENTINI

La crostada de Limon

Per la pasta : 250 g de farina / 125 g de burre / 70 g de sucre/ 2 mojàs/ 5 cl d'aiga /una pecic de sal.

Per la crèma : 4 limons/ 150 g de sucre/ 3 uòs/ 1 culhièr de sopa de fecula de milh.

Per la merenga : 2 blancs d'uòs / 100 g de sucre glaçat/ 1/2 cuilhièr de cafè de levadura.

Per començar, far calfar lo forn a 180°C o termostat 6 puèi separar los blancs dels mojàs.

Foetar los mojàs amb lo sucre e dos cuilhièrs d'aiga per far massa.

Mesclar la farina e lo burre copat en pichons tròces puèi ajustar lo mescladís liquid per obténer una pasta.

Far còire un vintenat de minutas.

Per la crèma, raspar la pèl de dos limons e botar dins una caçairòla amb lo chuc de limons e la fecula. Plan mesclar e calfar a fuòc leugièr.

Batre los uòs puèi los botar dins la caçairòla e calfar a fuòc mai viu per aver una crèma espessa.

Botar la crèma sus la pasta cuèita e daissar refregir.

Enfin, per la merenga, montar los blancs en nèu amb un pecic de sal. Ajustar lo sucre puèi la levadura.

Per acabar, cobrir la crèma de limon amb la merenga. Botatr al forn a 120°C/150°C pendent 10 minutas al mens.

Degustar !

Marion GATARD

A la descobèrta de l'autre

Dins l'encastre de la formacion d'APRENE 1, aguèri l'astre de poder observar pendent 3 jorns una classa Montessori amb d'enfants de 6-9 ans. L'escòla se sona «Montessori 21 Jean Jaures» e se trapa a París, cai de Leire, dins lo 19en. arrondissement.

Classas luminosas, material pedagogic, burèus, cadieras, sòl, tot es fach de fusta. Cada classa a una cosina, de comuns, un aiguièr bas. La classa a doas educatrisas, per 28 enfants.

Dintram dins la classa e vesèm sul pic los ponches comuns amb las classas Calandreta : lo tablèu dels mestiers es aquí (se dison «responsabilitats»), un "nivèl de votz" es afichat, de plans de trabalh, de talhièrs ("presentacion"), un conselh. D'enfants en autonomia, actors de lor saber. D'expausats a la paret, d'enfants qu'aprèstan lo gostat...

I trapam tanben los parents que mancan a la cantina o a la gardariá, los enfants en granda dificultat, e lo decalatge entre çò qu'espèran parents de l'escòla, lor envejas e lor sòmis e la realitat de l'encastre Montessori.

Mas alara ?... Alara «Montessori 21» es una empresa que son los escotissons que permetan de pagar los regents. Çò que fa que còsta fòrça car als parents... Mas encara un còp es un sistèma que càmbia. París es la capitala e aquí la «Federacion Montessori 21» capitèt de metre en plaça una escòla participativa e solidària : cadun paga en foncion del quocient familhal e de las talhas.

Èri suspresa de trapar una classa tapajaira, pas pro dins l'escota mas que se sentís qu'es sul camin. La cultura de classa es pas prigonda. Perqué donc?

Perque los enfants mudan, d'enfants d'autres asuèlhs arriban en cors de cursus (necessitat de manténer los efectius), un fum d'enfants son "naut potencial", "diferents" o "atipics". Aquel contèxte qu'encontram tanben a Calandreta fa qu'es dificil pels ensenhaires de lançar la classa e lor pòt prendre un bon trimèstre o mai per installar un foncionament de classa que vira.

Fin finala me soi sentida coma un peis dins l'aiga. Quitament amb la lenga occitana qu'ai poscut practicar sens crenta : los enfants son acostumats als intervenents angleses e italians. Sèm a trabalhar amb l'enfant al delà del calandron, lo vejaire seu e enveja seuna, l'autonomia. Nos podèm enriquesir de las practicas de cadun sens oposicion, al contrari. Trapèri un acuèlh caud, interessat e curiós del mond Calandreta tant coma èri urosa de descobrir las practicas d'ensenhament e lor biais de foncionar amb los parents.

Un moment ric que puntèt tot çò qu'avèm de comun puslèu que los partiments.

A la seguida del Congrès, e après 3 jorns d'observacion de pedagogia Montessori, me venguèt la question de l'identitat, de çò que fa "Calandreta" dins un contèxte que plen d'autres escòlas prepausan un educacion diferenta : me semblèt alara coma una evidéncia, mai que jamai : la lenga e la cultura !

Un brave mercé a la formacion Aprene de nos daissar far aquelas experiéncias que bastisson nòstre agach professional.

Emília Lacroix Gaucher

Vist dins la premsa

Curiós mescladís de genre en Anglatèrra: l'un dels champions del Brexit (e candidat a la succession de Teresa May), Boris Jonhson, serà convocat davant lo tribunal londonian.

Motiu: Per la campanha sul referendum del Brexit en 2016, l'ancian conse de Londres rotlava dins un carri que i aviá escrich l'eslogan que lo Brexit podíá permetre de consacrar 350 milions de pounds (400 milions d'euros) per setmana als espitals angleses, çò qu'es evidentament false¹.

Se caliá metre en preson totes los òmes politics que fan de falsas promesas, los parlaments serián quasi vuèges. Las promesas engatjan pas sonque los que las creson en Anglatèrra...

Interpelat alara que veníá de crompar de cannabís a la frontièra espanhòla per sa consumacion personala («de 40 a 50 cigarretas que fan rire per jorn»), un òme de 47 ans que se presenta coma un chaman conegut en Soïssa afirma èsser abitat per d'unas personalitats:

«Es Mickael Scumacher que m'obliga a conduir coma un fòl, mas es pas ma falta". Sabiái que i aviá los doanièrs, mas èra mai fòrt que ieu. Tanben los esperits m'an dich que Marine Lepen ganhariá las europencas e que seriá presidenta de França.»²

Vos vau pas rampelar que lo cannabís nos pòrta tòrt a la santat.

Un artista de las bullas de sabon sonat Sten ven d'èsser verbalizat per la polícia municipala de Perpignan per aver versat de sabon pel sòl: 35 euros de multa per «versament de liquide insalubre en defòra dels espacis autorizats»³.

Benlèu que lo sabon èra pas biò?

Del 27 de mai al 30 de junh, cada emplegada de Tatprof, societat russa especializada dins la fabricacion d'alumínum aurà una prima, un prèmi de 1,40 euros per jorn se complís las condicions del "maraton de la feminitat": venir al trabalh maquilhada e en jupa.

La pòrta votz de l'entrepresa precisa: « es un biais d'unir nòstra equipa», compausada d'òmes, evidentament.⁴

Amb los talons es un CDI a la clau?

Jonatàn ROSELLO

¹ "Libération" del 30/05/2019

² "leparisien.fr" del 29/05/2019

³ "France 3 occitanie" del 28/05/2019

⁴ "Ouest france" del 30/05/2019

Saberons : darrèra edicion

E òc, nos trobam davant un eveniment deus mei maishants : la fin deu nòste jornau. La fin de l'annada arriba e, dab era, la fin de las produccions de la nòsta maravilhosa còla.

Uei, donc, pas de navèras questions, desolat mes totas bonas causas s'acaban. Abans de vos deishar, ací las responsas :

«Me soi enquèra hèit hissar per una aranha la nueit passada ! » ce ditz l'un. «Mes n'es pas possible!» ce ditz l'aute. E tu, penses qu'es possible qu'una aranha hissi ?

Non! Las aranhas ne nhacan pas, aquò es una legenda urbana. E la màger part ne hissa pas tanpauc. De las 1600 espècias qui viven en França, n'í a pas sonque dètz que pòden nhacar e pas dangerosament (manca per los que son allergics). Donc, per los que son estressats, pas nat chepic, l'aranha es una amiga que pòt minjar los vertadèrs enemics: los mosquits!

«You can't hurry love» n'es pas una cançon de Phil Collins, vertat o faus?

Vertat, lo vertadèr grop a l'origina d'aquera cançon es compausat de tres hemnas americanas e s'aperava «the Supremes». La cançon sortí en 1966 dab lo labèl Motown. Despuish Claude François la tornèt cantar en 1972 (s'aperava «une fille et des fleurs») e puish Phil Collins en 1982 (interpretacion que coneishem lo mei).

La frasa «Balha-me lo gruyère per parlar de hromatge raspat es una error. Vertat o faus?

Vertat. Lo hromatge que s'apèra *gruyère* es hòrt car e sovent lo que trobam raspat es *Emmental*, mènsh car e mènsh saborós. De mei, l'*Emmental* a tostemp traucs, e lo *gruyère* ne n'a pas: n'í a pas sonque los hèits en França que n'an (e de mei son tots petits).

Es un arroganhair lo conilh ?

Totun si lo conilh a granas dents davant, n'es pas de la familha deus arroganhaires. E perqué? La rason es simpla mes ne se pòt pas véder aisidament. Los arroganhaires an un par de dents a creishença continuau. Lo conilh, eth, n'a pas un par de dents mes dus pars a creishença continuau : lo dusau par de dents s'arrega darrèr lo purmèir.

Lectors, vos desiri donc una bona fin de camin a tots e totas, e mercés de la vòsta fidelitat !

Kevin HAYET

Sandalas o espartelhas ?

La fin de l'annada escolar se sarra e quitament se l'estiu pren son temps per arribar, las vacanças seràn lèu aquí. Los calandrons s'escaparàn, los regents e las regentas bufaràn. L'annada serà acabada. Serà temps de se pausar, de profechar per se sortir de la classa, abans d'aprestar l'annada que ven.

Pasmens, a pro pena las vacanças començadas, un primièr estrès : de qué vau metre als pès ? Sandalas o espartelhas ? Quin es mon estil ? Soi pro fièr de mos artelhs per los mostrar ? Soi segur que seràn totjorn nets, las onglas pròprias, eventualament decoradas ? Cuèr, teissut, pèrlas, boclas, las combinasons son nombrosas !

Mas benlèu que per mantuna rason los preferissi amagar dins d'espartelhas ? O benlèu qu'es mai mon estil, tot simplament. Pòdi causar mantuna color, las pòdi assortir a mon costum de lin lo ser a la palhòta. E coma las pòdi aisidament lavar, crenhi pas de far tombar mon cocktail a 10€ dessús...E puèi, mos artelhs son plan mai tranquilles ! Pas de corrent d'aire, pas de risca de s'enraumassar !

O alara, los dos (pas al meteis temps, de segur...) Pas de gelós, pas de frustracion. Aprèp tot, son las vacanças, nos anam pas estressar per aquò.

Bonas vacanças a totas e totes !

Nicolau MIARD

Una jornada a Capendut

Lo projècte pedagogic occitan de 2018-2019 de l'Acadèmia de Montpelhièr, trabalhat pendent una annada cap a un nivèl de lenga de compreneson dels mainatges e a la descobèrta de las arts visualas, capitèt son escomesa en aculhissent qualques centenats de mainatges a Capendut lo 4 de junh de 2019.

Un còp èra, de mainatges que partissián a la rescontra de Cadelet detectiu. Èran los mainatges d'escòlas bilingüas e d'escòlas Calandreta.

Se caliá lèu anar marcar a l'acuèlh e començar pel rencontre amb Miriam que contava l'istòria de Mirelha l'amiga umana de Cadelet.

Las mairalas se son mescladas e conta que contarà, Miriam en «One woman show» nos faguèt dintrar dins l'istòria de Cadelet, que s'acabèt per una dança comuna.

Èra l'ora d'anar manjar, que lo temps passa lèu... Malgrat lo temps freg e lo vent, los grops se metèron a manjar, los avelhas encara emplenadas de las istòrias de Miriam.

Puèi venguèt l'ora d'anar a l'espectacle..... aquí pas sonque de pichons, los grands i èran tanben.

Un spectacle de musica que Cadelet nos i faguèt descobrir son biais de cercar los indicis per elucidar la desaparicion dels apleches de totes los animals de la bòria.

D'unes pichons aguèron paur de l'ase....

De cants, de mimes, de danças tot aquò per trapar los qu'èran geloses e qu'avián raubats los avelhas per venir eles tanben d'artistas.

Los uèlhs alandats e plens d'estelas nos caliá partir que l'espectacle èra acabat.

Marcha que marcharà los pichons èran cansats... enfin... pas tant qu'aquò.... sus la rota nos arrestèrem a costat d'un grop, de bèstias, d'insèctes pus lèu.

I aviá que de grands dins aquel entorn, mas lèu fait la musica nos faguèt dançar.

La fanfara èra la dels Goulamask's.

Se sèm lèu avisats que nos caliá partir que lo temps passa tròp lèu.

Son los uèlhs e las avelhas encara dins las nivols que sèm montats dins lo carri.

Aquí d'unes aprofitèron, per se pausar e d'autres per dormir, perque ne caliá recuperar de fòrças per contar tot aquò lo ser als parents !

Los mainatges espèran un novèl projècte per l'an que ven.

Valèria LEROY

Lo Camin'òc

Las mei bonas condicions de tribalh, que son las vacanças.

Jean-Marie GOURIO

Jornal dels calandrina d'APRENE 1 – 2018-2019

n° 10 – junh de 2019

Mercejament als mainatges

Una annada que s'acaba plan. Mercegi fòrça los mainatges per lor suspresa del divendres de miègjorn. Aquí la melhora de las avaloracions e la que tòca dirèctament al còr. S'explica pas amb de mots mas lo dessenh m'ajudarà per vos faire passar mon plaser d'aver

passat aquela annada amb aquela classa de Cors Elementari. Mercés.

Valèria LEROY

Calandreta La Garriga, Gignac

Calandreta Paulina, Pau

Calandreta La Falabreguiers, Béziers

Calandreta de Rodés

Calandreta de Siron, Barsac

Calandreta de Lescar

Ensenhador

Mercejament als mainatges.....1	Miladiu la canicula arriba!.....3	Darrièr-conselh de Calandrina
La faula del bècaflor.....2	Mots amagats.....3	2018-2019.....4
Colèra.....2		Despuish l'estamparia.....4

Annèxas: Projècte estampariá : còla Uèi e còla PEE

- 1- Soleu d'argent, Uèi
- 2- Amandina, acrostic
- 3- Ai mamà, Uèi
- 4- Ont t'enanaràs, Crabòta ?

Hasem un mercejament especiau au grop PEE per la lora participacion e de mei per lo poèma de Shankar. Mercés per la vòsta colaboracion.

Lo Camin'òc, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra.
APRENE MVA n°2 carrièra J. Jugan 34500 Besièrs
Tel. 04 67 28 75 36 – www.aprene.org

Responsable de publicacion :
Cap redactor :
Mesa en pagina :

Patrici BACCOU
Auròra BAILLET
Kevin HAYET e
Adriana KOVACOVA

La faula del bècaflor

Se passa dins la selva amazoniana. Dins aquela selva, vesèm d'arbres fins a l'asuèlh, mas en agachant mièlhs, apercebèm un arbre mai bèl e mai naut que non pas los autres.

Aquel arbre a de brancas que dison " Venètz! Venètz a ieu, pòble d'aucèls! Venètz a ieu! Vos aculhissi"

Totes los aucèls s'i installan, e tot aquel mond piula, jòga, charra e viu en armonia. Mas un jorn un grand malur arriba, l'arbre pren fuòc. Los aucèls, despoderats, prenon la volada dins lo cèl, agachant lor arbre cremar.

A través lo fum, distingisson un petit aucèl que va al riu, que pren una gota d'aiga dins son bèc e que la va alargar sus l'arbre. Torna al riu prene una gota d'aiga dins son bèc e la geta sus l'arbre, torna encara al riu, sens relambi, pren una gota d'aiga dins son bèc e la daissa tombar sus l'arbre.

Aquel petit aucèl, es lo bècaflor. Sabètz, aquel petit aucèl mirgalhat amb un bèc long que chuca lo nectar de las flors.

« - Mas, bècaflor, de qué fas ? Veni ! Servís de res, veni, rejonh nos !

- Fau ma part, fau ma part del trabalh per atudar lo fuòc !

E vosautres tanben, vosautres tanben venètz far vòstra part, vòstra part per atudar lo fuòc ! »

Los aucèls s'agachan, perplèxes. Puèi, dins un meteís vam, se ronçan cap al riu, prenon una gota d'aiga dins lor bèc e l'alargan sus l'arbre. Tornan al riu prene una gota d'aiga dins lor bèc e la gètan sus l'arbre, tornan encara al riu, sens relambi, prenon una gota d'aiga dins lor bèc e la daissan tombar sus l'arbre.

E aqueles milions de gotas d'aiga forman una pluèja tan fina e tan densa que lo fuòc acaba per s'atudar.

Dempuèi aquel jorn, l'arbre tornar verdejar, l'armonia es tornada e cadun garda en memòria que deu far sa part.

Nicolau MIARD

Colèra

La colèra dins lo ventre
La dolor dins lo pitre
L'amarum dins la boca
La ràbia dins los uèlhs.

Las mans que se tampan
Los pès que se crispan
Los membres que se tendon
E la cara que s'esgaunha.

Un bordèl dins mon cap
Que se vòl pas mai calmejar
E que me butassa
Per me faire bramar al monde ma

Colèra,
Granda, bèla,
Que vòl pas partir
E que s'arrapa a ieu
Coma un patch,
Que me chucariá la sang
Fins que demorèsse pas
Que la pèl e los òsses.

Colèra,
Que ven tustar mon còs
Coma las èrsas s'esclafan sus la
riba
Cap a n'espètar los rocasses
Un jorn de bofaniá.

Colèra prigonda,
Que m'empacha de dormir
Que me rosega d'en dedins
Pauc a cha pauc
Coma la formiga blanca rosega la
fusta.
E que me daissa viude, las,
escorgat
Fins a la venenta

Shankar RATINEY

Miladiu la canicula arriba!

La can...qué?

Una canicula, calimàs o calorassa es definida per Wikipèdia coma « una onda de calor, un fenomèn meteorologic de temperaturas de l'aire anormalament fòrtas, diurnas e nocturnas, pendent unes jorns fins a unas setmanas, dins una zòna plan expandida ». Aquò rai, mes d'ont ven lo mot que nos parla a nosautres, occitans. Pas besonh d'èsser latinista per ausir lo can que s'amaga dins lo mot.

Ja, a l'epòca d'Eratostèna, a l'entorn de 220 ab. J.C, l'ecomèna èra partida entre cinc zònas parallèlas que la centrala, localizada lo long de l'eqüator, e donc zòna climatica la mai cauda, se sonèt la canicula : la canicula èra ja ligada a la calor

De fach, *Canicula* significa « canhòta » en latin e es l'autre nom de l'estela Sirius. Los ancians avián ligat l'apareisson d'aquela estela e/a las grandas calors. Aital Plini lo Vièlh, mai de 200 ans aprèp Eratostèna escrivíá:

« Al subjècte de la Canicula, qui ignòra que, sortissent, aluca l'ardor del solelh ? Los efietes d'aquel astre son los mai poderoses sus la tèrra: las mars bolhisson (XVIII, 68) al seu levar, los vins bolisson dins los celèrs, las aigas etanhosas s'agitan. Los Etipciens donan lo nom d'òrix a un animal que, çò dison, se ten en fàcia d'aquela estela a sa sortida, fixa los seus agaches sus ela, e l'adòra, per o dire atal, esternudant. Los cans tanben son mai expausats a la ràbia (VIII, 61) pendent tot aquel interval de temps; d'aquò se pòt pas dobtar. »

Coma s'agís del periòde la mai cauda de l'annada, i a agut assimilacion entre la revirada de « canhòta » en italian del XVlen sègle, canicula, e lo fenomèn meteorologic en question.

Emília LACROIX GAUCHER

Mots amagats

V E D C G P Ç I T P I D H W C Ç Q W S R Ç A I N L
U N O T A J K Ç W S N Z O C A X O H Ç W J S F E E
C Y P S W D Q K W B H B W Z R X K S G K C I S S Ç
I Ç B E P V V M F M O J C Y Y W G G J Z I B T H P
S X Ç B P V Z U Q R B D X G S C V X E E N E R P A
C O N S E L H S Z N O G W G J J J S I G F T C M H
A B N O I C A I C O S S A I N S T I T U C I O N M
O O I I A M M C S V X U L M Z U Y P O C O M Q Q Q
V V Ç V E H N A E S F B D Y I T Q I I O N M X O E
T X S B D L Y G N P I T R I T O T X X L N E J Ç A
F I Ç Z W S T W E E I Y A E X A W U N O F R Q M P
I M N A L A F X F D B O O C C I T A N R W S S L H
W W W A T E R D N A L A C B R E S J T L T I X R W
O V Y R A S G Y J G T V N H T E Y V E C R O Y N I
U X A X V P C T Ç O G P K X N W M S N A S N E S E
J P O Y D K E A W G I C Z B B J A I L E N G A U S
Ç J W P T R H V K I E Z X W H Ç R S P M U J O J C
Q B Q I T Z Y N P A P I N O N D V Z A V C N T W A
N O S Ç I Z K H Z A Z D S A N C G M F U S V L Z M
B A T Ç V A U U J N O I C A M R O F D B A W K V B
V Y K I E G G A I K O A L T J B P C R Ç I P G Z I
K N O R D N A L A C V A F X B L B J F G N Q Ç E S
K C U L T U R A V Ç C V A H F U X Z M U I L S U Z
K C B M M N F O Y R D M B G N W X D Ç A I N X A Ç
B X S H Z G X G V L T S L X J Ç L W V X K X C Ç W

APRENE
FORMACION
CALANDRIN
OCCITAN
ESCAMBIS
IMMERSION
INSTITUCION
CONSELH
PEDAGOGIA
MERCAT
COLOR
CALANDRON
MUSICA
CULTURA
LENGA
PARTATGE
ASSOCIACION
VACANÇAS
CALANDRETA

Anna-Laura VESENTINI

Darrièr-conselh de Calandrina 2018-2019

Règla:

Çò qu'es dit dins aquelh conselh, pòt sortir d'aquí.

Informacion :

La setmana que ven sarem en vacanças !

Question :

De qué fasètz aqueste estiu ?

Demanda :

Nos parlar pas de trabalh lo temps d'un mes.

Propausicion :

Faire la grassa matinada e la dormida totes los jorns.

Critica :

La formacion es pas tròp ecologica (a l'entorn 250 000 quilomètres en 10 mes per una còla de 11 calandrina).

Remarca:

Los calandrina se pòrtan ben, chascun pesa elh mens tres quilogramas de mai qu'en setembre.

Felicitacion :

A totes los calandrina per acabar aquela formacion e demorar mai o mens entièr.

Mercejaments :

Grandmercé a tota la còla d'APRENE, CFPO, ISLRF, CIRDOC per sègre nosautres e nòstra formacion de prè.

Grandmercé a totes las federacions, la Confederacion e las institucions de nos permetre de faire aquela formacion fòrça richa.

Grandmercé a totes los intervenaires per partejar lors experiéncias e èsser a l'escota de nòstras questions.

Grandmercé a totes los paissèls de lenga per nos acompanhar dins l'aprendissatge de diferents dialèctes.

Grandmercé a totes los paissèls ajudaires e los companhaires per nos faire fisença de nos laisser lors classas.

Grandmercé a totes los paissèls e bailes per partejar lors classas e nos laisser experimentar.

Grandmercé a totes los calandrina per nos acceptar e eschamjar amb nosautres.

Grandmercé a totes las familhas de lors sostens l'annada tota e nos amar encara... ;-)

Adriana KOVACOVA

Despuish l'estamparia

Bonas vacanças a totes.

Còla Uèi e PEE

SOLEU D'ARGENT

Se leis estèlas son
lulentas

E mai lo soleu es
d'argent

Leis uèlhs polits de tu amiga
De mon caleu son lo
sorgent

Uèi

A mor
Mercés
A dorabla
Nina de l'uelh
Doçor
Indispensabla
Necessària
Arcuelhiva

AI MAMA UEI

Ai mamà se sabias

 Coma lo riu fasia enveja

Ai mamà se sabias

Coma lei gens se
son recampats

Dedins la forest

I a de plors que rajan

Dedins la forest

An fach tombar lo fraisse...

Ont t'enanaràs Crabòta ?

Acompanhaira dels calandrins, curiositat
dels calandrons, te menèrem dins nòstre
viatge a la descobèrta d'Occitània, sos
monts, sas valadas, sos rius, sas lengas, e
lor musica.

Coma lo dodon d'un pichon,
ausiguères nòstres secrets,
partagères nòstres dobtes, nòstres
rires tanben. Mas encarnères mai
que mai lo ligam entre nautres
totes, una fòrça suplementària per
sostèner nòstra marcha, nòstre
baston de pastre.

E deman, ont t'enanaràs, Crabòta?

